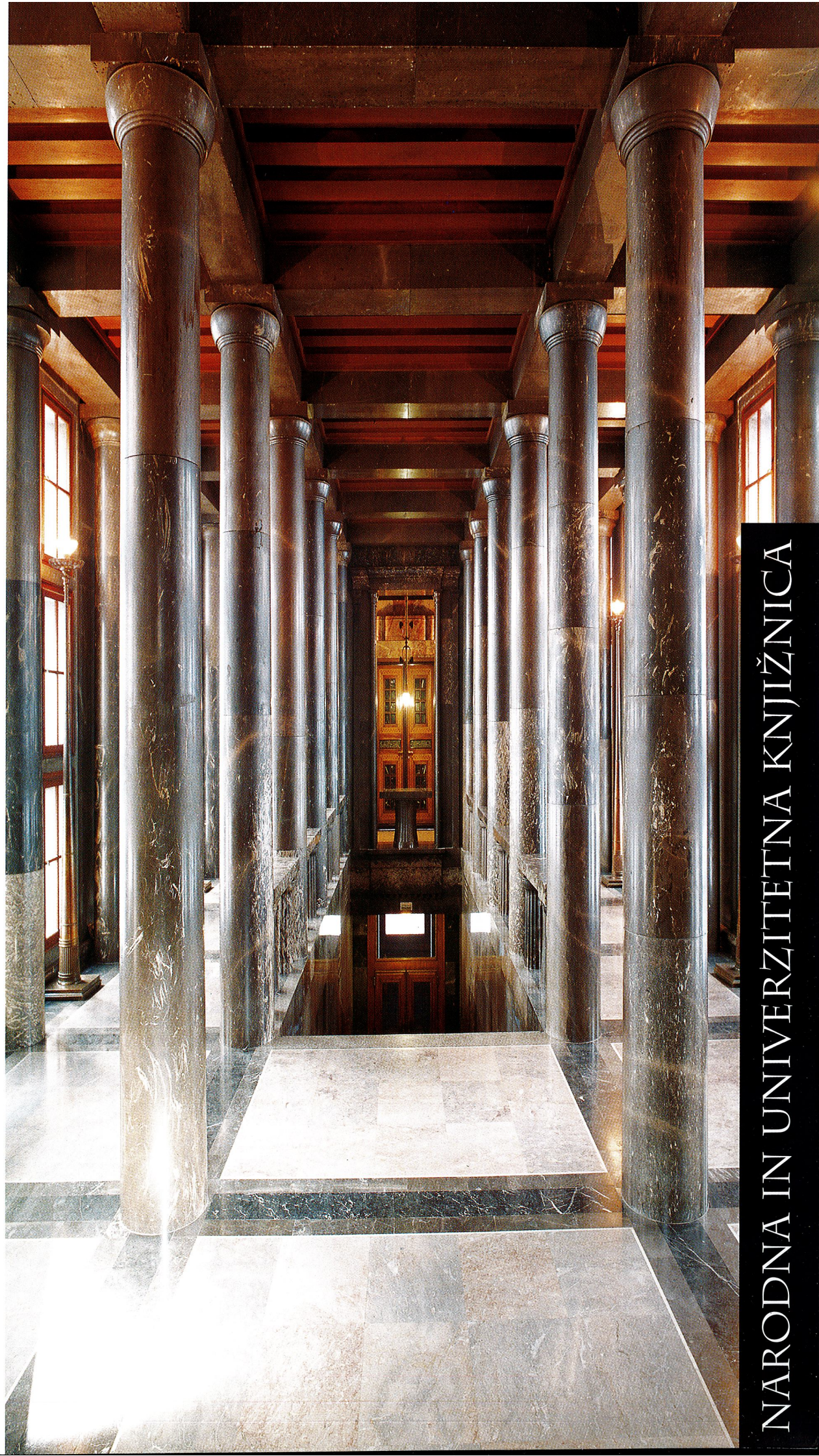

LJUBLJANA

KNJIŽNIČARŠKE NOVICE

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

430306

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

november 2005

Knjižničarske novice 15(2005)11

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: *Narodna in univerzitetna knjižnica*

Turjaška 1

1000 Ljubljana

telefon (01) 2001 174, 2001 176, 2001 110

<http://www.nuk.uni-lj.si/>

Za knjižnico: *mag. Lenart Šetinc*

Odgovorna urednica: *Barbara Bračič Fabjančič*

Uredniški odbor: *dr. Melita Ambrožič, dr. Silva Novljan, dr. Maja Žumer*

Naslovnico oblikoval: *Aleksij Kobal*

Fotografija na naslovnici: *Goran Bertok*

Tisk: Tiskarna Littera picta, d.o.o.

Naklada: 400 izvodov. Naročnino, naročila in odpovedi pošiljajte pisno do 15. januarja za tekoče leto na naslov uredništva. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo. Razmnoževanje ni dovoljeno.

Naslov uredništva: NUK, Informacijski center za bibliotekarstvo, za »Knjižničarske novice«, Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah ali po elektronski pošti: knjiznicarske-novice@nuk.uni-lj.si

SPLOŠNE KNJIŽNICE

SLOVENSKI KNJIŽNI KVIZ 2005: IVAN CANKAR IN LJUBLJANA Z OKOLICO TER NOTRANJSKA

Letošnji kviz je bil zadnji v ciklu osmih Slovenskih knjižnih kvizov, s katerimi smo spoznavali slovenske pokrajine in njihove nosilne književnike.

Reševanje kviza je - tako kot vsa leta - potekalo od marca (predstavitve smo imeli na strokovni sredi, 9. marca) do konca šolskega leta in še celo poletje. Okrog 17. septembra so osrednje splošne knjižnice organizirale zaključek reševanja in žrebanje med reševalci. Glavna nagrada je bila udeležba enega reševalca v spremstvu svojega mentorja na državni sklepni prireditvi v Ljubljani.

Državna sklepna prireditev je bila v Ljubljani, 4. oktobra. Kot vsa leta doslej jo je pripravilo Društvo Bralna značka Slovenije-ZPMS. Nagrajeni reševalci kviza in njihovi mentorji, organizatorji in sodelavci kviza smo se zbrali v Slovenskem mladinskem gledališču. Zbrane so pozdravili Nada Pavšer, načelnica Oddelka Mestne občine Ljubljana za predšolsko vzgojo, šolstvo in šport, Slavko Pregl, predsednik Društva Bralna značka Slovenije - ZPMS in Tilka Jamnik, nosilka Slovenskega knjižnega kviza iz Knjižnice Otona Župančiča. Ogledali smo si gledališko predstavo Kekec, nato je sledilo snemanje TV oddaje o kvizu. Oddaja z naslovom *O zmaju, coprnicah in povodnih možeh* je bila že naslednji dan na sporedu prvega programa TV Slovenija.

Reševanje Slovenskega knjižnega kviza 2005 »Ivan Cankar in Ljubljana z okolico ter Notranjska« je organiziralo **58 slovenskih splošnih knjižnic v sodelovanju s šolskimi knjižnicami**. Kviz so reševali tudi otroci zamejskih Slovencev v Italiji (org. Narodna in študijska knjižnica Trst) in otroci dopolnilnega pouka in slovenskega jezika in kulture v Švici in Berlinu.

Kviz je reševalo **27.109 reševalcev¹**, od tega **na internetu 2452**.

194 rešitev smo dobili od slovenskih otrok v zamejstvu, 88 rešitev pa od slovenskih otrok iz Švice in Berlina, ki obiskujejo dopolni pouk slovenskega jezika in kulture.

V okviru TV oddaje o kvizu je bila izmed vseh reševalcev kviza iz vse Slovenije, zamejstva in zdomskega prostora **izžrebana Tadeja Poles, Gabrk 8, 6243 Obrov**.

Nagrajenka kot republiško nagrado prejme počitnice zase in za prijateljico ali prijatelja, in sicer v okviru možnosti, ki jih ponuja ZPM Ljubljana - Moste: desetdnevno letovanje v Zambratiji ali enotedensko zimovanje v Kranjski Gori.

Izžrebali smo tudi mentorico, to je **Anica Mohar, Knjižnica Miklova hiša, Ribnica**, ki bo za nagrado obiskala sejem otroških knjig v Bologni.

Pionirska knjižnica v Ljubljani je pripravila žrebanje tudi med reševalci kviza na internetu in desetim izmed njih podelila knjižne nagrade:

GAŠPER MAVSAR, OŠ Dob, 5. a
MATIC KRULEC, OŠ Šentjur, 7. razred
SANDRA SOBOČAN, OŠ Miška Kranjca, Velika Polana, 8.a
ŠPELA ŠEBAT, OŠ Koroška bela, 4. a
LUKA CVETKOVIČ, OŠ Škofije
DENIS STROJANŠEK, OŠ Polzela, 5. a
EVA FILIPIČ, OŠ Dravljje, 5 a

IRENA JEVŠEK, OŠ Otočec, 8. r.
KARIN FELRE, OŠ Prebold, 5. c
ROK FINK, OŠ Semič, 5. a

Iz poročil splošnih knjižnic

Tokrat so bila poročila vseh knjižnic zelo kratka: razumljivo, saj smo izvedli zadnji kviz v tem ciklu, in vsi smo ga izvedli tako, kot so nam najboljše pokazale izkušnje iz preteklih let.

Nekatere knjižnice so opravile sklepne prireditve po posameznih šolah že ob koncu šolskega leta, druge okrog 17. septembra, in nekatere so povabile v goste ustvarjalce (mladinske) književnosti, druge so peljale izžrebane reševalce na izlet v kraje letošnjega kviza, ipd.

Bilo je nekaj pripomb, da je bil letošnji kviz malo težji in bolj primeren za reševanje na internetu. Večina pa je izrazila zadovoljstvo ob koncu Slovenskega knjižnega kviza in pohvale ustvarjalcem kviza. Večina knjižnic se strinja, da je to ena od pomembnih oblik knjižnično-informacijskega opismenjevanja in z veseljem pričakuje novi slovenski knjižni kviz.

Še enkrat se iskreno zahvaljujemo vsem knjižničarjem iz splošnih in šolskih knjižnic; brez tega, da ste spodbujali otroke k reševanju, kviz vsekakor ne bi bil tako uspešen! Iskrena hvala tudi sponzorjem in vsem drugim, ki ste kakor koli prispevali h kvizu. HVALA!

Tilka Jamnik
Knjižnica Otona Župančiča
enota Pionirska knjižnica

¹ leta 1998 je kviz »Oton Župančič in Bela krajina« reševalo 24.754 osnovnošolcev,
- leta 1999 je kviz »France Prešeren in Gorenjska« reševalo 28.861 osnovnošolcev,
- leta 2000 je kviz »Prežihov Voranc in Koroška« reševalo 35.050 osnovnošolcev,
- leta 2001 je kviz »Josip Jurčič in Dolenjska« reševalo 37.392 osnovnošolcev,
- leta 2002 je kviz »Anton Ingolič in Štajerska« reševalo 31.915 osnovnošolcev,

- leta 2003 je kviz »Miško Kranjec in Prekmurje« reševalo 31.034 osnovnošolcev.
- leta 2004 je kviz »Srečko Kosovel in Primorska« reševalo 31.185 osnovnošolcev.

NOVI SLOVENSKI KNJIŽNIČNO-MUZEJSKI KVIZ (v snovanju)

1. Na podlagi izkušenj osmih Slovenskih knjižnih kvizov smo na pobudo Ministrstva za kulturo RS novi slovenski kviz (oz. novi cikel kvizov) osnovali skupaj z muzealci.

2. Nosilka strokovne priprave je Pionirska knjižnica s sodelavci, knjižničarji in muzealci.

3. Reševanje bo organiziralo in spodbujalo 60 splošnih knjižnic in 63 muzejev v sodelovanju s šolskimi knjižnicami oz. šolami.

4. Kviz bo namenjen učencem 2. in 3. triletja devetletke.

5. Spodbujal bo množično reševanje kviza in s tem tudi obiskovanje knjižnic in muzejev ter uporabo informacijskih virov v obeh vrstah ustanov, spodbujal bo branje (tudi branje za bralno značko).

6. Cilji:

- informacijsko opismenjevanje (knjižnično-muzejsko) + internetno (uporaba pri šolskih predmetih)
- raziskovanje, samostojno učenje ...
- branje! (umet. besedil, strokovne literature, drugih info virov)
- sodelovalno učenje (teamsko delo), tudi del reševanje v ekipah?
- povezovanje s poukom, izbirnimi predmeti, interesnimi dejavnostmi ... (bralna značka, kulturni dnevi, ekskurzije, raziskovalne naloge ...)

7. Tema prvega kviza iz tega cikla bo **"spominske hiše"** (delovni naslov). Spominske hiše so hiše, v katerih so se rodili, živeli in /ali delali pomembni Slovenci in Slovenke: književniki, glasbeniki, kiparji in slikarji, znanstveniki, izumitelji idr. Spominske hiše so muzeji oz. deli muzejev, etnološki spomeniki, del kulturne dediščine. Prepletajo se različna znanja in vede: etnologija, zgodovina, umetnostna zgodovina, geografija, sociologija idr.

Tema bo obdelana tako, da bodo reševalci pridobili neka splošna osnovna znanja, obiskali najbližje spominske hiše v svojem domačem okolju in spoznali nekatere najbolj pomembne primere v Sloveniji (le-te bodo kot primeri predstavljeni v TV oddajah, na internetu in v reviji). Iz »mreže« primerov po vsej Sloveniji, ki jih bodo reševalci obiskovali in raziskovali (tudi s pomočjo knjižničnih virov), izstopa nekaj (približno šest) »vrhov«. "Vrhovi" bodo spominske hiše različnih pomembnih Slovencev, iz različnih časov in iz različnih področij Slovenije: npr. spominska hiša Antona Aškerc, pesnika, bibliotekarja in arhivarja (Globoko pri Rimskih Toplicah); grad Bogenšperk J. V. Valvasorja, polihistorja, ki je s Slavo Vojvodine Kranjske položil temelj tudi etnologiji; spominska hiša Vena Pilon v Ajdovščini itd.

8. Reševanje kviza bo potekalo med šolskim letom, od oktobra do marca. S prvim kvizom iz novega cikla bomo začeli v šolskem letu v šolskem letu 2006/2007. Dostopen bo na internetu in v reviji, hkrati bodo na TV Slovenija kratke oddaje.

9. Vsak mesec bo predstavljeno po eno vprašanje, torej 5 x po eno vprašanje/sklop vprašanj: v reviji, na internetu, na TV (vsakič je vprašanje oz. odgovor nanj »jedro« za manjšo raziskovalno nalogo; hkrati je scenarij za TV oddajo, prispevek v reviji, gradivo na internetu). Za vsako vprašanje bo

povratna informacija v reviji, na internetu in na TV.

10. Teh pet vprašanj bo nekakšna priprava na končni oz. bolj obsežen vprašalnik – nekakšen vrh/logični zaključek »priprav«; le-ta bo dostopen šesti mesec (v marcu) (v tiskani obliki v več izvodih, nekaj podobnega kot je bil pri Slovenskem knjižnem kvizu tiskani vprašalnik v 40.000 kom.)

11. Morda bosta revija in TV nagrajevali reševalce sprotih vprašanj. Kviz bo predvidoma brez takšne sklepne prireditve, kot smo jo imeli pri Slovenskem knjižnem kvizu, pač pa bo finalna zaključna TV oddaja.

12. Strokovna skupina za pripravo knjižnično-muzejskega kviza:

- Helena Rožman, višja kustosinja, Galerija Božidar Jakac, Kostanjevica na Krki;
- Liljana Suhodolčan, višja kustosinja Koroškega pokrajinskega muzeja, enota Ravne na Koroškem;
- dr. Lidija Tavčar, vodja pedagoških programov, Narodna galerija, Ljubljana;
- Ivanka Učakar, knjižničarka na OŠ Frana Albrehta, Kamnik;
- mag. Darja Lavrenčič Vrabec in mag. Tilka Jamnik, bibliotekarki v Pionirski knjižnici, enoti Knjižnice Otona Župančiča, Ljubljana;
- Urednica oddaje na TV Slovenija: Martina Peštaj;
- Oblikovanje: Saša Kerkoš.

mag. Tilka Jamnik
Knjižnica Otona Župančiča
enota Pionirska knjižnica

NA OBISKU PRI PRAVLJIČARKI LILJANI KLEMENČIČ

Liljana Klemenčič je knjižničarka na mladinskem oddelku ptujske knjižnice. Besede so jo očarale že kot otroka: *"Stari ata mi je iz Večera prebiral zanimive zgodbe. Splezala sem mu v naročje, bil je strašno suh in dolg. Bral je, jaz pa sem poslušala, najraje tiste iz rubrike Za dva grama humorja."*

Liljana je kasneje študirala likovno pedagogiko in je dve leti poučevala likovni in tehnični pouk na osnovni šoli.

Potem se je zaposlila kot mladinska knjižničarka in tu se je srečala s svetom pravljic:

"Pravljice so me poiskale, ko sem utrjevala korake na knjižničarskih stezicah. Pred dvajsetimi leti sem postala mladinska knjižničarka v skromni otroški knjižnici na Ptuj. Kmalu po osvojitvi osnovnih knjižničarskih veščin, sem začela z branji in predstavitvami proze in poezije. Tudi zato, da bi otroci več in radi prihajali v knjižnico. Takrat sem hodila tudi na srečanja v Pionirsko knjižnico Ljubljana, kjer so pravljичne urice tudi izvajali. Na Ptuj sem začela razvijati razstavno, pravljичno in bibliopedagoško dejavnost...Zdaj imamo velike nove prostore z eno najlepših pravljичnih sobic v Sloveniji."

Ko se je udeležila mednarodnega pravljичnega simpozija na Kozjaku, ki ga je vodila Ljuba Jenče, pa so jo pravljice povsem osvojile.

Liljana se je sprva navduševala nad umetnimi pravljicami:

"Zdaj prisegam na ljudske in posebej skrbno izbrane umetne."

Pripoveduje otrokom in odraslim. Otrokom pripoveduje v knjižnici, v vrtcih in šolah ali na prireditvah. Odraslim pa na roditeljskih sestankih, študijskih aktivih, mentorskih delavnicah, tudi na aktivih ravnateljev in na simpozijih. Za odrasle si je izmislila

tudi projekt *Bralne terase*. Na trgu pred prodajalno Mladinske knjige pripoveduje pravljice mimoidočim in marsikdo se ustavi in prisluhne. S tem želi ljudi, ki morda med obilico vsakodnevnih opravkov ne najdejo več časa za branje, spodbuditi najprej k poslušanju, nato pa morda še k branju zapisane besede. Najraje pa ima svoj projekt *Pravljice z jogo*, ki ga že peto leto vodi skupaj z inštruktorico joge Sonjo Trplan. Pravljice zelo rada pripoveduje tudi na pravljичnih večerih za odrasle, ki jih priredi kar nekajkrat na leto. Najraje ima *Ptujski decembrski pravljичni večer za odrasle* in *Pravljичni večer za odrasle*, ki ga organizira Mariborska knjižnica.

Umetnost govornice besede je treba skrbno gojiti tudi s prebiranjem knjig. Saj niso kar tako že stari Kitajci lepo povedali: *"Tri dni ne beri knjig, pa bodo tvoje besede izgubile lepoto."*

Liljana je strastna bralka:

"Veliko berem, zares veliko. Knjige za otroke in odrasle, veliko poezije. Pravljice se učim zvečer, doma, v postelji. Izbrano prebiram pred spanjem, zjutraj jo pripovedujem. In tako večkrat, in še enkrat, na glas. Zven besed in risanje pokrajin in vzdušje zgodbe mi pomenita zelo veliko. Najbolje se razumem s pravljicami in zgodbami, kjer je izražena humorna nota."

Pomembne pa so tudi druge stvari, recimo obleka:

"Kadar pripovedujem, imam vedno knjige na dosegu roke in vedno imam obute moje pravljичne copate, da ne izgubim stika z zemljo. Za pripovedovanje odraslim imam posebno obleko, za pravljice z jogo sem v športni mahedravi majci in v hlačah."

In najpomembnejše:

"Za pravljice in tako delo je potrebno ogromno tišine in potovanje znotraj sebe."

Njen repertoar obsega kakih 30 pravljic, največkrat pa pripoveduje ljudske in

nekatero druge: *Kurenta, Svinjskega pastirja, Zaljubljenega žabca, O repi velikanki, Tri želje, Trije medvedi, O debeli uši, Kako je Pavliha kukca prodal, Kaj je to, Črni lakasti čevlji, Juha iz žeblja.*

"Rada imam ruske pravljice, vzhodne pokrajine. Najdaljšo – Vanja - sem pripovedovala 45 minut. Zame jo je prevedla Lidija Gačnik Gombač. Zdaj mi gredo v slast tiste iz knjige Fimfarum in iz knjige Ovca Dolly in druge zgodbe za otroke."

Liljana meni, da *"so pravljice dandanašnji še bolj potrebne, če bi naj svet še sploh obstajal. Pravljice nosijo osnovne duhovne vrednote, le tem pa se slabo piše v potrošniških družbah. Pravljice tudi pripovedovalcu izpolnjujejo notranji svet, da lažje strpi v zunanjem. Komunikacija, ki se razvija s pravljičami, je kvalitetna in razsežna."*

Pogovarjala se je Špela Pahor
Mestna knjižnica Izola

IZOBRAŽEVANJE

KNJIŽNIČNE STORITVE ZA UPORABNIKE Z DISLEKSIJO

Poročilo z delavnice v Narodni in
univerzitetni knjižnici
6. oktober 2005

Na pobudo Komisije za izobraževanje Zveze bibliotekarskih društev Slovenije je Bibliotekarski izobraževalni center NUK v letošnji program tečajev vključil tudi enodnevno delavnico, katere osrednja tema so bile knjižnične storitve za uporabnike s posebnimi potrebami, natančneje za uporabnike z disleksijo. Delavnice se je udeležilo 16 knjižničark

iz splošnih knjižnic iz cele Slovenije ter ena knjižničarka iz šolske knjižnice.

Delavnico smo izvedli v sodelovanju s Svetovalnim centrom za otroke, mladostnike in starše Ljubljana ter društvom Bravo, ki si v zadnjih letih preko različnih akcij prizadevata ozaveščati slovensko javnost o raznolikih oblikah specifičnih učnih težav (SUT). Aktivnosti so še posebej številne v prvem tednu oktobra, ki ga je Evropska zveza za disleksijo (European Dyslexia Association) razglasila za mednarodni teden disleksije. S tem izrazom v angleškem govornem območju poimenujejo različne oblike motenj branja in pisanja, medtem ko se v nemški strokovni literaturi uporablja izraz "legastenija".

Delavnico je začela specialna pedagoginja mag. Milena Košak Babuder. Predstavila je disleksijo kot eno izmed specifičnih učnih težav oz. primanjkljajev, ki se pojavljajo v različnih stopnjah jakosti pri 3-10 odstotkih učencev. Hrvaški strokovnjaki navajajo, naj bi bila v vsakem razredu v povprečju dva učenca z disleksijo. Po definiciji Britanskega združenja za disleksijo (British Dyslexia Association) je disleksija *"kombinacija zmožnosti in težav, ki vplivajo na učni proces branja in/ali pravopisa ter pisanja. Spremljajoče težave se lahko kažejo na področju hitrosti predelovanja informacij, na področju kratkoročnega spomina, pravičnega zaporedja, slušne in/ali vidne zaznave, govorjenega jezika in motoričnih spretnosti. Povezana je zlasti z obvladovanjem in uporabo pisnega jezika, ki vključuje abecedni, številčni in glasbeni sistem simbolov."* Motnje lahko prizadenejo enega ali več psiholoških procesov: pozornost, spomin, jezikovno procesiranje, časovno-prostorsko organizacijo informacij. Omenjenim primanjkljajem botruje vrsta še slabo raziskanih bioloških vzrokov, zato je disleksija pogosto dedna in spremlja človeka vse življenje. Vendar pa se lahko

osebe z disleksijo naučijo strategij, s katerimi premagajo večino težav. Za uspešno soočanje z motnjami branja in pisanja je pomembna zgodnja diagnostika, po možnosti že v začetnih letih opismenjevanja, to je v prvem triletju osnovne šole. S pravočasnim prilagajanjem učnih metod pri učencu dosežemo tudi ohranjanje pozitivne samopodobe in vzpodbujamo samozavest.

Med značilnostmi učencev z disleksijo je strokovnjakinja izpostavila med drugim:

- učenci morajo v branje in pisanje usmeriti veliko več pozornosti, zato se hitreje utrudijo kot njihovi sovrstniki,
- čeprav berejo pravilno, ne razumejo vsebine prebranega,
- imajo težave pri učenju tujih jezikov,
- ne morejo delati dobrih zapiskov, ker ne zmorejo hkrati poslušati in pisati,
- imajo težave pri prepisu s table,
- pogosto so slabo organizirani in pozabljivi,
- težko sledijo večjemu številu informacij.

Osebe z disleksijo imajo zmanjšano zanimanje za branje in pisanje, zato je za njih zelo pomembno, če imajo ob sebi osebe (starše, prijatelje, učitelje), ki jim učna gradiva berejo na glas, še bolje pa bi bilo, če bi imeli na razpolago zvočne knjige, ki bi jim omogočale procesiranje informacij in učenje po slušnem kanalu. Mag. Košak Babuder je opozorila tudi na prilagoditev bralnega gradiva, ki naj bo primerne barve (temno zelen tisk na pastelni podlagi), velikost pisave 14 do 18 pikslov, zaokrožena tipografija črk (najprimernejša je npr. Arial, Verdana, Tahoma), razmak med vrsticami 1,5 do 2, kratki stavki, direkten nagovor bralca itd.

Naslednja predavateljica **Mojca Dolgan-Petrič** je spregovorila o prilagoditvah knjižničnih storitev kot jih priporočajo *IFLA smernice za knjižnične storitve za osebe z disleksijo* iz leta 2001. Zveza

bibliotekarskih društev Slovenije je letos podprla prevod smernic v slovenski jezik, v tiskani obliki pa naj bi izšel v letu 2006. Izhodišče za smernice so trije dokumenti: Standardna pravila za izenačevanje možnosti invalidov (OZN, 1993), Manifest o splošnih knjižnicah (UNESCO, 1992) in Listina za bralca (International Publishers Association, 1992). Avtorici smernic Gyda Skatt Nielsen in Brigitta Irvall predvsem opozarjata na pomen vključevanja vsebin o disleksiji v programe formalnega in neformalnega izobraževanja knjižničarjev.

Priporočata izbor primerne gradiva za otroke z disleksijo ter sodelovanje knjižnic s šolami, vrtci in starši, prilagajanje knjižničnih storitev odraslim osebam z disleksijo (osebni knjižničar, primerna razporeditev gradiva, označevanje prostora in gradiv s piktogrami, daljši izposojevalni roki, ukinitvev opominov in zamudnin, bralna služba).

Velikega pomena je tudi zadostna ponudba zvočnih knjig in lažje berljivih knjig (ang. easy-to-read books), zvočnih zapisov uradnih dokumentov ter multimedijskih virov. Koristni so tudi pripomočki informacijske tehnologije kot na primer črkovalniki, bralna in prevajalna peresa, sintetizator govora, elektronske zvočne knjige (priporočljiv je digitalni zapis zvoka v standardnem formatu DAISY). Smernice opozarjajo tudi, da bi morali večjo skrb posvetiti enostavnim uporabniškim vmesnikom za spletne strani knjižnic, ki naj bi imeli tudi zvočno verzijo, računalniški katalogi pa bi morali omogočati čimbolj enostavno samostojno iskanje, po možnosti s kontroliranimi sezname ključnih besed. Posebno poglavje smernice namenja vlogi knjižnic pri ozaveščanju javnosti o disleksiji, sodelovanju s šolami in lokalnimi organizacijami. V dodatku pa so zanimiva pričevanja oseb z disleksijo, ki se nemočno spopadajo z množico črk in besed v knjižnicah, v zapletenih navodilih za uporabo, na računalniških

ekranih, v slabo razumljivih uradnih dokumentih itd.

Ksenija Sikošek je predstavila projekt Bralčki, ki ga je izvedla na Osnovni šoli Štore v sodelovanju s šolsko specialno pedagoginjo. Osrednji del projekta je bilo bibliopedagoško izobraževalno delo kot dodatna oblika pomoči desetim učencem prvega triletja pri premagovanju težav branja. Otroci so enkrat tedensko skupaj obiskali šolsko knjižnico, kjer so ob različnih didaktičnih oblikah (petje, lutkovna igrice, telesno izražanje) spoznavali knjižnico kot prostor, kjer ni dobrih in slabih bralcev, sami izbirali učne teme in gradiva in se skozi igro otresli strahu pred branjem. Čeprav so posamezniki različno napredovali, se je vsem povečala samozavest in izboljšala samopodoba, izboljšala se je orientacija in grafomotorika, napredovali so na področju govora, povečali socialne interakcije, postali bolj ustvarjalni, predvsem pa redni uporabniki šolske knjižnice.

O tem, kako po(pri)vabiti otroke in mladostnike z motnjami branja in pisanja v splošno knjižnico, je spregovorila **Bibijana Mihevc** iz Knjižnice Logatec. Kljub temu, da so splošne knjižnice namenjene vsem skupinam prebivalstva, je dejstvo, da osebe z motnjami branja zelo redko ali pa sploh nikoli ne obiščejo splošne knjižnice. Knjižničar tudi težko prepozna osebo z disleksijo, zato ji težko svetuje. Težava pa je tudi v tem, da je na našem tržišču zelo malo gradiva prilagojenega osebam z disleksijo, ki bi ga splošna knjižnica lahko ponudila tej skupini bralcev. Zato so se v knjižnici odločili, da bodo v šolskem letu 2005/2006 navezali stik z bližnjo osnovno šolo in poskušali po treh korakih privabiti k vpisu čim večje število otrok tretjih razredov. Najprej so z vodstvom šole sklenili dogovor o sodelovanju in določili kontaktne osebe v splošni knjižnici in v šoli. S pomočjo razrednikov tretjih razredov devetletke so na prvem roditeljskem sestanku

staršem predstavili pomen in delovanje splošne knjižnice ter jih povabili k vpisu. V sodelovanju s šolskim specialnim pedagogom pa so obisk splošne knjižnice vključili v individualiziran program otrok s posebnimi potrebami.

Predvidevajo, da se bosta v nekaj mesecih oblikovali dve skupini otrok - skupina bolj in skupina manj motiviranih bralcev, ki jih bodo poskušali v sodelovanju s šolskim specialnim pedagogom individualno obravnavati: osebni knjižničar bo spremljal otrokove interese, mu svetoval pri izboru gradiva, opazoval napredek pri branju, se z njim pogovoril o prebrani knjigi, predvsem pa s pozitivnimi oblikami motivacije vplival na otrokovo samopodobo in občutek vključenosti. Prvi rezultati takega pristopa so obetavni, saj se je že v nekaj tednih po prvem roditeljskem sestanku v splošno knjižnico na novo vpisala ena tretjina učencev tretjega razreda devetletke, s seboj pa so pripeljali tudi starše.

Ob pomoči mag. Košak Babuder smo na koncu delavnice izvedli še izbor otroških slikanic, ki so primerne za otroke z disleksijo v dobi opismenjevanja: ilustracije naj bodo privlačne in naj se nahajajo nad besedilom, na strani naj ne bo preveč besedila, vrstični razmak naj bo dovolj velik, da omogoča sledenje besed s kazalcem, besedilo naj bo postavljeno čim bolj pregledno, na strani naj ne bo več kot pet neznanih besed itd. Udeleženke so dale pobudo, da bi tovrstne knjige katalogizatorji v katalogu COBISS označili s posebno oznako, preko katere bi bile lažje najdljive, prav tako pa bi jih lahko opremili z enotnim piktogramom. Glede na priporočilo, da naj bi otroci z disleksijo posegali po knjigah, ki so primerne za 1-2 leti nižjo starostno stopnjo, se postavlja tudi vprašanje, ali so nekatere knjige, ki so na seznamih za bralno značko in domače branje sploh primerne za otroke z disleksijo.

V živahni razpravi, ki je potekala ves čas delavnice, so udeleženske opozorile na več ovir in težav, s katerimi se knjižničarji srečujemo v vsakdanjem okolju. Prva je vsekakor slabo poznavanje disleksije, ne le med knjižničarji, ampak tudi med pedagoškimi delavci in med starši. Upati je, da bo k boljšemu poznavanju in hitrejši diagnostiki pripomogla nova šolska zakonodaja, ki vzpodbuja vključevanje (inkluzijo) otrok s posebnimi potrebami v redne programe šolanja, otrokom s hujšo obliko disleksije pa omogoča pridobitev odločbe o usmerjanju in s tem pravico do dodatne učne pomoči oz. individualiziranega programa (Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, Ur. l. RS, št. 54/2000).

Po izjavah udeleženk sodeč, slovenski knjižničarji nismo dovolj usposobljeni za delo z uporabniki z disleksijo, kar velja tudi za druge skupine uporabnikov s posebnimi potrebami (slepi in slabovidni, gluhi, gibalno ovirani). Primanjkuje tudi vseh vrst prilagojenega gradiva (zvočne knjige, lažje berljive knjige) in posebnih tehničnih pripomočkov za slovensko govorno področje. Nezadostno je tudi povezovanje z različnimi društvi invalidov. Zvočne knjige na kasetah, ki jih hrani knjižnica Zveze slepih in slabovidnih Slovenije, so dostopne pretežno članom zveze, čeprav bi jih s pridom uporabljali tudi drugi bralci, ki imajo težave z gibanjem (v bolnišnicah, bolniki z multiplo sklerozo in drugi gibalno ovirani invalidi). V tujini pa zvočne knjige vse pogosteje poslušajo ljudje na potovanjih, v avtomobilih, na letalih, v fitnes klubih itd. Žal naša avtorska zakonodaja in založniki ne podpirajo izdajanja zvočnih knjig, kar je pred leti pokazal projekt Zvočna knjiga, ko je na pobudo Zveze splošnih knjižnic za potrebe območnih knjižnic izšlo na kasetah 17 romanov šestih slovenskih avtorjev.

Zaostajamo tudi na področju strateških in akcijskih načrtov za delo z vsemi

vrstami uporabnikov s posebnimi potrebami. Na to so opozorili že knjižničarji splošnih knjižnic na posvetu "Knjižnica – igrišče znanja in zabave", ki je bil od 12.-13. septembra 2005 v Novem mestu. Na njem so oblikovali izjavo z naslovom "*Kakovostno preživljanje prostega časa: splošna knjižnična pravica*". V njej so med drugim izpostavili pomembno vlogo knjižnic pri socialnem vključevanju vseh skupin prebivalstva. Med številnimi pobudami se zavzemajo za dopolnitev študijskih programov bibliotekarstva z vsebinami o organizaciji in izvajanju knjižnične dejavnosti za prebivalce s posebnimi potrebami, oblikovanje programov splošnih knjižnic v sodelovanju s predstavniki skupin s posebnimi potrebami, ustanovitev komisije za knjižnično dejavnost za prebivalce s posebnimi potrebami pri ZBDS, dopolnitev založniških programov s posebnimi izdajami (zvočne in lažje berljive knjige, izdaje v povečanem tisku) in drugo.

Glede na uspeh delavnice nameravamo podobno delavnico organizirati tudi v letu 2006 in nanjo privabiti tudi šolske in visokošolske knjižnice. Osebe z disleksijo potrebujejo pomoč na vseh nivojih šolanja. Po nekaterih podatkih osebe z disleksijo v Sloveniji dosežejo precej nižjo izobrazbo kot v državah, kjer je poznavanje in obravnavanje disleksije bolje razvito (Skandinavija, Velika Britanija, Irska, Nemčija). Glede na dejstvo, da so osebe z disleksijo pogosto tudi nadpovprečno nadarjene in imajo številna močna področja, bi jim morali posvečati še več skrbi. V Sloveniji zakonodaja ureja področje osnovnega in srednjega šolstva, medtem ko v visokem šolstvu posebne obravnave oseb z disleksijo še ni. Knjižnice bi lahko odigrale pomembno vlogo v kampanjah o disleksiji. Med drugim tudi z gradivi in plakati, ki jih je društvo Bravo izdalo leta 2004 v okviru doslej najbolj uspešne ozaveševalne akcije o disleksiji: "Pisal je od desne proti levi. Njegovo črkovanje

je bilo obupno. Težko so ga razumeli. -
Ime mu je bilo Leonardo da Vinci."

Priporočljivi viri o disleksiji:

Bibliografija o disleksiji

[http://www.lj-](http://www.lj-oz.sik.si/dokumenti/sk_doc/Disleksija_bib.pdf)

[oz.sik.si/dokumenti/sk_doc/Disleksija_bib.pdf](http://www.lj-oz.sik.si/dokumenti/sk_doc/Disleksija_bib.pdf)

Društvo Bravo Društvo za pomoč
otrokom in mladostnikom s specifičnimi
učnimi težavami

<http://www.drustvo-bravo.si>

Hrvatska udruga za disleksiju

<http://www.hud.hr>

Mojca Dolgan-Petrič

Centralna tehniška knjižnica Univerze v
Ljubljani

PRIPOROČILA ZA PRILAGODITVE BRALNEGA GRADIVA

Pri branju pogosto govorimo o osredotočanju, ki je usmerjeno tako na vsebino besedila kot na proces dekodiranja – prevajanja posameznih črk v glasove in besede. Bralec se lahko osredotoči na razumevanje prebranega šele, ko postane dekodiranje nezavedno. Večini ljudi uspe veččino branja avtomatizirati do takšne stopnje, da uporabljajo pri tem le malo zavestnega napora.

Za nekatere bralce z disleksijo dekodiranje besed ni vedno avtomatično oz. ni nezavedna veščina. Ker se pretežno ukvarjajo s samo tehniko branja, je spremljanje in razumevanje vsebine otežkočeno in okrnjeno. Da si lahko razložijo besedilo in si zapomnijo kaj so prebrali, se morajo močneje osredotočiti.

Tako kot različno zaznavamo vidne informacije iz našega okolja, jih različno zaznavamo tudi iz bralnega gradiva.

Vsak bralec lahko doživlja obliko in velikost besed ob branju različno. Ko se odločamo za izposojajo knjige v knjižnici ali njen nakup v knjigarni, nas k izbiri ne vodi le njena vsebina, ampak je pomemben tudi izgled knjige, papir na katerem je natisnjena, oblika in velikost črk besedila, kakšni so razmaki med vrsticami ipd. Veliko raje posegamo po priročnikih kjer je vsebina pospremljena z ilustracijami in so pomembne informacije uokvirjene in napisane z okrepljenim tiskom. Za osebe z disleksijo pa so te lastnosti še toliko bolj pomembne, saj se ob branju neprestano srečujejo z ovirami.

Predlogi za oblikovanje besedila

Spodaj so naštet predlogi, kako lahko oblikujemo besedilo, da so njegove informacije bolj dostopne in omogočajo bralcu z disleksijo več časa za njihovo razumevanje

Upoštevamo jih lahko pri pripravi in oblikovanju učnih gradiv v šolah in na delovnih mestih.

Z njimi lahko seznanimo učence, dijake in študente, da si na ustrezen način oblikujejo besedila na računalniku in s tem naredijo informacijo bolj dostopno. Upoštevamo jih lahko tudi pri izposoji ali nakupu knjig.

Predlogi – kako lahko naredimo informacijo bolj dostopno

1. Oblika tiskanih črk (font style)

Črke naj bodo zaokrožene, z razločnim in čitljivim izgledom prijetnim na pogled. Priporočljiv je tisk, kjer je med črkami prostor, da si črke ne sledijo tesno druga za drugo. Črke, ki imajo neobičajno obliko, povzročajo pri branju težave.

- Najustreznejša oblika tiska je **Arial** ali **Comic Sans**, primerna je tudi oblika **Verdana**, **Helvetica**, **Tahoma** in **Trebuchet**. *Poševna oblika črk ni ustrežna.*

- Uporabljajte velikost minimalno 12pt ali 14pt do 18pt.

- Če je le možno uporabljajte male namesto velikih tiskanih črk. Male tiskane črke so lažje berljive, ker s svojimi repki in zankami nad in pod črto poudarjajo svojo obliko. Besedilo, kjer so poudarjene besede napisane z velikimi tiskanimi črkami, je težje berljivo.
- Izogibajte se pisanja celih stavkov z velikimi tiskanimi črkami.

2. Papir

- Uporabljajte barven papir namesto belega. Najustreznejša je krem ali sivo-bela barva papirja.
- Moten, brez leska papir je ustrežnejši kot bleščeči papir, ker zmanjšuje bleščanje.
- Papir mora biti dovolj debel, da ne proseva teksta na drugo stran.

3. Slog predstavitve besedila

Način predstavitve besedila lahko močno vpliva tako na berljivost kot na začetni vidni vtis.

- Vrstice naj imajo največ 60 do 70 znakov. Vrstice, ki so predolge ali prekratke so lahko naporne za oči.
- Med odstavki uporabljajte presledke, s katerimi ločite besedilo.
- Uporabljajte široke robove in naslove.
- Učinkovita je uporaba okvirčkov za poudarjanje pomembnega besedila.
- Izogibajte se zgoščeno napisanih besedil in raje uporabljajte kratke odstavke.
- Za poudarjanje uporabljajte okrepljen tisk. *Poševno ležeč* ali podčrtan tisk, daje vtis kot, da so besede zapisane skupaj.
- Vrstice naj bodo poravnane le na levem robu.
- Neprekinjeno besedilo raje oblikujte valineje, označene s števili ali drugimi znaki.
- Razmak med vrsticami naj bo širši. Priporočljiv je od 1.5 – 2 kratni razmak.

4. Stil pisanja

Na bralca vpliva tudi jezikovni stil, ki je uporabljen v besedilu. Ob dolgih in

zapletenih stavkih se bralec slabše orientira in jih težje razume.

- Stavki naj bodo kratki in enostavni.
- Pozorni bodite, kje v vrstici se Prične stavek. Osebe z disleksijo težje sledijo stavku, ki se začne na koncu vrstice.
- Priporočljiv je takšen način pisanja, v katerem avtor direktno nagovarja bralca; s tem si bralec predstavlja, da sedi nasproti avtorja in ga posluša, ko mu le ta pripoveduje.
- Navodila naj bodo jasno napisana. čim manj naj bo dolgih stavkov za pojasnjevanje.
- Stavki naj vsebujejo v povprečju 15 do 20 besed.
- Vsebina naj bo jedernata.

5. Plakati, table, letaki, prospekti, zloženke

- Prospekti in zloženke naj bodo po obliki enostvni, grafično ozadje otežuje branje.
- Na zloženkah, letakih in posterjih, ki govorijo o dogodkih, naj bodo pomembne informacije glede časa in prostora napisane skupaj.

Nakaj namigov, kako lahko olajšamo branje otrokom

- Dober kontrast med ozadjem in črkami (**priporočljiv je okrepljen temno zelen tisk na rumenem, krem, svetlo zelenem ali sivo belem papirju**). Otroci z vizualnimi težavami in tisti z disleksijo imajo ob običajnem tiski (črn tisk na belem papirju) pogosto občutek, kot da se besedilo premika ter da postajajo vrstice zamegljene.
- Uporaba barvnih plastičnih prosojnic, ki se namestijo čez besedilo. Z barvnimi prosojnicami se zmehča učinke običajno natisnjenega besedila, ki so lahko za otroka zelo izčrpavajoči.
- Namesto barvnih prosojnic lahko otroci uporabljajo očala z obarvanimi lečami (modrimi, roza), ki imajo podoben učinek na branje. Barva ima pogosto

pomirjujoč učinek, kar tudi pomaga otrokom, da lažje berejo

- Izbiramo slikanice, ki imajo besedilo le na eni strani, ločeno od ilustracije, oziroma je besedilo pod ilustracijo. Otroci težko berejo besedilo, ki je razdrobljeno po celi strani papirja in besedilo, ki leži na ilustraciji.
- Ilustracije naj bodo v kontrastnih barvah, s čim manj izraženimi detajli
- Starejše otroke spodbujamo k uporabi računalnika pri šolskem delu. Otrok si lahko individualno prilagodi besedilo tako glede ozadja in barve tiska.
- Zelo pomembna je tudi izbira bralnega gradiva pri otrocih, pri katerih se jezikovni razvoj in percepcija razvijata počasneje ter pri tistih z disleksijo. Zapletene besede in svojske besedne fraze prispevajo le k večji otrokovi zmedenosti. Zato izbiramo jezikovno preprostejše vsebine.

mag. Milena Košak Babuder, prof. def.
Svetovalni center za otroke, mladostnike
in starše, Ljubljana

JESEN V LONDONU

V začetku jeseni, med 6. in 9. septembrom, sem po dolгих letih spet obiskala London. Rdeči avtobusi, rdeče telefonske govornice, ljudje v vrsti vstopajo na avtobus, vse se je zdelo enako le taksiji so se spremenili, danes so precej bolj modernih oblik in pisanih barv. V deželi, kjer ima tradicija pomembno mesto, še vedno skrbno negujejo kulturo pitja čaja, vozijo po levi, razdalje merijo v miljah namesto v kilometrih in večina Britancev je strašno ponosna na kraljevo družino. Podobno velja tudi za knjižnice, tako večje kot manjše, z obsežnimi zbirkami gradiva razporejenega na policah, kjer diši po starem papirju in znanju. Knjižnice so tu že od nekdaj in tudi v modernih časih

digitalizacije in računalnikov ne bodo izgubile na svoji pomembnosti.

V Centralni medicinski knjižnici(CMK) se že nekaj let ukvarjam z medknjižnično izposojajo, kar pomeni da precej sodelujem tudi s tujimi knjižnicami tako v Evropi kot tudi v Ameriki. Tako sem želela obiskati nekaj univerzitetnih in medicinskih knjižnic ter si približe ogledati njihovo delovanje.

Royal Society of Medicine Library

Sijalo je sonce, bilo je prijetno toplo, ko sem bila na poti v prvo knjižnico v centru Londona, knjižnico Kraljevega medicinskega društva na Wimpole Street 1.

Začetki že omenjenega društva - Royal Society of Medicine (RSM), segajo nazaj v 18. stoletje, takrat so se namreč po Evropi in še zlasti v Veliki Britaniji začela oblikovati medicinska združenja, ki so med seboj povezovala zdravnike, kirurge in podobno misleče ljudi.

Danes je RSM neodvisno društvo, v katerem svoje poklicne interese združujejo zdravniki, veterinarji, študentje, profesorji in raziskovalci ter si izmenjujejo informacije in izkušnje na področju znanosti in medicinske prakse. V njihovih prostorih potekajo številne delavnice, kongresi in srečanja, kot tudi prijateljska druženja in praznovanja.

Stavbo na ulici Wimpole so temeljito prenovili v letih 1982-1986. V prostorih, kjer je nekdaj delovala okrajna pošta, je društvo dobilo veliko predavalnico ter razkošne klubske prostore, knjižnica pa približno šest kilometrov novih polic.

Na vhodu me je pričakal prijazen gospod, Ian Snowley, direktor omenjene knjižnice. Pogovor sva začela ob skodelici čaja.

Knjižnica, s svojo obsežno zbirko 500.000 knjig in 10.000 naslovov revij, velja za največjo tovrstno institucijo v

Evropi, namenjeno podiplomskim študentom. V Londonu je javni prevoz zelo dobro organiziran, zato študentom ni težko najti pot do te knjižnice, ki ima na voljo precej boljši izbor biomedicinske literature, kot pa posamezne medicinske fakultete v mestu.

Poleg revij in knjig, ki pokrivajo vsa področja medicine, boste na policah našli tudi številne biografije, zdravstvene statistike kot tudi literaturo s področja medicinske etike. Kar se tiče revij, so še vedno bolj naklonjeni tiskanim, kot pa modernim elektronskim verzijam. Med bralci namreč prevladujejo starejše osebe, ki pogosteje posegajo po klasičnih informacijah na papirju.

Ne glede na dejstvo, da samo za nakup strokovnih in znanstvenih revij letno porabijo kar 350.000 funtov, je elektronske revije možno pregledovati le v prostorih knjižnice, saj jim založniki kot npr. Elsevier, ne nudijo oddaljenega dostopa iz domačih računalnikov.

Zelo ponosni so na zbirko več sto let starega gradiva, najstarejša knjiga je iz leta 1474 in dva rokopisna zvitka, na katerih so zapisi o hemofiliji, za katero je bolehal kraljeva družina.

Ker je restavriranje gradiva zelo drag in kompleksen proces, poizkušajo nekaj sredstev pridobiti tudi od svojih obiskovalcev. Z akcijo Adopt a Book, boste za najmanjši znesek 35 funtov »posvojili« eno od poškodovanih knjig ter sponzorirali njeno vzdrževanje, v zahvalo pa bo v njej tablica z vašim imenom.

Kar 90 % vse zbirke je obiskovalcem na voljo v prostem pristopu, razvrščeno na policah v ločenih nadstropjih. Prostori so prijetni, z veliko dnevne svetlobe. Vsepovsod so na voljo mesta za branje in študij, velike in manjše čitalnice, kot tudi individualni kotički za samostojno raziskovalno delo, ki so opremljeni za uporabo prenosnih računalnikov. Zanimivo je, da je bil ta prostor

zasnovan kot knjižnica že leta 1912, tako da temeljito preurejanje niti ni bilo potrebno, pač pa so kasneje dodali le vso moderno napeljavo.

V deželi, kjer je status knjižničarja podoben kot v Sloveniji, saj je plačan slabše od učitelja, to vsekakor ni samo ženski poklic. V knjižnici RSM je od skupno 22 zaposlenih kar slaba polovica moških. Poleg tehničnega osebja, so to večinoma knjižničarji z visokošolsko izobrazbo.

RSM je neprofitna organizacija, kar pomeni da denarja ne dobivajo iz državne blagajne, pač pa izključno preko članarin svojih uporabnikov. Cene so različne, najnižje za podiplomske študente, 25 funtov na leto, najvišje za profitne organizacije.

Imperial College v South Kensingtonu

V zahodnem delu Londona, v South Kensingtonu, prav blizu Hyde parka, stoji ogromen kompleks imenovan Imperial College. Na tej lokaciji je že vse od leta 1907 dalje, čeprav ne v takšnem obsegu kot danes, ko se prostori posameznih fakultet razprostirajo na nekaj hektarih površin, ime Imperial pa nosi celo ena izmed ulic znotraj kampusa.

Že omenjena inštitucija je po podatkih šanghajske univerze uvrščena na seznam 50 najboljših univerz na svetu. Raziskovanje in izobraževanje potekata na 4 fakultetah: na fakulteti za naravoslovne vede, za tehnologijo, za bioznanosti in na medicinski fakulteti. Skupno število študentov na dodiplomski in podiplomski ravni je 11.152, od tega jih je kar slaba četrtnina iz tujine. Polovica tujih študentov je predvsem iz bogatih azijskih dežel Kitajske, Malezije in Singapurja.

Na medicinski fakulteti trenutno študira približno 2.000 študentov, vsako leto se jih na dodiplomski študij vpiše 300. Študij traja šest let, velik poudarek je na kliničnem delu, ki se odvija kar na šestih

učnih bolnišnicah znotraj Imperiala. Fakulteta tesno sodeluje z osrednjo zdravstveno organizacijo v Veliki Britaniji tj. NHS-National Health Service. Na trgu delovne sile se vsako leto pojavi 1.000 novih zdravnikov, kar pa še vedno ne zadostuje dejanskim potrebam. V dneh mojega bivanja v Londonu je bilo precej vročih debat, v katere je bil vključen celo sam ministrski predsednik Tony Blair. Po priporočilih NHS, naj bi prišel vsak državljan do svojega splošnega zdravnika v 48 urah. Statistike pa prikazujejo drugačno zgodbo, vsaj 5 milijonov pacientov mora na obisk čakati več kakor dva dneva, kar dejansko spodbija trditve pristojnih služb, da je pot do zdravnika v Veliki Britaniji hitra in enostavna.

Univerzitetni študijski programi na posameznih smereh spodbujajo interdisciplinarno delo, so v tesni povezavi z industrijo, trgovino in zdravstvom ter se močno prilagajajo spreminjajočim se potrebam v družbi. Vizija Imperiala je ostati med najboljšimi svetovnimi univerzami in v svoje vrste vključiti najboljše študente in najkvalitetnejše profesorje z vsega sveta.

Sredi akademskega okolja deluje tudi osrednja knjižnica Imperial College London Library. Pot v notranjost štirinadstropne stavbe vodi mimo vratarja, ki ni le vratar, po poletnih terorističnih napadih mora namreč poskrbeti tudi za dodatno varnost.

Gradiva je ogromno, skrbno je urejeno po znanstvenih disciplinah ter shranjeno v različnih nadstropjih. Trenutna zbirka revij šteje 13.500 naslovov, od teh jih je kar 11.000 v elektronski obliki. Samo za nakup revij letno odštejejo kar 2,8 milijona funtov. Razpršenost in veliko število elektronskih informacijskih virov je dandanes postalo težko obvladljivo, iskanje ustrezne literature pa zahteva ogromno časa. Na Imperialu so v začetku letošnjega leta uvedli knjižnični

informacijski portal, ki omogoča, tako uporabnikom kot tudi knjižničarjem, simultano iskanje po vseh dosegljivih e-virih znotraj matične inštitucije, ne glede na različne ponudnike oz. različne vmesnike, ki jih uporabljajo založniki. Dodatna programska oprema nam omogoča, da z nekaj kliki pridemo do želenega članka v polnem tekstu.

Pri ogromnih vsotah, namenjenih za znanstveno literaturo, so tudi licenčni pogoji uporabe elektronskih virov precej bolj fleksibilni kot v manjših knjižnicah. Imperial vsem svojim članom omogoča, da z uporabo gesel, informacijske vire uporabljajo tako znotraj fakultet in knjižnice, kot tudi doma na svojih računalnikih.

Informacijski portal in oddaljen dostop, sicer tudi v slovenskem knjižničnem prostoru nista novost.

Ena od zanimivosti je tudi urejanje bibliografske podatkovne baze, v katero so vključena vsa dela in objave profesorjev, raziskovalcev in ostalih zaposlenih na Imperialu. Knjižnica je za vzdrževanje in redno ažuriranje prejela posebna finančna sredstva.

Knjižnica je študentom na voljo vse dni v tednu, s prilagojenim urnikom ob vikendih. V letu 2004 se je pojavila želja, da bi bila odprta vse dni v tednu, 24 ur na dan. Osebe se je zavzeto lotilo projekta 24/7 in študentom ponudilo uporabo gradiva, študijskih čitalnic, računalnikov in kopirnih strojev, tudi v nočnem času. Največ obiska so zabeležili v času izpitnih rokov v aprilu in maju, takrat je bilo namreč še ob 4h zjutraj v knjižnici vsaj 100 obiskovalcev. Žal je to imelo tudi nekaj slabih strani kot npr. velik nered, gradivo je bilo neurejeno, bilo je precej hrupa pa tudi smeti, tako da do jutranjega odprtja prostorov enostavno niso mogli pripraviti za normalno delovanje. Glede na tovrstne izkušnje, je osrednja knjižnica 24 ur na dan odprta le v času

velikonočnih počitnic in poletnega semestra.

Tako kot vse knjižnice se tudi na Imperialu svojim bralcem predstavljajo preko spletnih strani. Ob vsej poplavi informacij v elektronski obliki, pa hkrati štirikrat letno izdajajo svoje glasilo v tiskani obliki. Vsem uporabnikom namreč želijo na bolj oseben način sporočiti, da ima knjižnica poleg virtualne podobe tudi svoj človeški obraz.

Ura je bila že precej čez peto, ko sem se vračala nazaj v hotel. Večina Londončanov je v tem času ravno odhajala iz službe domov. Pred številnimi pubi se je gnetla množica moških in žensk oblečenih v elegantne temne obleke, vsak s svojim vrčkom piva v roki in se grela v popoldanskem soncu. Navada je, da greš po službi s sodelavci ali prijatelji še na en »pint«, so mi razložili.

Senate House Library

"Se kaj zanimate za kriket?" so me vprašali, ko sem na četrtkovo jutro obiskala knjižnico v Senatni hiši. Po enodnevnem bivanju v Londonu sem že sama opazila, da so televizijska poročila nenehno omenjala kriket, vremenarji pa so držali pesti za lepo vreme. V teh dneh se je namreč odvijalo prvenstvo med Angleži in Avstralci za prestižni pokal imenovan Ashes, katerega Angležem ni uspelo osvojiti zadnjih 18 let. Jim bo morda uspelo letos?

Knjižnica Senatne hiše deluje v okviru londonske univerze ter s še nekaterimi drugimi sestavlja skupino raziskovalnih knjižnic, ki nudijo podporo študiju in raziskovanju na področju umetnosti, humanistike in družboslovja. Njihove zbirke so uporabnikom na voljo preko vzajemnega kataloga COPAC (www.copac.ac.uk).

Knjižnica deluje že vse od leta 1870 in zaseda prostore od četrtega do sedmega

nadstropja precej v nebo segajoče stavbe, v kateri je sedež londonske univerze. Kot prvi londonski nebotičnik, je senatna hiša s svojim takrat nenavadnim izgledom na nek način inspirirala tudi slavnega pisatelja Georga Orwella, ki je o tej zgradbi pisal v svojem romanu »1984«.

Na prvi pogled velike sobane s starim lesenim pohištvom in škripajočimi lesenimi tlemi delujejo kot ogromen labirint. Za več kot dva milijona knjig počasi že zmanjkuje prostora, zato so nekatere skrbno zložene kar na tleh. Po vselitvi dveh manjših knjižnic bo prostorska stiska še večja.

Pa vendar tu ne diši samo po starih knjigah iz časov Shakespeara, pač pa tu domujejo tudi moderne pridobitve v obliki računalnikov, podatkovnih baz in najrazličnejših elektronskih virov.

Ta knjižnica ima zelo pomembno funkcijo, je namreč največji repozitorij disertacij za celotno Univerzo. Vse omenjeno gradivo na tem mestu tudi katalogizirajo, zatem pa en izvod vsake naloge vrnejo matični fakulteti medtem ko drugega obdržijo. Uporabnikom je to gradivo na voljo le v čitalniških prostorih, medtem ko si ga ostale knjižnice lahko izposodijo preko medknjižnične izmenjave. Trenutno je vseh del 170.000. Zanimivo je, da so naloge na voljo le v tiskani obliki oziroma na mikrofilmu. Zaenkrat še ne razmišljajo o prenosu na elektronski medij.

Precej besed je bilo namenjenih tudi avtorski zakonodaji. To je nekaj, s čimer se uporabniki knjižnic v Veliki Britaniji srečujejo vsakodnevno. Vsakič, ko potrebujejo kopijo članka, morajo podpisati obsežno deklaracijo o zaščiti avtorske lastnine.

Britanci se pri tem sklicujejo tako na tudi nam znano Evropsko direktivo iz leta 2001 kot tudi na spremenjeni Zakon o avtorskih pravicah iz oktobra 2003, ki

močno omejuje vsakršno posredovanje gradiva v komercialne namene.

Ob obisku v knjižnici morate torej izjaviti, da kopijo, za katero prosite, niste naročili že prej, ne vi niti ne vaš sodelavec. Uporabite jo lahko samo v neprofitne namene in je ne smete posredovati drugim osebam. V primeru, da ste članek prejeli v elektronski obliki, si ga lahko natisnete samo enkrat. Podobna pravila kot so »prepovedano kakršnokoli reproduciranje in shranjevanje« so znana tudi nam, vendar s to razliko da se teh načel v Veliki Britaniji dosledno držijo, pa naj gre za kopiranje cele knjige ali samo kopije članka na nekaj straneh.

Britanske knjižnice ravno zaradi stroge avtorske zakonodaje ne sodelujejo s konzorcijem nemških knjižnic Subito.

Wellcome Library

Nedaleč stran od Britanske knjižnice ter železniške postaje St. Pancras, najlepšega primerka gotske arhitekture iz viktorijanskega obdobja, na hrupni in zelo prometni Euston Square domuje manjša, a zelo prijetna knjižnica za zgodovino medicine - Wellcome Library. Hišna številka 210 je le njena začasna lokacija, spomladi 2006 se bo namreč preselila v svoje stare, takrat že povsem prenovljene prostore na nasprotni strani ulice.

Knjižnica deluje v okviru Centra za zgodovino medicine - Wellcome Trust Centra, ki je v Veliki Britaniji najpomembnejši sponzor biomedicinskih raziskav. To neodvisno raziskovalno organizacijo so ustanovili leta 1936 na željo Henryja Wellcoma, zelo uglednega in bogatega gospoda, ki je imel v lasti farmacevtsko družbo in obsežno zbirko literature s področja alkimije, etnografije in antropologije.

Wellcome Trust Centre se ukvarja z raziskovanjem zgodovine medicine kot znanstvene discipline in kot subjekta zanimanja širše javnosti. Zgodovina je

zelo pomemben dejavnik v našem življenju saj so ljudje od nekdaj zbolevali in umirali za različnimi boleznimi. Skozi zgodovino medicine lahko pojasnimo nastanek in razvoj določenih bolezenskih stanj, številne nalezljive bolezni, kot tudi vzroke, ki so privedli v smrt.

Od l. 2000 dalje je tesno povezan z eno pomembnejših londonskih univerz - University College London in organizira tri različne programe študija zgodovine medicine na dodiplomski in podiplomski ravni.

Knjižnica Wellcome je ena izmed vodilnih inštitucij na svetu, ki zbira in hrani gradivo s področja zgodovine medicine ter hkrati tesno sodeluje s samim centrom pri opravljanju izobraževalne in raziskovalne dejavnosti.

Odprta je širši javnosti, vstop je prost, ob prvem obisku je potrebna registracija. Lična izkaznica s fotografijo izdelano na licu mesta velja tri leta, z njo pa lahko vstopate v različne prostore znotraj knjižnice.

Lani je bilo obiskovalcev kar 30.000, poleg zdravnikov in študentov še številni zgodovinarji, novinarji in umetniki.

Obsežna zbirka gradiva je začasno shranjena v manjših sobah in razpostavljena na kovinskih policah. Zaradi omejenih finančnih sredstev revije niso v vezanih zvezkih s trdimi platnicami, pač pa so posamezne številke shranjene v plastičnih oz. kartonastih koških in na tak način vsaj delno zavarovane pred poškodbami. Nekaj podobnega sem opazila tudi v drugih londonskih knjižnicah.

Prijeten in domač občutek bralcu nudijo svetle čitalnice z velikimi lesenimi mizami in sodobno računalniško opremo. V teh prostorih boste našli literaturo v vseh svetovnih jezikih, od Daljnega vzhoda do Evrope in obeh Amerik, za vsa časovna obdobja od 14. stoletja pa do danes. V več kot 600.000 knjigah in revijah lahko prebiramo o evoluciji, religiji, javnem zdravstvu, čarovništvu in

magiji kot tudi o astrologiji in uporabi zdravilnih rastlin. Pozornost je namenjena tako zgodovinskemu razvoju tradicionalne, kot tudi alternativne medicine v orientalskih deželah npr. v Indiji in na Kitajskem. Med najstarejšimi dokumenti naj omenim na roke napisan listič tj. zdravniški recept na papirusu iz l. 1100 pr. n. št. in dokumente iz osebne zbirke medicinske sestre Florence Nightingale.

Zgodovina medicine je vsekakor več kot le kronološki pregled posameznih bolezni, poteka zdravljenj, revolucionarnih odkritij in pomembnejših imen zdravnikov.

V času novih prihajajočih tehnologij, se je ambicioznega projekta imenovanega digitalizacija lotila tudi Knjižnica Wellcome. Po podpisu sporazuma z ameriško nacionalno knjižnico za medicino NLM ter zagotovljenih finančnih sredstev, so že začeli s projektom digitaliziranja dveh milijonov strani tekstov (iz približno 15 revij). To gradivo bo na voljo brezplačno na internetu in sicer v okviru PubMed Central, elektronskega arhiva biomedicinske literature, ki je prosto dostopen na spletnih straneh NLM.

British Library

V petek, zadnji dan mojega bivanja v Londonu, sem obiskala britansko nacionalno knjižnico (British Library), ki stoji le nekaj metrov stran od železniške postaje King's Cross/St. Pancras, ki je bila pred nekaj meseci tarča terorističnih napadov. Tudi danes se človek ne počuti povsem varno v zatohlih hodnikih podzemne železnice, niti pogled na uniformirane policiste s strelnim orožjem v rokah in slednimi psi ti ne daje občutka, da bi te lahko obvarovali pred ponovnim napadom. Množica mimoidočih bledih anglosaških obrazov, temnopoltih Afričanov, v turbane in sarije zaviti Indijci ter številnih drugih priseljencev v etnično razgibanem Londonu, je neobvladljiva. Občutek imaš, da je vsak od njih lahko terorist.

Britanska knjižnica deluje na treh različnih lokacijah. Poleg nacionalke deluje v Yorkshiru, prav blizu škotske meje, v manjšem Boston Spa, Center za dobavo dokumentov- Document Supply Centre, eden največjih dobaviteljev literature na svetu. S tem centrom že več let sodeluje tudi naša knjižnica.

V severnem delu Londona imenovam Colindale, pa se nahaja še nekoliko manjša knjižnica, ki hrani obsežno zbirko časopisov.

Prostore nove Britanske knjižnice so javnosti odprli leta 1998 ter s tem zaključili gradnjo največje stavbe v kraljevini v 20. stoletju, ki jo je vodil arhitekt z zelo dolgim imenom Sir Colin St John Wilson. Do l. 2000 je bil to hkrati tudi najdražji projekt, za katerega so porabili kar 500 milijonov funtov. Potem pa so na prvi dan novega tisočletja blizu Greenwicha odprli vrata znamenitega Millenium Doma, ki je državo stal kar 750 milijonov funtov. Njegova prihodnost je zelo negotova, pa tudi sedanjost je zelo problematična. Samo za tekoče vzdrževanje dnevno porabijo kar 100.000 funtov. Vsi se strinjajo, da je bila gradnja Britanske nacionalke v vsakem primeru smotrnejša poraba davkoplačevalskega denarja.

Vsem zunanjim obiskovalcem je na voljo vodeni, vendar ne brezplačni ogled določenega dela knjižnice. Za opis tako veličastnega objekta lahko uporabimo le presežnike.

Sama stavba je zgrajena v obliki ogromne ladje, ki ji ne manjka niti dimnik. Od 14 nadstropij jih kar 9 leži pod zemljo, 24,5m globoko, kjer so skladišča stisnjena med rove podzemne železnice. Za samo gradnjo kot tudi za notranjo opremo so uporabili najboljše materiale, potrebnih je bilo kar 10 milijonov opek in 180.000 ton cementa. Britanska knjižnica hrani po en izvod vsake publikacije, ki izide v Veliki Britaniji in na Irskem. Na 625 km knjižnih polic je shranjenih kar 150

različnih vrst gradiva - knjig, revij, časopisov, rokopisov, slik itd. Vsako leto tej obsežni zbirki na novo dodajo 3 milijone novih primerkov, za kar potrebujejo 12 km polic in 10 milijonov funtov. Če bi si želeli na hitro ogledati celotno zakladnico, bi potrebovali kar 80.000 let, pod pogojem da bi si vsak dan ogledali vsaj 5 enot. Gradivo vsekakor dobro služi svojemu namenu, vsak dan ga namreč uporablja kar 16.000 ljudi.

Omeniti moram tudi dragoceno zbirko 80.000 znamk, med katerimi je tudi najstarejša angleška znamka s kraljičino podobo imenovana Penny Black.

Zbirka patentov je sploh največja na svetu saj obsega 53 milijonov. izvodov, le-ti so bralcu na voljo v čitalniških prostorih.

Glede na to, da je večina zbirke shranjena v podzemnih skladiščih in tako skrita očem javnosti, lahko bralci podatke o gradivu najdejo v novem integriranem katalogu, po vzoru ameriške Kongresne knjižnice, ki je pred leti nadomestil manjše ločene kataloge. Po njem vsako minuto brska kar 19 uporabnikov.

Knjige iz podzemnih skladišč potujejo po posebnem tekočem traku, na obeh straneh pa jih sprejmejo zaposleni ter postavijo na ustrezno polico oz. dostavijo na določen oddelek.

Britanska knjižnica je hkrati tudi velik muzej, ki poleg najstarejše tiskane knjige na svetu hrani tudi čudovito zbirko starih rokopisov, papirusov, knjig in zemljevidov ob katerih vam bo zastal dih. Že pogled na Kraljevo knjižnico, zapuščino kralja Jurija III, 65.000 dragocenih knjig natisnjenih v času od 15. do začetka 19. stoletja, shranjenih v osrednjem steklenem stolpu v šestih nadstropjih, nudi popoln estetski užitek. Zbirka je na voljo tudi bralcem, saj je uporaba knjig možna pod posebno UV svetlobo. Pogostokrat zato lahko skozi

steklo zremo na zaposlene v belih haljah in zaščitnih rokavicah, ki iščejo ustrezno literaturo.

Drugi del mojega obiska je bil namenjen Oddelku za znanost in tehnologijo.

Vrata Britanske knjižnice so odprta od ponedeljka do petka, le razstavnici prostori in galerije tudi ob nedeljah. Študij in izposoja gradiva sta možna le v čitalniških prostorih, izposoja na dom ni možna. Izposoja namreč opravlja že omenjeni center v Boston Spa. To hkrati tudi pomeni, da sta na vseh treh lokacijah na voljo vsaj dva izvoda pomembnejših naslovov knjig in revij, londonska kopija mora biti vedno na voljo v čitalnici, medtem ko se kopija iz Yorkshira izposoja drugim knjižnicam tudi zunaj Velike Britanije.

Za uporabo čitalnice je potrebno pridobiti brezplačno izkaznico. Čitalnice so kar tri, razporejene v treh nadstropjih. V dveh hranijo gradivo s področja naravoslovja, tehnologije, medicine in kemije, tretja je namenjena družboslovnim vedam. Prvi dve sta prava arhitektonska posebnost, saj sta v obliki teras nanizani druga nad drugo. Določeni deli so povsem odprti, brez predelnih sten, kar daje občutek zračnosti in navidez poveča že tako ogromne prostore. K prijetnemu vzdušju še dodatno pripomorejo velika okna, tako da je na voljo dovolj dnevne svetlobe.

V vseh treh čitalnicah je na voljo 1.200 sedežev. Izkaznico za uporabo čitalniških prostorov na St. Pancrasu ima trenutno 150.000 obiskovalcev. Lani se je v teh prostorih zvrstilo kar 400.000 bralcev. Res zelo impresivni podatki.

Knjige so skrbno razvrščene po policah, v uporabi pa so kar 3 različni klasifikacijski sistemi: UDK (univerzalna decimalna klasifikacija), njihova interna klasifikacijska shema, za področje biomedicine pa se uporablja klasifikacija ameriške nacionalke za medicino US NLM. Na policah nikdar ne hranijo

starejših izdaj istega avtorja, pač pa le najnovejšo, vse ostale preselijo v klet. Bralcem je v prostem pristopu na voljo gradivo od leta 1994 dalje, vse ostalo je potrebno naročiti. Traja približno dve uri, da knjiga iz podzemnega skladišča pride do čitalniških prostorov.

Enako velja tudi za revije. Knjižnica ima v svoji zbirki 60.000 naslovov, ki trenutno izhajajo in so večinoma v angleškem jeziku, vključuje pa tudi nekaj pomembnejših tujejezičnih publikacij. Na policah bralci lahko najdejo vse izvode od leta 1994 dalje. Da bi zavarovali občutljivo gradivo, so drobni zvezki za posamezno leto praviloma vezani v volumne s trdimi platnicami. Stroški tovrstne vezave so kar visoki, to si lahko privoščijo le najbogatejše knjižnice.

Pogostokrat revije v elektronski obliki nadomeščajo tiskano verzijo. Trenutno Britanska knjižnica nudi dostop do 4.000 različnih naslovov, uporaba le-teh pa je možna le v čitalniških prostorih.

Znotraj Britanske knjižnice deluje tudi Center za gospodarstvo in intelektualno lastnino, ki se ponaša z najbolj obsežno zbirko poslovnih informacij v Veliki Britaniji.

Gradivo kot so poročila in revije s področja trženja, letna poročila podjetij, informacije o konkurenčnih podjetjih, statistični pregledi poslovanja, nudi praktične informacije podjetnikom ter vsem, ki šele stopajo na to pot.

V Centru hranijo tudi pomembno patentno zbirko, kjer kot inovator lahko zaščitite tudi svoj izum.

Letos spomladi je Londonska razvojna agencija Centru namenila en milijon funtov, da poveča in preuredi svoje prostore ter s tem poveča obseg svojega delovanja.

Direktor Britanske knjižnice Lord Eatwell s svojimi sodelavci, na vseh treh lokacijah jih je skupno kar 2.246, ima pred seboj zelo ambiciozne projekte. Britanska knjižnica napoveduje prehod na digitalno publiciranje do leta 2020.

Takrat bo namreč, po napovedih sodeč, v Veliki Britaniji kar 40% vseh monografij na voljo le v elektronski obliki, medtem ko bo 50% gradiva še vedno na voljo v tiskani in digitalni obliki. Preostalih 10% pa bo še vedno le na papirju. Tej prihodnji viziji se mora prilagoditi tudi Britanska nacionalka ter razviti ustrezno infrastrukturo za hranjenje, upravljanje, zaščito in dostop do digitalnega gradiva, tako kot so pred 250 leti za tiskano gradivo poskrbeli naši predniki.

Digitalno gradivo je namreč pogostokrat bolj občutljivo od tistega na papirju, njegovo hranjenje je namreč kar petkrat dražje od hranjenja klasičnega tiskanega gradiva. Če naša skrb zanj ne bo ustrezna, nam ga ne bo uspelo shraniti za prihodnje rodove.

Nad Londonom so se tačas zgrnili težki sivi oblaki, iz katerih so že začele padati prve dežne kaplje. Igrišče Oval je samevalo, prvenstvo v kriketu se bo nadaljevala šele v soboto dopoldne, takrat pa bo verjetno znan tudi že zmagovalec.

Stanka Jelenc
Centralna medicinska knjižnica

PS. Angležem je uspelo premagati Avstralce, "Ashes" je po dolgem času spet v britanskih rokah.

MEDNARODNA SREČANJA

KONFERENCA MEDNARODNEGA ZDRUŽENJA GLASBENIH KNJIŽNIC, ARHIVOV IN DOKUMENTACIJSKIH SREDIŠČ

Varšava, Poljska
10. do 15. julij 2005

Letošnjo enotedensko konferenco IAML (International association of music libraries, archives and documentation centres) je pripravila poljska nacionalna skupina, potekala je meseca julija v Varšavi. Zbralo se je okoli tristo članov iz šestintridesetih držav. Vsebina je bila razdeljena na več tematskih sklopov, ki so jih pripravile posebne strokovne skupine. Predavanja so potekala v prostorih poljske nacionalne knjižnice.

Poljske glasbene knjižnice, arhivi in inštituti so izkoristili priložnost in se tokrat res podrobno predstavili. Narod z bogato glasbeno tradicijo ima kakopak tudi bogato dediščino. Glasbeno knjižnično dejavnost imajo razdeljeno glede na potrebe. Arhivi in muzeji so posvečeni rokopisnemu gradivu in hranjenju zapuščin. Nacionalna knjižnica vestno zbira obvezni izvod, univerzitetna knjižnica ima zelo velik glasbeni oddelek, ki služi študijskim potrebam, razne splošnoizobraževalne knjižnice pa izposojajo notno in zvočno gradivo tako glasbenim izvedencem kot amaterjem. Nobena od njih ne opravlja čelne vloge, temveč je vsaka posvečena svojemu področju.

Arhiv poljskih skladateljev deluje znotraj varšavske univerzitetne knjižnice. Ustanovljen je bil leta 1952 kot poseben delček glasbenega oddelka v tej veliki

knjižnici. Danes gre za obsežno zbirko rokopisov in korespondence poljskih skladateljev ter muzikologov dvajsetega stoletja, med njimi Karola Szymanowskega, Tadeusza Bairda, Grażyne Bacewicz, Krzysztofa Pendereckega, Witolda Lutosławskiego Henryka Mikołaja Góreckega, Zofie Lisse in druge.

Bogata je dediščina šlezijske glasbene kulture, ki jo zbira arhiv v okviru glasbene akademije Karol Szymanowski v Katovicah. Arhiv je leta 1968 ustanovil Karol Musioł, vodja glavne knjižnice na akademiji za glasbo v Katovicah, ljubitelj in odličen poznavalec šlezijske glasbe. Arhiv zbira in hrani vsakršno dokumentacijo o glasbenem dogajanju velike regije, ki združuje poljsko, nemško in češko glasbeno kulturo. Ob zbiranju, obdelavi in arhiviranju se posvečajo tudi predstavitvi svojega gradiva s koncertno, bibliografsko in muzikološko dejavnostjo. Dediščina Friedricha Chopina je med muzikologi podrobno raziskana, popisana, objavljena, kritično revidirana ipd. A raziskovalne ideje in koriščenje tehnoloških zmogljivosti je brezmejno. Prof. John Rink z londonske univerze je predstavil projekt elektronske kritične izdaje zbranih del. Gre za večplastno delo, ki temelji na digitalizaciji in združitvi vseh dosegljivih Chopinovih rokopisov, prvih tiskov in pozneje še vseh izdaj. V eni od zadnjih faz želijo dodati še vse dosegljive zvočne posnetke na najrazličnejših nosilcih. Predstavljena je bila obsežna zamisel. Njena realizacija pomeni velik korak v smeri hitre in preproste dosegljivosti, povezovanja ter možnosti izjemnega primerjalnega in analitičnega muzikološkega dela. Študije se lahko zazrejo v natančnost in doslednost raziskovalnih rezultatov. Uporabniku naj bi se na ekranu hkrati prikazal rokopis, prvi tisk, poznejši tiski in seveda vseh vrst interpretacije. To bo najbrž ovrglo marsikatero danes veljavno muzikološko resnico. Projekt OCVE (Online Chopin

Variorum Edition) poteka v okviru fundacije Adrewa W. Mellona na Kraljevi univerzi v Londonu.

Kolegica Mariola Nalecz, vodja Glasbene zbirke v poljski nacionalni knjižnici je predstavila Chopinovo zapuščino. Zanikala je znameniti stavek Franza Liszta, češ, da so Chopinovi rokopisi silno redki. K sreči se je madžarski skladatelj takrat zmotil. Chopinovi rokopisi, pisma, muzealije in portreti so razpršeni po celem svetu. Nekateri so res uničeni, večina ostaline pa je vendarle ostala na Poljskem. Od leta 1999 se zapuščina, ki jo hrani nacionalna knjižnica in zbirka hranjena pri društvu Friderika Chopina vpisuje v Unescov spominski seznam.

Bogata je tudi knjižnica slavnega poljskega pianista, skladatelja in politika Ignaca Jana Paderewskega. Po vojni jo je prevzela univerza v Krakovu. Bogata dokumentacija je leta 1974 botrovala ustanovitvi Centra I. J. Paderewskega pri tamkajšnjem muzikološkem inštitutu. Center skrbi za primerno hranjenje, bibliografsko obdelavo, dostopnost in zaščito bogatega arhiva. Hkrati ga letno dopolnjuje z vsemi novostmi, ki so v kakršnikoli zvezi z osebnostjo I. J. Paderewskega, kot so na primer fotografije, koncertni sporedi, zvočni posnetki itd. Poglavitna naloga tega centra je raziskovalnega značaja, skrb za pripravo tematičnega kataloga in kritičnih izdaj.

Tu je premalo prostora, da bi omenjala vse poljske glasbene arhive, ki so nam bili na konferenci predstavljeni. Nehote pa se ob takih priložnostih sprožajo primerjave in na žalost zmeraj znova pridemo do dejstva, da si Slovenci ne znamo razdeliti dela, še manj se med seboj povezati. Pri nas je pač Glasbena zbirka v NUK-u tista, ki zbira in hrani pravzaprav vse, kar je pomembno za zgodovino vse slovenske glasbe. Zaradi tega se tudi zmeraj znova srečujemo s problemom prostorske in kadrovske

stiske. Tega pri Poljaki res ni bilo čutiti. Glasbena zbirka v nacionalni knjižnici na primer zbira le tekoči obvezni izvod, hrani nekaj skromnih zapuščin in omenjeni delež Chopinove dediščine. Audio-video zbirka pa zbira in hrani vso zvočno gradivo. Način njihovega hranjenja tudi ni idealen, morda je še slabši kot pri nas. Tudi glede zaščite gradiva in digitalizacije nimajo urejenih stvari in so morda še droben korakec za nami. A oba oddelka imata po devet sodelavcev, ki skrbijo za obdelavo. Če spet primerjam: dotok gradiva je enkrat večji od našega, sodelavcev imajo šestkrat več. Posvečajo se predvsem strokovni obdelavi gradiva, dostopnosti bibliografskih podatkov, primernemu arhiviranju in hranjenju. Obe zbirki sta namenjeni predvsem raziskovalcem, izposoje na dom ne opravljajo. A kljub temu kolegi trdijo, da jim dela ne zmanjka in da so obremenjeni.

En dan konference je bil posvečen ruskim in ukrajinskim glasbenim zbirkam. Nedvomno mnogo zanimivega, še posebej zanimivega za muzikologe. Dejstvo je, da se vsi srečujemo z vse večjimi tehnološkimi možnostmi oddaljenega dostopa, raznovrstnih elektronskih povezav, možnostjo tako imenovane ontologije v virtualnem svetu glasbenih arhivov in da nas hkrati omejujejo predvsem finančni problemi.

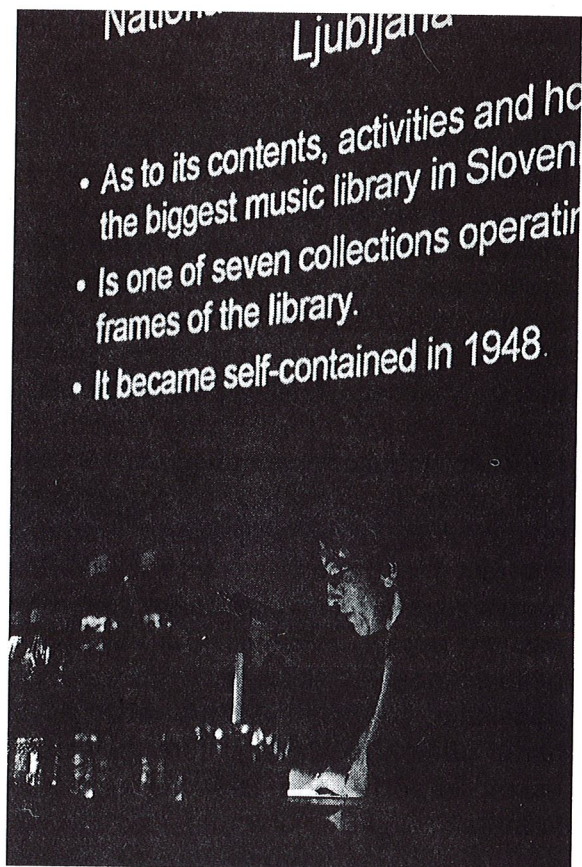
Kar nekaj razprav se je posvetilo standardizaciji. Znano je, da je katalogizacija notnega gradiva in zvočnih posnetkov zapletena in problematična. Oba ISBD standarda (za muzikalije in za neknjižno gradivo) prinašata le tiste posebnosti, ki se razlikujejo od knjižnega gradiva. Ne zadovoljujeta pa vseh potreb, ki bi si jih glasbeniki želeli ob iskanju gradiva. Vsebinska razdelitev po UDK sistemu je sicer precej podrobna, a se za glasbeno gradivo tudi v svetu nikoli ni dobro prijela. Obstajajo še drugi standardi, ki zaradi trdnosti ISBD-jev ne morejo na površje. Tako je na primer s FRBR modelom. Prof. Patrick Le Boeuf iz

pariške nacionalne knjižnice je naredil model FRBR standarda za glasbeno informatiko. Ugotovil je, da so glasbeni knjižničarji v tej smeri razmišljali in po svoje prakticirali že mnogo pred razvojem FRBR standarda pri IFLI 1992-97, tu so se le ubesedile mnoge v praksi preizkušene metode bibliografskih informacij za glasbena dela. Predavanje je bilo usmerjeno na dve bistveni glasbeni entiteti: delo in oblika. Ta dva pojma je obravnaval z različnih vidikov od osnutkov do glasbenih del, muzikalij, natisov, izvedb in posnetkov ter izpostavil zelo zanimive iztočnice in podal tudi konkretne predloge. Ne, da bi se slepo oprijeli enega ali drugega standarda, marveč, da bi izkoristili prednosti FRBR standarda ter jih vgradili v uveljavljeni ISBD standard. Dokazal je, da bi bil to koristen pripomoček na področju glasbene informatike in t. i. ontologije, kar bi seveda privedlo do kompleksnejših muzikoloških raziskav.

Podobne smernice vodijo tudi raznovrstne "digitalizacijske" projekte. Na vprašanja kaj in kako digitalizirati smo si že odgovorili. Zdaj je potrebno urediti množice digitalnih virov in izdelati baze podatkov ter se oprijeti kakšnega standarda. Kateri je najboljši? Kje so pomanjkljivosti posameznih? Kaj je sploh delo glasbenega knjižničarja? Kako naj sploh poteka izobraževanje ob neprestanem spreminjanju glasbenih knjižnic in njihovega pomena? Kaj z množico gradiva, ki ob tem še zmeraj ostaja v zaprašenih omarah in že desetletja čaka šele na razvrstitev? To so bistvena vprašanja. Iskanja odgovorov pa gredo v smeri najboljšega izkoristka tehnologije, z malo sodelavci doseči eleganten, estetski in natančen dostop do različnih vrst glasbenega gradiva po celem svetu. Ideja o ontologiji je vsako leto bolj živa in bliže uresničitvi.

To je tema, o kateri sem razmišljala v svojem referatu ob predstavitvi digitalizacije starih zvočnih posnetkov. Referat je bil izjemno odmeven, morda

še posebej zato, ker so kolegi po svetu letos že slišali za Slovenijo in njene prebivalce. Presenetilo pa je dejstvo, da kljub majhnosti z velikimi koraki sledimo razvoju. In srečno naključje: referat sem brala v najboljšem terminu – na začetku konference za pozdravnim govorom, ko so bili vsi kolegi še spočiti in pripravljeni na sprejemanje novih informacij.

mag. Simona Moličnik Šivic

Konferenca IAML je v veliki meri namenjena aktivnim sestankom. Tu se vsako leto dograjujeta ISBD standarda za muzikalije in za zvočno gradivo. Mnogo letošnjih razprav je bilo povezanih s prizadevanji IFLE za en sam obsežen standard. Kolegi, ki aktivno sodelujejo v strokovni komisiji za katalogizacijo glasbenega gradiva pri IAML in IFLI se zavzemajo, da se beseda **glasba** ohrani v naslovu novega standarda. Ime Printed Music seveda ne bo več primerno, ker bo ta standard vključeval tudi rokopisno

notno gradivo. Zato predlagajo, naj se novi standard naslovi: **ISBD and Music**. Predlog je bil deležen popolno podpore vseh udeležencev konference.

Komisija za avtorske pravice objavljenih del izvaja projekt s ciljem celovitega pregleda avtorskega prava na glasbenem področju vseh držav, iz katerih prihajajo člani IAML. Zakonske (ne)ureditve se zelo razlikujejo med seboj. V praksi pa imajo velik vpliv na delo glasbenih knjižnic. Komisija se zavzema za natančnost in strogost ureditve, a hkrati za brezkompromisno upoštevanje knjižnične dejavnosti. Prevladalo je splošno mnenje, da gre pravzaprav za politični problem, ki ga je potrebno urediti tako, da bo zadovoljiv za vse: avtorje, založnike, izvajalce, muzikologe, študente in ljubitelje, potem bo gotovo tudi za glasbene knjižničarje. Knjižničarji smo v srži neprofitni in trdno stojimo na temeljih finančne nedonosnosti. S tem pod svoje okrilje sprejemamo uporabnike, ki so največkrat sorodne mentalitete. Gotovo pa smo v velikem nasprotju z založniki, nekoliko manjšem pa z avtorji. Pravna okorelost in nedoslednost škoduje glasbenemu dogajanju: otežuje izdajanje muzikalij in hkrati omejuje dostopnost do starih tiskov, ki so hranjeni le še po knjižnicah in arhivih.

S tem problemom se vsakodnevno srečujemo tudi na slovenskem. Zakon je bil namreč narejen po najstrožjem, nemškem vzorcu. A pisci so žal pozabili na dejstvo, da nam za takšen zakon manjka še mnogo osnov. Na Slovenskem imamo na primer zelo slabo razvito glasbeno založniško dejavnost, tudi s primernostjo glasbenih knjižnic se ne moremo ravno pohvaliti. A vsaj javni zavodi morajo zakon dosledno spoštovati. Zato Glasbena zbirka v NUK na primer hrani mnogo starih tiskov, ki niso nikjer več dosegljivi, a reproduciranje je prepovedano, ker avtorske pravice še niso zapadle. Dediči so pač ljudje: nekateri so nedostopni,

drugi strašno prijazni, tretji ne utegnejo, četri pa sploh ničesar ne dovolijo. Potemtakem bodo Črne maske Marija Kogoja in kopica drugih kakovostnih glasbenih del zaživele na odru šele potem, ko bodo zapadle avtorske pravice. Tedaj bo drugačen duh časa, delo morda ne bo več sprejeto in bo utonilo v pozabo za vekomaj.

Raziskavo vodi Federica Riva iz konservatorija A. Boito v Parmi. Do prihodnjega leta želi zbrati in urediti različne poglede na raznovrstne zakonske ureditve. Gre za vidike muzikologov, založnikov, profesorjev, študentov, izvajalcev in knjižničarjev na uporabo znanstveno kritičnih izdaj v orkestrskih knjižnicah, na uporabo znanstveno kritičnih izdaj za izvajanje, o smislu tiskanih kritičnih izdaj v dobi digitalizacije, na pravice študentov in na omejitvene licence pri projektih digitalizacije. Zaključki tega dela bodo predstavljeni na konferenci prihodnje leto.

V drugih državah imajo bogato razvejane splošnoizobraževalne glasbene knjižnice in šolske glasbene knjižnice (po glasbenih šolah, konservatorijih, akademijah in fakultetah). Njuni strokovni komisiji sta pripravili kopico predavanj in predstavitev. Tudi tu se odvijajo razni projekti s težnjo po oddaljenem dostopu do zvočnega in notnega gradiva. Vprašanja so največkrat spet finančne narave. Omembe vredne so bile predstavitve končanih projektov, ki danes omogočajo članom danske knjižnice svobodno izposojajo zvočnih posnetkov preko interneta ali digitalno distribucijo notnega gradiva različnih založb. Tu se med drugim odvijajo bogate donacije in izmenjave gradiva ter skupni projekti pri izgradnji in postavitvi novih knjižnic ter zbirk. Predstavljeni so bili tudi nekateri programi, ki jih take knjižnice nudijo svojim uporabnikom – bodi učencem glasbenih šol, študentom, bodi ljubiteljem.

Spomniti velja, da v okviru IAML že vrsto let potekajo štirje tako imenovani R-projekti: RISM, RILM, RidIM in RIPM. Gre za že vrsto let utečeno prakso izdelave obsežnih bibliografskih baz na področju glasbe. Projekti so neprofitni. Vsak od njih ima koordinacijski sedež in razporedeno mrežo nacionalnih centrov.

Répertoire international des sources musicales – RISM (Mednarodni popis glasbenih virov) nastaja preko neodvisnih delovnih skupin v različnih državah, ki katalogizirajo glasbene tiske pred letom 1800 in glasbene rokopise po letu 1600, pogosto vključujejo tudi librete in drugo gradivo. Centralna redakcija s sedežem v Frankfurtu določa pravila katalogizacije, zbira in ureja podatke ter skrbi za izdajo. Tiskani katalogi in podatkovne baze izhajajo enkrat na letno, v elektronski verziji od leta 1995.

Répertoire international de littérature musicale – RILM (Mednarodni popis glasbene literature) je bibliografska baza s povzetki strokovnih glasbenih člankov ter spisov. Dosegljiva je v kontinuiranih tiskanih verzijah ter v elektronskih oblikah. Mednarodni RILM center ima sedež na City University v New Yorku.

Répertoire international d'iconographie musicale – RidIM (Mednarodni popis glasbene ikonografije) dokumentira vizualno gradivo v odnosu do glasbe. Nastal je obsežen katalog, izdane so nekatere študije ter monografija *Imago musicae*. Projekt se je utrdil na City University v New Yorku v okviru Raziskovalnega centra za glasbeno ikonografijo (Research Center for Music Iconography - RCMI). V njihovo dejavnost spada letno izdajanje zbornika ter popis gradiva na mednarodni ravni, čeprav še nimajo utrjenih nacionalnih delovnih skupin.

Répertoire international de la press musicale – RIPM (Retrospektivni popis glasbene periodike 1800-1950) nastaja

od leta 1987 in je najmlajši med štirimi "R". Vsako leto nastane okoli deset zvezkov s popisi člankov glasbenih revij devetnajstega in zgodnjega dvajsetega stoletja. Kontinuirano izhaja v tiskani in elektronski obliki (preko interneta, CD-ROM-a ali OCLC). Glavni uredniški odbor ima sedež v Baltimoru na Univerzi Maryland.

Slovenska odbora za prva dva projekta RILM in RISM imata sedež na Muzikološkem inštitutu ZRC SAZU. Mlajša dva projekta pri nas še nista zaživel. Predsednik glavnega odbora za RIPM g. Robert Coehn je pokazal veliko zanimanje za popis slovenskega gradiva. Slovenske glasbene revije so zbrane v naši zbirki. Zato sem se dogovorila za obisk pri nas in natančno predstavitev poteka dela. Upam, da pridemo do skupnega dogovora.

Obiski konferenc nas vsekakor navdajajo z novimi, svežimi idejami in nam odpirajo oči, kaj vse je potrebno še postoriti. RIPM je vsekakor ena od nalog, ki jo je potrebno začeti do prihodnje konference. Druga naloga je v smislu večje povezave slovenskih glasbenih knjižničarjev ter večjega števila članov IAML iz Slovenije, kar naj bi vodilo v močnejše sodelovanje na mednarodni ravni. Po vsebini, delovnih metodah in marljivosti nedvomno sledimo svetu, a po strokovnem sodelovanju in organiziranosti še zdaleč ne zmoremo. To so torej tiste poti, ki jih je potrebno odpreti.

mag. Simona Moličnik Šivic
Narodna in univerzitetna knjižnica

INTERNET LIBRARIAN INTERNATIONAL (ILI) 2005

London, Velika Britanija
10. do 11. oktober 2005

Konferenca Internet Librarian International je bila že sedma po vrsti. Njen namen je združiti strokovnjake informacijske stroke in knjižničarstva, ki vsakodnevno uporabljajo, razvijajo in implementirajo internet, intranet in druge spletne strategije. Naslov konference je bil Preseganje mej: informacijske tehnologije in strategije za 21. stoletje, organizatorji konference pa so Information Today in založnika publikacij Online in Searcher.

Konferenca je potekala v treh vzporednih sejah, med odmori pa so bile vključene še kratke predstavitve novosti ponudnikov in založnikov, kot so Emerald, Cilip, Thomson in drugi.

Letos so bile izpostavljene tri glavne tematike: blogi, wikiji in orodja za sodelovanje (Blogs, wikis and collaboration tools), organizacija in odkrivanje informacij (Information organisation and discovery) in globalna praksa (Global best practices). Uvodni nagovor je imel Ronald Milne z referatom Digitalizacija knjižnične zbirke. V njem je predstavil skupni projekt Oxford University in Googlea, ki zajema digitalizacijo zbirke gradiva iz 19. stol. Bodleianove knjižnice in prost dostop do te zbirke na spletu.

Michael Stephens je predstavil referat Digitalna orodja, komunikacija in sodelovanje med uporabniki in knjižničarji. Govoril je predvsem o uporabi multimedije v knjižnicah, o enostavni uporabi wikijev, instant messaginga kot pripomočka za hitro komuniciranje med knjižničarji, tehnologije VoIP in drugih.

May Chang je predstavila Komunikacijo preko odprtih virov in orodij za sodelovanje in prikazala razliko med

uporabo forumov, weblogov, wikijev, instant messaginga in podcastinga. Zaključne predstavitve prvega dne so imeli sponzorji konference (EBSCO, Ex libris, IEE Inspec, Thomson Scientific, Swets in ProQuest), ki so predstavili novosti.

Drugi dan konference je začel znani »internetni guru« Stephen Arnold z referatom Relevantnost in prihodnost iskanja in opozoril na Googleizacijo iskanja. V nadaljevanju so sledile predstavitve praks in servisov digitalnih knjižnic iz Južno Afriške republike, Norveška predstavitev servisa Vprašaj knjižničarja, angleška in ameriška praksa ukvarjanja z vedno višjimi cenami nabave elektronskih časopisov in informacijskih virov, uporaba odprtih standardov in veliko drugih zanimivih tem.

Konferenca ILI je potekala v sproščenem ozračju in je z mnogimi strokovnimi prispevki prinesla veliko novega znanja in informacij.

Nataša Kodrič
Narodna in univerzitetna knjižnica

MEDNARODNA DEJAVNOST

DAN SLOVENSKE KNJIGE V OSREDNJI KNJIŽNICI SLOVENCEV NA HRVAŠKEM

V mesecu oktobru v Gradski knjižnici "Ivan Goran Kovačić" v Karlovcu, osrednji knjižnici Slovencev na Hrvaškem, že vrsto let slavnostno obeležijo dan slovenske knjige.

Praznovanje letošnjega dneva slovenske knjige je preraslo v več dni: 25. oktobra je bilo v karlovški knjižnici predavanje Tene Korkut z naslovom Glasba reformacije, 26. oktobra predavanje dr. Branka Marušiča iz Nove Gorice z naslovom »Primorski Slovenci so tudi prebivalci Karlovca« in 27. oktobra predstavitev dvojezičnega pesniškega zbornika "Rijeka riječi/Reka besed".

Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto že dvanajst let uspešno sodeluje s karlovško knjižnico, pomagamo jim pri predstavljanju slovenskih avtorjev ob dnevu slovenske knjige, skupaj smo izdali že nekaj publikacij in letos tudi skupaj organizirali v Novem mestu strokovno knjižničarsko srečanje Knjižnica – igrišče znanja in zabave. Zadnjih nekaj let za Slovence v Karlovcu pripravljamo knjižne kolekcije slovenskih knjig, s katerimi pa karlovška knjižnica oskrbuje slovenska društva v Zagrebu, Splitu, Šibeniku, Dubrovniku in na Reki.

27. oktobra je Miro Škrgatić, župan mesta Karlovec, pripravil sprejem, ki so se ga udeležili: Andreja Pleničar, direktorica Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto, Nada Eleta, ravnateljica Gradske knjižnice »Ivan Goran Kovačić«, Bernarda Gradišnik, svetovalka za kulturo pri slovenskem veleposlaništvu v Zagrebu, Silvin Jerman, predstavnik Slovenskega doma iz Zagreba, ter pesnika Željko Mavretić in Jadranka Matić-Zupančič. V pogovoru je karlovški župan posebej poudaril pomen kulturnega sodelovanja med obema narodoma ter pomembno vlogo, ki jo pri tem imata obe knjižnici. Po skupnem kosilu in ogledu znamenitosti Karlovca so se gostje zvečer udeležili predstavitve pesniškega zbornika Rijeka riječi/Reka besed, ki sta ga izdali obe knjižnici.

Dvojezični pesniški zbornik Rijeka riječi/Reka besed je skupni izdajateljski podvig Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" iz Karlovca in Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto. V njem je

predstavljenih pet karlovških pesnikov, članov literarnega društva »Književni krug iz Karlovca« (njihove pesmi so v hrvaščini), in pet novomeških pesnikov, članov Literarnega kluba »Dragotin Kette« iz Novega mesta (njihove pesmi so v slovenščini).

Pesniški zbornik smo 21. aprila letos slavnostno predstavili v Novem mestu

Od novomeških avtorjev, predstavljenih v zborniku, sta na literarnem večeru v Karlovcu nastopila pesnika Ivan Gregorčič in Jadranka Matić-Zupančič. Ta večer so bile predstavljene tudi druge, žal odsotne novomeške pesnice (Marjanca Kočevar, Klavdija Kotar in Katja Plut).

S karlovške stran so nastopili pesniki: Željko Mavretić, Ana Postružnik, Želimir Sain, Jasenka Staničić in Nikolina Žunec. Pesniška beseda je ustvarila zanimivo dvojezično, dvoglasno pesniško vzdušje, ki ga je glasbeno obogatil kitarist Dario Joha. Tudi v sproščenem klepetu po prireditvi so se sklepala nova prijateljstva in se vzpostavljali novi literarni stiki.

Prireditelj je s svojo prisotnostjo počastil tudi Peter Bekeš, slovenski veleposlanik v Zagrebu.

Lahko rečemo samo še to, da se že veselimo naslednjega slovenskega dneva v karlovški knjižnici. Upamo, da se bo sodelovanje med obema knjižnicama še bolj okrepilo ter da se bodo še bolj poglobile naše literarne vezi.

Jadranka Matić-Zupančič
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto

SPOZNAVAJMO OTROKE SVETA PROJEKT UNICEF V MESTNI KNJIŽNICI IZOLA

V minulem šolskem letu smo se tudi v naši knjižnici knjižničarke skupaj z otroki vključile v projekt Unicefa **Spoznajmo otroke sveta**. Spoznavanje različnih načinov življenja in kultur z raznih delov sveta smo vključile v naše redne bibliopedagoške dejavnosti kot so knjižne uganke, pogovori o knjigah, igralne ure s knjigo, počitniške delavnice, ure pravljič ter obiski otrok iz bližnjih vrtcev in osnovnih šol.

V ta namen smo v Trstu, kjer nabavljamo **knjižno gradivo** v jeziku manjšine, nakupile tudi nekaj strokovnih knjig ter zbirk ljudskih pravljič raznih narodov v italijanskem jeziku, ki se jih pri nas ne da dobiti. S tem gradivom dopolnjujemo gradivo v slovenskem jeziku, uporabljamo pa ga tudi za potrebe mladih obiskovalcev knjižnice, ki so pripadniki italijanske narodnostne manjšine.

Začele smo z **uganko meseca**, ki je bila oktobra posvečena Afriki. Z vprašanji, ki so bila zastavljena v uganki, smo želele reševalce seznaniti z nekaterimi dejstvi, ki so povezana z Afriko ter opozoriti mlade bralce na knjižnično gradivo o Afriki, ki jih hrani naša knjižnica. Tudi naslednja uganke meseca je bila namenjena spoznavanju načina življenja v drugih deželah. V njej so otroci odgovarjali na vprašanja o novi celini Ameriki ter se seznanjali s knjigami o tej deželi, predvsem z zbirkami pravljič ter nekaterimi njim primernimi strokovnimi deli.

Pri urah pravljič in igralnih urah s knjigo smo poleg avtorskih vključevale tudi **ljudske pravljič raznih narodov**. Pri tem smo za uvod otrokom pokazale tudi za njih primerne neleposlovne knjige, ki z bogatim slikovnim gradivom prikazujejo

način življenja njihovih sovrstnikov po svetu. Ob slikah smo se pogovarjali o različnih načinih življenja, o različnosti in spoštovanju. Doslej smo poleg avtorskih pravljič pripovedovale še afriške, filipinske, indijanske (Peru, Panama, Brazilija, Paragvaj, severnoameriška plemena), afganistansko, indijsko, rezijске, istrske, rusko in slovenske ljudske pravljič.

Obiskali so nas tudi otroci iz osnovne šole Dante Alighieri. Najprej smo si ogledali knjižnico, nato smo skupaj rešili knjižno uganko o Afriki ter na koncu prisluhnili ljudskim pravljičam raznih narodov.

Povezale smo se tudi s štirimi vzgojiteljicami iz **vrtca Školjka**, ki so bile prav tako vključene v projekt Spoznavajmo otroke sveta. Za svoje skupine so izdelale punčke iz cunj, ki so jih prinesle s seboj v knjižnico: Perujko, severnoameriško Indijanko, Istranko in Slovenko. Za vsako teh skupin smo pripravile igralno uro s knjigo, kjer so lahko otroci spoznali nekatere navade, pesmi, plese in predmete ter seveda pravljič teh ljudstev in narodov.

Teh igralnih ur, namenjenih spoznavanju otrok sveta se je udeležilo **69 otrok** iz štirih skupin vrtca Školjka.

Ker pa je naša knjižnica na dvojezičnem območju, imamo enkrat tedensko **ure pravljič tudi v italijanskem jeziku**. Udeležijo se jih pa prav tako otroci iz vseh družin, italijanskih, slovenskih, hrvaških, srbskih in drugih ter iz narodnostno mešanih družin. Tako da z različnostjo živimo vsak dan, pri urah pravljič pa se o tem radi še pogovarjamo. Tako smo se na primer v decembrskih dneh pogovarjali o tem, kako v naših družinah praznujemo praznike: slovenskih, hrvaških, italijanskih, srbskih, muslimanskih... vernih in takih, ki uradno ne pripadajo nobeni veri.

Mestna knjižnica Izola je bila edina knjižnica v Sloveniji, ki je za izvedbo projekta Spoznavajmo otroke sveta prejela nagrado: predstavo Družinskega gledališča Kolenc, ki jo bo le to izvedlo v naših prostorih. Med igricami Maček Muri, Piki in Miška Minka bomo izbrali eno in z njo v pozni jeseni, v predprazničnih dneh, razveselili naše otroke iz vrtcev in nižjih razredov osnovnih šol. Prav zaradi otrok smo še posebej veseli nagrade, v projekt Spoznavajmo otroke sveta pa se bomo vključili tudi v tem šolskem letu.

Špela Pahor
Mestna knjižnica Izola

PREDSTAVLJAMO VAM

MAJHEN PO OBSEGU, A ZELO UPORABEN PRIROČNIK

Ivan Kanič že dolga leta vzpostavlja most med knjižničarji doma in po svetu z oblikovanjem ustreznih strokovnih slovarjev. Zaveda se, da vsaka osebna in strokovna komunikacija potrebuje besede in da je vsaka komunikacija tem bolj uspešna in tem bolj učinkovita kolikor jasneje se udeleženci lahko izražajo oziroma uporabljajo besede s standardiziranimi pomeni. Običajno se delo na strokovnih slovarjih ne obeša na veliki zvon. Vendar se moramo zavedati, da je to temelj vsake stroke in znanosti, hkrati pa tudi pogoj za učinkovito komunikacijo. Verjetno so prav terminološki dejavniki sopovzročili tudi idejo za nastanek priročnika, ki sta napisala Ivan Kanič in Mihael Wells: »Wie präsentiere ich meine Bibliothek? / How to present my library?« Publikacija je namenjena nemško govorečim knjižničarjem kot navodilo za

sprejemanje angleško govorečih gostov ter za kratko, sistematično predstavitev knjižnic, institucij in drugih organizacij. Delo je izšlo pri založbi BibSpider v Berlinu pred dvema leti. Založnik v uvodu po predstavitvi obeh avtorjev izrazi upanje, da bo publikacija v pomoč knjižničarjem tako pri strokovnih razpravah z inozemskimi kolegi kot tudi takrat, ko goste sprejemajo ali smo sami gosti, prav tako pa tudi pri udeležbi na mednarodnih konferencah.

Avtorja že v uvodu poudarita, da moramo gosta sprejeti z veseljem in da mora biti gostitelj ponosen na "internacionalen obisk". Vendar ta zunanja uglajena forma potrebuje pripravo, čas, spretnost tako v komunikaciji kot tudi v organizaciji. Pogovor običajno poteka v tujem jeziku, kar je marsikdaj lahko ovira za sproščen pogovor.

Namen brošure je pomagati pri pripravi obiska iz tujine, svetovati, kako ravnati med samim obiskom in kako ga zaključiti. Priročnik navaja nekaj primerov, kako doseči, da bo obisk potekal prijetno in brez težav. Publikacija je knjižničarjem v pomoč, ko pričakujejo tuje goste in bi jim želeli natančno ter organizirano predstaviti svojo knjižnico. Ponudi tudi način, kako se aktivno udeležiti mednarodnega kongresa in na njem predstaviti svojo knjižnico; kako se s svojo knjižnico udeležiti natečaja za mednarodne projekte in potrebujete najnujnejše bibliotekarske izraze iz področja managementa.

Kratek nemško-angleški in angleško-nemški slovar strokovnih izrazov v dodatku naj bi udeležencem olajšal njihov pogovor. Slovar vključuje tudi najbolj pogoste ekonomske in trgovske izraze, ki se uporabljajo v sodobnem, tržno usmerjenem bibliotekarstvu.

Zelo koristen je izbor okrajšav, ki se pogosto uporabljajo v besedilih Evropske unije, bralca pa ob nepoznavanju okrajšav spravljajo v težave.

Priročnik vodi bralca od dobrodošlice v "moji knjižnici", ki mora poleg drugega upoštevati vživljanje v tujega gosta, pa vse do prijaznega »nasvidenje« na koncu obiska. Zavedati se moramo kulturnih razlik, terminoloških nejasnosti in še česa. Avtorja govorita o tem, kako se znebiti strahu ter kako voditi sproščen in kolegialen pogovor.

Dokaz, da sta avtorja ustvarila nekaj zelo uporabnega, je tudi letošnji izid priročnika v španski različici.

Sedanja politična in ekonomska situacija v Evropi, za katero je značilno predvsem povezovanje in internacionalizacija, nedvomno vpliva tudi na delo v knjižnicah, predvsem na njihovo povezovanje. Posledica povezovanja medsebojno spoznavanje, obiski in končno dogovori o skupnih projektih.

Prav bi bilo, da bi se ta priročnik znašel kar takšen, kakršen je, ali pa morda tudi v slovenski različici v vsaki slovenski knjižnici.

prof. dr. Jože Urbanija
Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko
znanost in knjigarstvo
Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

OBVESTILA

IZBOR ŽIVLJENJEPISOV VELIKIH ŽENSK V KNJIŽNICI BEŽIGRAD

V posebnem knjižnem kotičku Knjižnice Bežigrad pripravljamo vedno zanimive izbore knjig, ki jih bibliotekarji svojim uporabnikom priporočamo v branje.

Tokrat smo pripravili izbor življenjepisov velikih, pomembnih, slavnih ali preprosto "izstopajočih" žensk, ki jih sicer bralci lahko poiščejo med našimi bogato založenimi policami z biografijami. Izbor življenjepisov je pospremljen s seznamom priporočenih knjig in naslovljen Velike žene – kot (morda nekoliko provokativen) protiudarec knjižni zbirki biografij in biografskih romanov Veliki možje (lahko pa bi ga razumeli tudi kot ironiziranje lastnega položaja žensk), s tem pa aludira na zapostavljenost ali dobesedno "izbrisanost" žensk iz uradne zgodovine – kjer kot kulturna in izobraževalna ustanova prispevamo k obuditvi velikih žensk in k pisanju t. i. dopolnilne zgodovine, predvsem pa spodbujamo k branju literature s tovrstno tematiko, ki se nam zdi v današnjem času še posebej aktualna. Izbor knjig bo izpostavljen očem naših uporabnikov do sredine decembra.

Vabljeni!

Tanja Curhalek
Knjižnica Bežigrad

BORZA DELA

DELO IŠČE

Dipl. univ. filozof iščem zaposlitev. Moje delovne izkušnje so: prodajal sem knjige in sodeloval pri postavitvi arhiva (ob. 60. obletnici Cankarjeve založbe) v Trubarjevem antikvariatu, prevajam strokovna besedila s področja humanistike iz angleščine in francoščine, sodelujem pri organizaciji in izvedbi predavanj v klubu Gromka.

Marko Štempihar

tel: 040 649 268, 01 724 30 25

El. naslov: m_stempihar@hotmail.com

DELO IŠČE

Sem univerzitetna diplomirana zgodovinarica in sociologinja kulture. Diplomirala sem leta 2002. Od takrat sem zaposlena kot informator in izposojevalec v eni izmed splošnih knjižnic v Ljubljani, vendar se mi delovno razmerje izteče konec leta.

Leta 2004 sem opravila bibliotekarski strokovni izpit, letos pa sem obiskovala tečaj za pridobitev aktivne COBISS licence.

Aktivno obvladam angleščino in nemščino ter delo s programsko opremo v računalniških okoljih Windows in Linux. V knjižnici skrbim tudi za administrativna dela.

Vedno sem se pripravljena izobraževati in dodatno izpopolnjevati glede na zahteve delovnega mesta.

Bibliotekarsko delo mi je v veselje, zato si želim opravljati ta poklic še naprej.

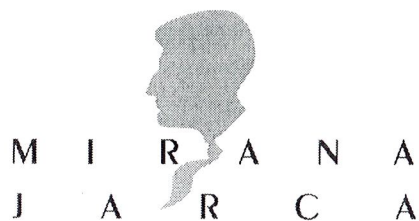
Dosegljiva sem na tel. št. 041/ 262744

PRILOGE

V prilogi objavljamo prispevke s strokovnega srečanja "Knjižnica - igrišče znanja in zabave. Splošne knjižnice in prosti čas", ki je potekalo v Novem mestu med 12. in 13. septembrom 2005.

Tokrat objavljamo prispevke drugega in tretjega sklopa. V naslednji številki Knjižničarskih novic bomo objavili prispevke zadnjih dveh sklopov.

K N J I Ž N I C A

STROKOVNO SREČANJE Z MEDNARODNO UDELEŽBO

KNJIŽNICA - IGRIŠČE ZNANJA IN ZABAVE

Splošne knjižnice in prosti čas

Novo mesto, 12. – 13. september 2005
Hotel Krka, Novi trg 1

Tokrat predstavljamo naslednje prispevke:

1. Skrita moč knjižnic - knjižnica kot motivacijski prostor za doživljajsko branje

Breda Podbrežnik Vukmir, Matična knjižnica Kamnik

2. "Vidimo se u Knjižnici" - česta poruka na mobitelima naših najmlađih korisnika

Vesna Karuza, Gradska knjižnica Zadar

3. Branje prahu s knjižničnih in muzejskih polic

Igor Andrin, Neda Isaković, mag. Mateja Ločniškar-Fidler, Knjižnica Bežigrad in dr. Orest Jarh, Tehniški muzej Slovenije, Ljubljana

4. Ljudsko izročilo kot izziv za delo z otroki

Maja Šinkovec Rajh, Andreja Štorman, Matična knjižnica Kamnik

5. Slobodno vrijeme mladih

Kristina Čunović, Zdravko Vuković, Gradska knjižnica »Ivan Goran Kovačić« Karlovac

6. Motiviranost slovenskih turista za korištenje knjižničnih usluga Gradske knjižnice

Pula – Multimedijalne čitaonice

Nela Načinović, Gradska knjižnica Pula

7. "Nabito polna zatišnost": srečanje s poezijo Barbare Simoniti ob izbranih diapozitivih

Jadranka Matić-Zupančič, Mira Grahek, Knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto in Barbara Simoniti, pesnica

Diapozitiv 1

Matična
knjižnica Kamnik

SKRITA MOČ KNJIŽNIC – KNJIŽNICA KOT MOTIVACIJSKI PROSTOR ZA DOŽIVLJAJSKO BRANJE

Breda Podbrežnik Vukmir
Matična Knjižnica Kamnik

Diapozitiv 2

Izhodišča za razmišljanje o bralni kulturi:

- Knjiga in bralci (1998): 39 % Slovencev je nebralcev.
- Pismenost odraslih (Andragoški center, 1998): 65 – 75 % odraslih nima zadostnega znanja za ravnanje z informacijami iz različnih besedil.

Matična
knjižnica Kamnik

Diapozitiv 3

- Raziskava o bralni kulturi (Mirovni inštitut, 2001)

Silva Novljan: pomen nabavne politike

Matična
knjižnica Kamnik

Diapozitiv 4

Pogled na seznam najbolj izposojanih knjig slovenskih knjižnic v sistemu COBISS

Redni št.	Knjiga	Knjižnica	Številsko	Leto	COBISS ID
1	Elia Vanclova, Rika	Kamnik, Ivan	1208	2004	COBISS.SLO.11.1001
2	Urbani, Miro	Maribor, Clara	1217	2004	COBISS.SLO.11.1002
3	Angela in damci	Kamnik, Ivan	1006	2004	COBISS.SLO.11.1003
4	Varna vabica i poveljnik za vrtički	Kamnik, Ivan	808	2004	COBISS.SLO.11.1004
5	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	704	2004	COBISS.SLO.11.1005
6	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	688	2004	COBISS.SLO.11.1006
7	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1007
8	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1008
9	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1009
10	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1010
11	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1011
12	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1012
13	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1013
14	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1014
15	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1015
16	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1016
17	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1017
18	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1018
19	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1019
20	Henry Potter, Priloge za vrtički	Kamnik, Ivan	637	2004	COBISS.SLO.11.1020

Diapozitiv 5

Matična
knjižnica Kamnik

Vloga in cilji bralne kulture

Diapozitiv 6

Kaj je bralna kultura

- Branje kot spoznavna, estetska in etična vrednota, potreba po branju leposlovja kot možnosti za estetsko uživanje,
- poti do samospoznavanja in notranje bogatenje ter polnejše doživljanje ter razumevanje sveta in človeka, grajenje vsakršne humanistične, tudi narodne zavesti, ljubezen do branja. (Krakar Vogel)

Diapozitiv 7

” Matična
knjižnica Kamnik

Od jezikovnih zmožnosti do socializacije

Diapozitiv 8

»Dobro razvita sporazumevalna
zmožnost je najbolj zanesljiva pot do
osebnega in družbenega uspeha.« Meta
Grosman

empatija

prostočasno branje je razbremenjeno
strahu pred šolskim neuspehom

Diapozitiv 9

” Matična
knjižnica Kamnik

Šolsko in prostočasno branje

Diapozitiv 10

- Prostočasno branje: spontano in neposredno, doživljajsko
- Šolsko branje: sistematično, sestavine literarnega dela, literarno branje
- Priložnost knjižničarjev in bralcev je prostočasno branje, v njem pa poudarjanje doživljajske plati branja, ki ni manj vredna kot spoznavna in vrednostna.

Diapozitiv 11

Vzgojni cilji pouka književnosti v didaktiki književnosti

Ožji cilji: pozitivno dojemanje leposlovja in potreba po knjigi.

Širši: vpliv posameznikovo etiko, nazore, osebnost.

” Matična
knjižnica Kamnik

Diapozitiv 12

” Matična
knjižnica Kamnik

Doživljajsko branje

Diapozitiv 13

- Vsak bralec se na prebrano odziva tudi čustveno.
- Umetniška dela že po svoji naravi spodbujajo čustveno udeležbo bralcev.
- Tudi doživljajsko branje ima informacijsko vlogo.
- Uvid.

” Matična
knjižnica Kamnik

Diapozitiv 14

” Matična
knjižnica Kamnik

**Ali so knjige vplivale na
vas?**

Kako?

Diapozitiv 15

53-letna profesorica

Seveda so knjige vplivale name, pozitivno in negativno. Ker sem toliko brala, sem imela o življenju idealizirano podobo. Ker se nisem družila z vrstniki, sem slabše navezovala stike. Po drugi strani pa sem se učila iz knjižnih izkušenj, iz podoživljanja, ne iz doživljanja.

Diapozitiv 16

26-letni fizik

- Ob branju sem z velikim zanimanjem odkrival nove ljudi, svetove, različne načine življenja in razmišljanja, tragične usode nekaterih junakov so me pretresle. Alamut in v Sibilinem vetru sta me osupnila in nagovorila k razmišljanju o življenju. Ana Karenina in Rdeče in črno sta me pretresli s svojima ljubezenskima zgodbama. Bratje Karamazovi so me navdušili z izjemnim prikazovanjem značajev in družinskih odnosov.

Diapozitiv 17

” Matična
knjižnica Kamnik

**Motivacija za branje
Zgled – družina, učitelji,
knjižničarji**

**Primeri družinskega okolja, ki
ne motivira:**

Diapozitiv 18

38-letna profesorica

- Moja primarna družina ni vplivala na moje bralne navade. Starši razen časopisa in oče nekaterih vojaških knjig niso brali. Tudi meni niso brali. Smo imeli pa na policah za okras kar nekaj knjig, predvsem pa zbirko zbranih del slovenskih pisateljev, ki smo jo delno prejeli od moje babice. Te knjige sem vse prebrala. Starša pa sta zelo podpirala izobraževanje. Brati sem začela šele v šoli. Prej nisem imela tesnega stika s knjigo

Diapozitiv 19

30-letna andragoginja

- Starši leposlovja niso brali. Oče je sicer bral, vendar knjige na temo duhovnosti. Ko sem bila majhna, so mi brali pravljice, ampak poredko. Družina ni spodbujala mojih bralnih navad, češ da ni časa za branje.

Diapozitiv 20

Matična
knjižnica Kamnik

Motivacija za branje

Primeri družinskega okolja, ki motivira branje:

Diapozitiv 21

30-letna diplomirana bibliotekarka

- Ne spominjam se, da bi mi starši kdaj brali. Je bilo pa pri nas vedno dovolj knjig. Vsakršnih. Brala sta starša in še vedno veliko bereta. Spominjam se, da sem jaz zvečer brala pravljice mlajšemu bratu. Smo pa širše gledano družina strastnih bralcev. Berejo vsi in to precej. Kar se branja tiče, sta edini črni ovci mož moje tete in moj mož. Mojemu možu doma niso nikoli brali in tudi njegovi bratje in sestre ne berejo.

Diapozitiv 22

27-letna gimnazijska maturantka

- Že vse od malega sem obkrožena s knjigami, saj sem ob materi knjigarki in očimu knjigarju dobesedno odraščala v knjigami. Doma smo imeli zelo bogato knjižnico. Ne le, da sem bila obkrožena s knjigami, tudi mama in oče sta z lastnim zgledom strastnih bralcev približala branje kot najljubšo dejavnost za preživljanje prostega časa. Vsak večer je bila na sporedu pravljica za lahko noč, ki jo je meni in sestrama brala mama. Kot najstnica sem prebrala več kot vsi moji sošolci skupaj. V osnovni šoli sva s sošolko tekmovali, katera bo prej prebrala vse knjige v lokalni knjižnici.

Diapozitiv 23

Matična
knjižnica Kamnik

Motivacija za branje

**Zgled – knjižničarji smo dobri
bralci**

Diapozitiv 24

Kaj lahko knjižničarji storimo, da bi **spodbudili družinsko branje?**

Kaj lahko storimo, da se predstavimo kot **kvalificirani, dobri, kritični in navdušeni bralci leposlovja?**

Diapozitiv 25

Motivacija za branje

Knjižničarjeva usposobljenost

Knjižničarsko znanje

Pedagoška usposobljenost

Knjižničar mora biti sam kvalificiran bralec

Osebnostne značilnosti

” Matična
knjižnica Kamnik

Diapozitiv 26

Motivacija za branje

Knjižnične zbirke

Izbor in aktualnost knjižničnih zbirk

Organiziranost

Dostopnost

piktogrami

geslovniki

” Matična
knjižnica Kamnik

Diapozitiv 27

Motivacija za branje

Klasifikacija leposlovnih del

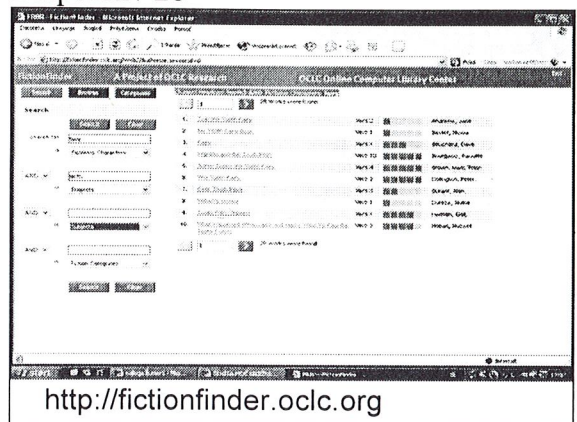
Clare Beghtol: Experimental Fiction
Analysis System - EFAS

Annelise Mark Pejtersen: Analysis and
Mediation of Publication – AMP

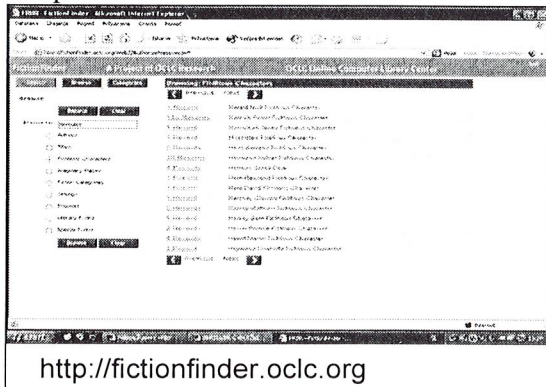
Fiction Finder

” Matična
knjižnica Kamnik

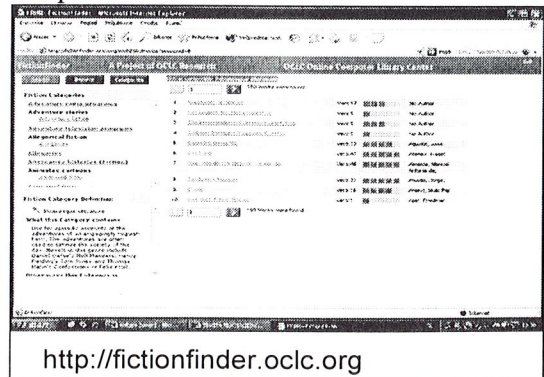
Diapozitiv 28

Diapozitiv 29

Diapozitiv 30

Diapozitiv 31

Kako motivirati s knjižničnimi zbirkami

- Standardno starostno razporeditev velja dopolniti s predšolsko stopnjo.
- Omogočiti dostopnost do literarnih tem/vsebin s piktogrami.
- Omogočiti vsebinsko dostopnost z gesli, izdelava geslovnika.
- Tematske razporeditve gradiva.
- Posebna zbirka za najstnike: Paul Kropp v zvezi z najstniki omenja hoteno nepismenost. Najstniki prenehajo brati.

Diapozitiv 32

Diapozitiv 33

Matična
knjižnica Kamnik

Kako otroci izbirajo leposlovne knjige

Diapozitiv 34

Kako najdeš knjigo, ki jo potrebuješ?

Diapozitiv 35

Ali veš, kaj pomenijo oznake C, P in M?

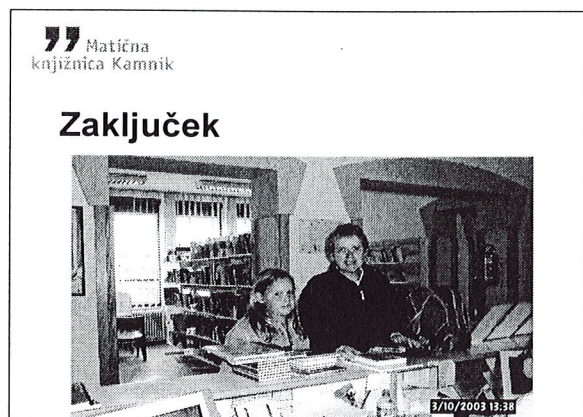

Diapozitiv 36

Kako veš, katera knjiga je primerna zate?

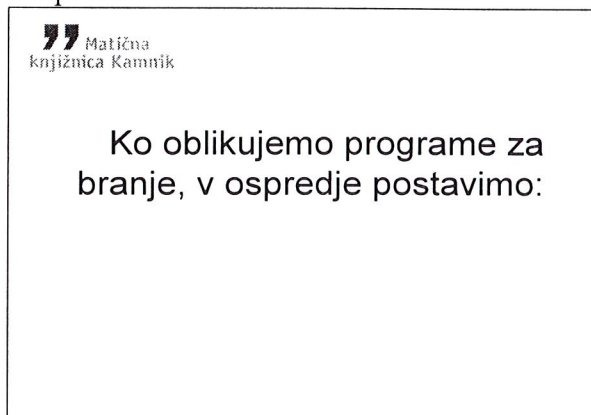
Diapozitiv 37

Diapozitiv 38

- Bralci niso dovolj usposobljeni za samostojno iskanje gradiva v knjižnih zbirkah, sklepamo pa lahko, da tudi po drugih informacijskih virih ne
- Pritegniti jih moramo k učenju o rabi knjižnic.

Diapozitiv 39

Diapozitiv 40

- Dobre zgledе
- Povezanost z družinami
- Povežimo se z bralci: z otroki in odraslimi
Osebna priporočila vrstnikov/prijateljev so najbolj vpliven dejavnik pri izboru gradiva!
Pomemben je vizualni dejavnik

Diapozitiv 41

Matična knjižnica Kamnik

BRALNI

MoZAIK

Prepustite se branju.

Zbrali in uredili Maja Šinkovec Rajh in Sabina Zore.

Matična knjižnica Kamnik, junij 2005

VESNA KARUZA, Gradska knjižnica Zadar, Hrvatska

„Vidimo se u Knjižnici“ – česta poruka na mobitelima naših najmlađih korisnika

Gradska knjižnica Zadar najaktivnija je zadarska kulturna institucija što dokazuje broj posjetitelja, korisnika i događanja (351) u 2004. godini. Smještena je na prostoru od 1600 m², a od toga Dječji odjel raspolaže s 270 m². Od 72 000 stanovnika Grada Zadra, 16 000 je korisnika GKZD, od toga 4 500 djece do 14 godina.

Dječji odjel je suvremeno opremljen, atmosfera je vrlo ugodna, djeca se osjećaju sigurno i opušteno i zato vrlo rado dolaze, a samim tim ima i veliki odgojno-obrazovni potencijal.

Kako slobodno vrijeme ima važno pedagoško značenje, posebno za djecu koja se pripremaju za što uspješniju integraciju u društvo, odgovoran je, ali i kreativan zadatak nas dviju knjižničarki ponuditi im što kvalitetnije i osmišljenije sadržaje.

Djeca do 3. godine uživaju u svijetu slikovnica primijenjenih njihovoj dobi. Nudimo im slikovnice od meke plastike i tkanine koje često imaju ugrađenu zvučnu aplikaciju, te slikovnice čije su stranice od čvrstog kartona. Od velikog broja ponuđenih igračaka djeca te dobi najčešće odabiru jednostavne umetaljke, igračke za vuču i ginjol lutke.

Djeca od 3. do 7. godine mogu uroniti u carstvo velikog broja slikovnica koje su radi lakšeg odabira podijeljene u više skupina: klasične bajke, slikovnice pisane velikim tiskanim slovima, slikovnice sa stihovima, Disney slikovnice i druge. Pri nabavi igračaka za ovu dobnu skupinu nastojimo obuhvatiti sve kategorije igračaka. Najzastupljenije su motoričke i obrazovne, te društvene igre uz pomoć kojih djeca uče usvajati pravila. Djeci ove dobne skupine dostupne su računalne igre jednostavnih programa uz koje uče osnove služenja računalom. Na Odjelu se kontinuirano održavaju radionice za najmlađe na čijem je programu čitanje ili pričanje priča, poslije čega slijedi kreativan rad. Program se upotpunjava različitim scenskim i glazbenim sadržajima (igrokazima, pjesmicama, zagonetkama, brojalicama, pjesmicama uz pokret, tjelovježbom...). Organiziramo predstave i različita druženja kojima obilježavamo blagdane i značajne datume. Predškolicima je na raspolaganju i mala zbirka audio-vizualne građe.

Djeca školskog uzrasta mogu koristiti različitu knjižnu i neknjižnu građu. Osim knjiga za lektiru, posjedujemo bogat fond dječje beletristike, zbirku knjiga na stranim jezicima, referentnu zbirku i zbirku stripova. Knjižnu građu upotpunjuje veliki broj časopisa za djecu. Neknjižnu građu čine audio-vizualna zbirka i igračke, od kojih su najzastupljenije društvene igre. Djeca na Odjelu koriste četiri računala, od kojih je jedno namijenjeno pretraživanju knjižničnog kataloga i Interneta, a ostala tri za računalne igre i edukacijski software. U prostoru Odjela djeca mogu pisati domaće zadaće i grupne radove pri čemu koriste referentnu zbirku i ostalu knjižnu građu.

Djeca koja vole čitati ili nalaze knjižničarski posao zanimljivim mogu se uključiti u aktivnost Mladi knjižničari. Djeca „mladi knjižničari“ dolaze na Odjel kad žele i koliko žele, pomažu u ulaganju i održavanju knjiga i ostale građe, uređivanju prostora i sl. Oni vještiji u korištenju računala pomažu drugoj djeci u rukovanju i igri.

Svaštarnica – druženje teenagera se održava jednom mjesečno kroz cijelu godinu. Pruža priliku svim teenagerima da pokažu što znaju, čime se bave, u čemu su vješti (pjevanju, plesanju, crtanju, glumi...); predstavljaju knjige, pričaju o svojim

putovanjima, natječu se u nagradnim igrama i kvizovima, slave rođendane... i dobro se zabavljaju.

Za likovne radionice je potrebno vrlo malo materijala i pribora, ali mnogo mašte. Koristimo raznovrsne materijale: papir, drvo, karton, vunu, tkaninu, papir mache, žicu, tijesto... Za malo vremena može se napraviti veliki broj radova koje izlažemo u prostoru Odjela čime dijete stječe samopouzdanje, ponosno je i tako osjeća pripadnost skupini i Knjižnici. Literarne radionice potiču čitanje. U opuštеноj atmosferi igramo se riječima, izmišljamo priče, pjesme, igrokaze, kvizove... Djeca na radionice dolaze slobodno prema vlastitom interesu pa upravo taj čimbenik slobode i izvanobveznosti izaziva kod djece spontanost, aktivnost, kreativnost i vedro raspoloženje. A upravo te kvalitete potiču razvoj i afirmaciju ličnosti. Likovni i literarni izričaj nadovezuju se i isprepliću u kombiniranim radionicama u kojima se npr. najprije pročita priča, zatim ju se ilustrira, izradi slikovnica ili se nakon pročitanoг, odnosno napisanog igrokaza izrade lutke i odigra igrokaz. Povremeno imamo i goste radionica. Uvijek su dobrodošli. Ponekad su to mame koje će nam pokazati neku svoju vještinu ili stručne osobe: likovnjaci, glazbenici, strip-crtači itd... Program radionica dostupan je na web stranici Knjižnice i u lokalnim medijima.

Kako djeca do 7 godina trebaju biti u pratnji roditelja ili druge odrasle osobe, potrebno je i njima za to vrijeme ponuditi kvalitetan program. Svakog roditelja upoznamo s mogućnostima koje Knjižnica nudi njemu i djetetu. U suradnji s udrugom Izvor animiramo ih da posjete predavanja o odgoju djece koja su organizirana neposredno nakon radionica za djecu. Za to vrijeme studenti pedagogije i predškolskog odgoja Sveučilišta u Zadru im čuvaju djecu. U Igraonici je smješten i Kutić za roditelje koji sadrži knjige, časopise i brošure o odgoju koje roditelji mogu čitati dok se djeca igraju. Roditelji zajedno s djecom sudjeluju na radionicama za predškolce i pomažu im pri izradi zahtjevnijih zadataka. Biti s djetetom na radionici znači biti u ugodnoj atmosferi u kojoj se dijete osjeća sigurno. Povremeno organiziramo i radionice za roditelje, a uvijek su dobrodošli i na prigodnim radionicama npr. povodom Božića, Uskrsa itd.

Na Odjelu se kontinuirano izmjenjuju izložbe dječjih radova nastalih na radionicama, ali i izložbe djece zadarskih vrtića, škola i drugih ustanova. Tematske i prigodne izložbe knjiga i slikovnica različitih pisaca, ilustratora ili izdavača predstavljaju postojeći fond korisnicima.

Posjećuju nas mnogi gosti, neke zovemo mi, a neki dođu sami. Na susrete ili na radionice pozivamo dječje pisce, ilustratore, strip crtače, likovne umjetnike, izvorne govornike stranih jezika, filateliste i druge „hobiste“.

Djeca predškolskih i školskih ustanova Zadarske županije organiziranim grupnim posjetima upoznaju Knjižnicu. Uz obilazak Odjela tom prilikom organiziramo čitanje priče, projekcije crtanih filmova, te sudjelovanje u radionici. U dogovoru s nastavnicima na našem je Odjelu moguće održati i sat lektire.

Razvili smo dobru suradnju s raznim institucijama: Kazalištem lutaka, amaterskim lutkarskim kazalištem, gradskom Čistoćom, Zavodom za zapošljavanje, te udrugama koje su orijentirane na djecu i roditeljstvo.

Knjižnicu posjećuju predstavnici odjela za kulturu mnogih veleposlanstava, veleposlanici i drugi uglednici iz javnosti i struke, te grupe knjižničara iz Hrvatske i drugih zemalja. S učiteljima, odgajateljima, knjižničarima, i animatorima Doma umirovljenika razmjenjujemo iskustva, a njihova preporuka dovede nam nove članove.

Dva puta godišnje po tjedan dana djeci je omogućeno da svoje kreativne radove (nakit, čestitke, razne uskrсне i božićne ukrase...) ponude na prodaju u prostorima Knjižnice.

S ciljem da roditeljima financijski olakšamo početak školske godine, djeca osnovnih i srednjih škola mogla su razmijeniti i prodati rabljene školske knjige u prostoru knjižnice.

Projektom Čitanje prije spavanja nastojali smo obuhvatiti što više prvaša naše Županije i djece članova Knjižnice. Kako je čitanje priča predškolskoj djeci, ili zajedničko čitanje sa školarcima jedno od najdragocjenijih iskustava u ranom djetinjstvu na to smo poticali djecu i roditelje čitajući im u ugodnoj atmosferi, dok su „spavači“ opušteno ležali u pidžamama i uz zagušeno svjetlo zamišljajući da su u svom krevetu.

Više godina svojim radovima sudjelujemo na Međunarodnom natječaju za izradu ex librisa koji organiziraju knjižničari grada Hlohovca iz Slovačke. Tom prilikom organiziramo niz radionica na kojima djeca uče o ex librisu, a zatim ih i izrađuju. Da smo to uspješno radili govori i nagrada koju je pretprošle godine osvojila djevojčica iz naše Knjižnice, a za nagradu je s kolegicom putovala u Hlohovec.

Akciju Dani lavande provodimo drugu godinu za redom, a cilj joj je promocija lavande kao vrijedne i ljekovite biljke našeg podneblja. Naši posjetitelji su tih dana na Pultu Knjižnice dobivali za poklon stručak lavande, šiškicu od lavande ili cvjetni zamotuljak koji ih je smješten u ormar vraćao mirisima djetinjstva. A djeca su uživala izrađivati ove male poklone, učila se darivati, družila se i puno naučila o ovoj biljci. Akcija je trajala do isteka zaliha, odnosno dok naš domar nije pobrao svu lavandu koja u velikim količinama krase naše dvorište.

U Danima jabuke uživala su sva naša osjetila. Interaktivnom izložbom na kojoj je sudjelovalo više naših suradnika nastojali smo podsjetiti na tu jednostavnu i zdravu voćku. Tako su učenici Ugostiteljske škole napravili deset vrsta kolača od jabuka, učenici koji se školuju za cvjećare napravili su raznolike aranžmane s jabukama, osnovnoškolci su izložili svakojake zanimljivosti o jabuci i pripremili igrokaze na temu jabuke. Dječji vrtić je izložio fotografije i crteže, a još kolača i sokova od jabuke sponzorirali su Tvornica kruha Zadar i Maraska Zadar. Svi posjetitelji Knjižnice zahvaljujući donaciji poznatog zadarskog proizvođača jabuka na dar su dobili po jednu jabuku.

Na prošlogodišnjem javnom natječaju *Donacije za dječje animacije*, mljekarska tvrtka Lura d.d. nagradila je projekt Dječjeg odjela pod nazivom *Što su znali naši stari, a mi o tome pojma nemamo*. Cilj projekta je upoznavanje djece i mladih sa starim zanatima i običajima Zadra i okolice. Djeca i mladi pokazali su veliko zanimanje za nove sadržaje, uživajući u izradi spara (okrugli jastučić koji služi za nošenje tereta na glavi), radionicama vezenja, pripremi starinskih maskara, pripremi jela prema starinskim receptima. Grupe djece vrijednih korisnika Dječjeg odjela vodili smo na više izleta. Na Dugom otoku posjetili smo brbinjsko brodogradilište u kojem mjesni brodograditelj-kalafat već desetljećima sam izrađuje brodove od drva, zatim smo obišli uljaru u kojoj se na tradicionalni način proizvodi maslinovo ulje, a na kraju se poigrali i zabavili.

U Lici smo posjetili farmu krava, zatim Ličku kuću koja je namještena upravo onako kako je to bilo stoljećima prije. Posjetili smo rodnu kuću Nikole Tesle, sudjelovali na radionici tkanja i prošetali ličkim pejzažem, gdje se većina naših malih Dalmatinca prvi put susrela s visibabama, šafranima i jaglacima.

U Pagu smo posjetili poznatu pašku Solanu, naučili nešto o značenju soli u povijesti Paga, obišli staru jezgru grada, Galeriju paške čipke i u mjestu Lunu uživali u višestoljetnim maslinama.

U sklopu projekta u gostili smo i korisnice Doma za odrasle osobe Zemunik koje su tijekom cijelog dana naše najmlađe članove upućivale u različite faze obrade vune od runa do vunениh predmeta. Djeca, ali i odrasli rado su se odazvali, a radni stolovi postali su premali za čišćenje, gargašanje i pređenje. Ulazni prostor pretvorio se u malo prelo na kojem se pored ostalog raspredalo o Trnoružičinom vretenu i o tome s koliko igala se pletu čarape, torba ili šal.

Naše akcije, radionice i druženja oglašavamo preko panoa u Knjižnici, vanjskog city lighta, a odlično surađujemo i s lokalnim medijima, pa s brojem posjetitelja na Dječjem odjelu uglavnom nemamo problema. Nastojimo da uz edukativnu uvijek imaju i zabavnu notu i da djeca nisu samo pasivni promatrači i slušači već ih uvijek aktivno angažiramo, jer tako dosadi nema mjesta.

Diapozitiv 1

KNJIŽNICA – IGRIŠČE ZNANJA IN ZABAVE
POSVETOVANJE

Igor Andrin, Neda Isaković,
mag. Mateja Ločniškar-Fidler, dr. Orest Jarh

**BRISANJE PRAHU
S KNJIŽNIČNIH IN MUZEJSKIH POLIC**

NOVO MESTO, 2005

Diapozitiv 2

**DEJAVNOSTI
V KNJIŽNICAH, MUZEJIH IN GALERIJAH**

BRANJE POSLUŠANJE GLEDANJE IGRANJE

NAMEN PRIPRAVE VODENJE

OTROCI MLADOSTNIKI ODRASLI

SODELOVANJE

ČAS IN KRAJ DOGAJANJA

Diapozitiv 3

USTVARJALNE DELAVNICE

ODPIRAJO VRATA V LASTNO USTVARJALNOST.
OMOGOČAJO DRUŽENJE, SODELOVANJE Z VRSTNIKI IN ODRASLI M.
OTROK SPOZNAVA, DA JE KREATIVNO DELO LAHKO NAPORNO,
VENDAR JE ZADOVOLJSTVO OB KONČANEM DELU DOLGOTRAJNO.

Diapozitiv 4

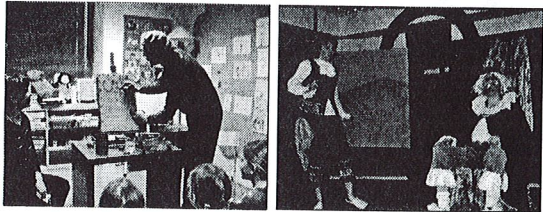
Diapozitiv 5

Diapozitiv 6

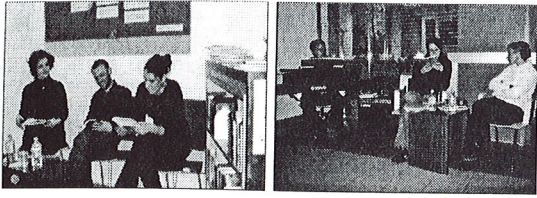
BESEDNA UMETNOST

... LUTKOVNE PREDSTAVE, PRAVLJIČNE URE ...

Diapozitiv 7

BESEDNA UMETNOST
... LITERARNI VEČERI, GLEDALIŠKE PREDSTAVE ...

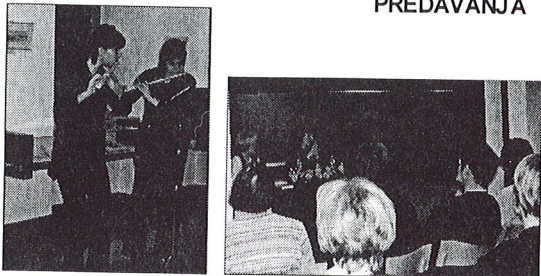

GON LO USTVARJALNOSTI N MATER ALNA KOR IST,
TEMVEČ ZADOVOLJSTVO, KI GA OBČUTI MO,
KO USTVARI MO NEKAJ NOVEGA ALI PAIZBOLJŠAMO OBSTOJEČE

Diapozitiv 8

GLASBEN VEČER
FILMSKE PREDSTAVE
filmska šola "Vzgajanje pogleda"

PREDAVANJA

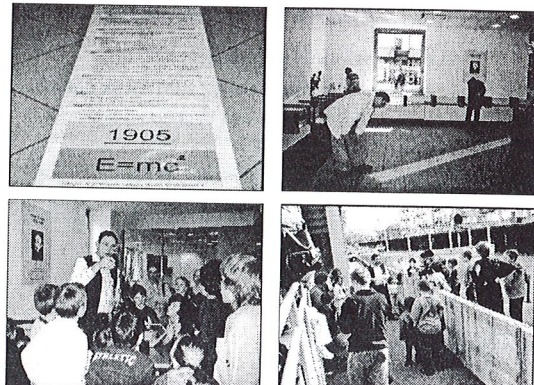

Diapozitiv 9

RAZSTAVE

Diapozitiv 10

Diapozitiv 11

Diapozitiv 12

Alenka Zupan
MOJ BRAT DREVO

Diapozitiv 13

SODELOVANJE Z MUZEJI IN GALERIJAMI

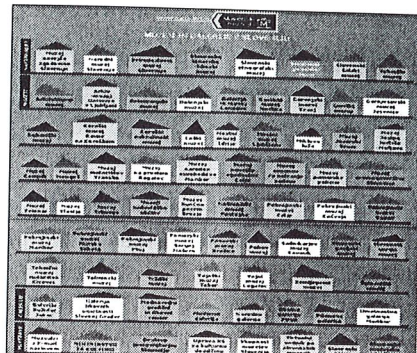
ZANIMANJE ZA POZNAVANJE MUZEJSKIH IN GALERIJSKIH DEJAVNOSTI,
ZA KULTURNO DEDIŠČINO V SLOVENSKEM PROSTORU.
POSTATI LJUBITELJ KULTURE.

PROGRAM

PROMOCIJSKO SODELOVANJE
TEKOČE OBVEŠČANJE O DOGODKIH
TEMATSKÉ DELAVNICE
OBISK MUZEJA, GALERIJE
PREDAVANJA, RAZSTAVE
SODELOVANJE PRI POPISOVANJU DOMOZNANSKEGA GRADIVA

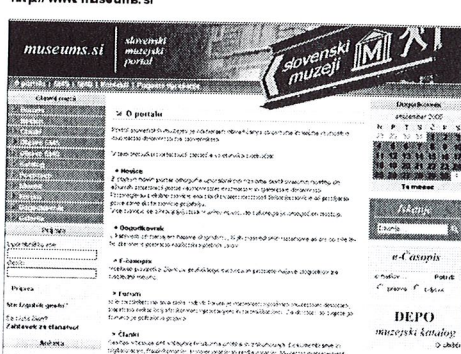
Diapozitiv 14

E-POVABLO K SODELOVANJU IN ODZIV

Diapozitiv 15

<http://www.museums.si>

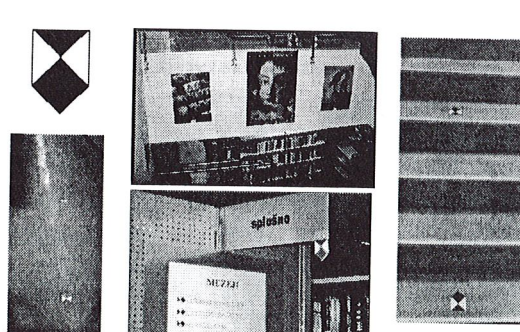
Diapozitiv 16

**KULTURA N NADOMESTEK,
MARVEČ KLJUČ ŽVLJENJA**

"Predstavljamo vam vodnike po slovenskih muzejih, galerijah in arhivih"

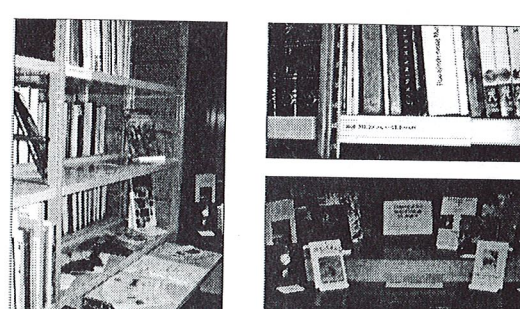

Diapozitiv 17

Diapozitiv 18

PUBLIKACIJE MUZEJEV, ARHIVOV IN GALERIJ

Diapozitiv 19

TEKOČE OBVEŠČANJE O DOGODKIH

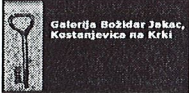
20. NOVEMBER
DAN SLOVENSKE SPLOŠNE KNJIŽNICE

3. DECEMBER
TA VESELI DAN KULTURE

8. FEBRUAR
KULTURNI DAN

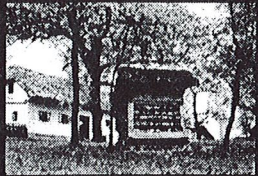
18. MAJ
DAN MUZEJEV

JUNIJ
MUZEJSKA NOČ

Diapozitiv 20

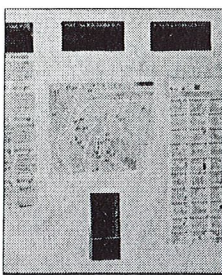
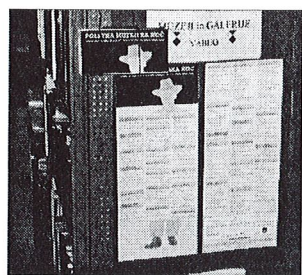
Jurčičeva Muljava
svet kulturne
dediščine in izvirne
domačnosti

18. Maj, Mednarodni dan muzejev

Diapozitiv 21

POLETNA MUZEJSKA NOČ

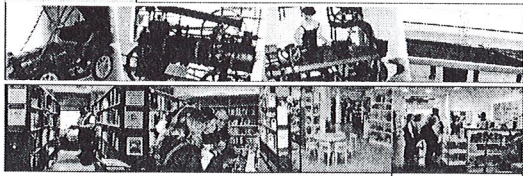
sobota, 17. junij 2004
Ljubljana

sobota, 18. junij 2005
Ljubljana, Kamnik, Koper, Piran, Izola

Diapozitiv 22

TM

2004, 2005, 2006

2004, 2005, 2006

Diapozitiv 23

TEHNIŠKI MUZEJ SLOVENIJE IN KNJIŽNICA BEŽIGRAD
USTVARJALNE DELAVNICE ZA OTROKE

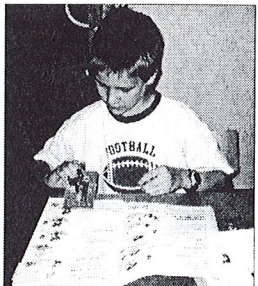
IZDELAJMO PERISKOP • DELAVNICA TKANJA • NITNA GRAFIKA

Diapozitiv 24

TEHNIŠKI MUZEJ SLOVENIJE IN KNJIŽNICA BEŽIGRAD
USTVARJALNE DELAVNICE ZA OTROKE

SVEČARSKA DELAVNICA • IZDELKI IZ PAPIRJA • ELEKTRO DELAVNICA

Diapozitiv 25

OBIŠK MUZEJA, GALERIJE

Prirodoslovni muzej Slovenije

... zahtevaljemo se za vašo pozornost ...

KOBARŠKI MUZEJ

... za vse vaše uporabnike, ki nas bodo obiskali s
žiranskimi izkazniki vaše knjižnice, je cena vstopnice
enaka ceni skupinske vstopnice ...

GORENSKI MUZEJ

... vseč nam je, da želite ponuditi in tem pokazati
možnosti svojih muzejev in obiskovalcev za izdaje in
spoznanja sloverskih znanosti ...

Muzej na proslavi Rogatec

muzej | m | mikova hiša

... še naprej si želi mo prijetnega sodelovanja ...

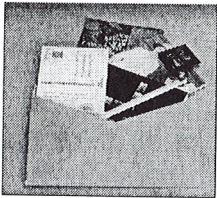
Diapozitiv 26

PROMOCIJSKE KARTICE,
ZLOŽENKE, LETAKI, PROSPEKTI

Diapozitiv 27

OBI SK MUZEJA, GALERIJE

**ODZVAL-A SEM SE VABI LU
KNJI ŽN CE BEŽI GRAD IN
OBI SKAL-A MUZEJ.**

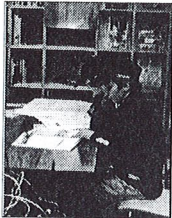
- ... ki je bil poučen in zari miv. (Kobari d)
- Bloje vredno ogleda, tud četrtič. (Kobari d)
- Fenomenal nd (Kobari d)
- Zahvaljujem se vam za vstopnice. V muzej u smo preživeli 2 uri in pol in bili navdušeni. (Ljubljana)
- Brez vaše prijaznosti ne bi nikdi videl dragocenosti muzeja kajti nikdi si človek ne vzame časa za take ogleda. Hvala a. (Ljubljana)
- Imeritno. (Rbrica)

Diapozitiv 28

"POLETNA
ZGODOVINA NA TEHNI KE"

počtniške dejavnosti za
druke 6 - 10 let

Tehniški muzej Slovenije
Železniški muzej
Krjižnica Bežigrad

Diapozitiv 29

[illegible]

Diapozitiv 30

SKUPNO DELO ARHIVOV, KNJIŽNIC IN MUZEJEV

ČILJI

grad va obdelati in predstaviti enotno
z namenom osvežitve krajevne zgodovine, kulturne dediščine
omogočiti možnost hkratnega iskanja v arhivih, knjižnicah in muzejih
širše uporabiti možnosti nove tehnologije

DANSKA

projekti, ki se lahko poredvaja o materialnih vidicah in ustanovah istočasno
NOKS - DANPA - ABM

SLOVENIJA

celjski kulturni zavod sodeluje o vs skupnem projektu KAM
"Digitalizacija ustreznega materiala za študij in prezentacija
razglednic Celja do leta 1918"

Diapozitiv 31

KULTURNE USTANOVE SE TRUDI MO ZA
KVALITETNO PREŽVLJANJE PROSTEGA ČASA

Diapozitiv 32

VIRI IN LITERATURA

Knjižnica Bežigrad in bežigrški knjižničarji

<http://www2.arnes.si/~ljpirodin6/>

<http://www.museums.si>

<http://www.tms.si>

<http://www.ce.sik.si>

<http://www.lj-oz.si/sk/sk/>

<http://www.noks.dk>

<http://www.danpa.dk>

Martin, R S: Cooperation and change: archives, libraries ad museums in the United States. 2003.

Hedegaard, R: Benefits of archives, libraries and museums working together. 2003.

Maja Šinkovec Rajh, Andreja Štorman, Matična knjižnica Kamnik

LJUDSKO IZROČILO KOT IZZIV ZA DELO Z OTROKI

Uvod

V Matični knjižnici Kamnik smo pred leti ob jubileju izdali knjigo Veronika z Malega gradu – ljudsko pripovedno izročilo s Kamniškega. K delu nas je spodbudilo povpraševanje bralcev po kamniških ljudskih pravljicah, ki dotlej še niso bile zbrane in tako dostopne širšemu krogu. Knjiga je v prvi vrsti namenjena otrokom, zaradi strokovnega dela pa je zanimiva tudi odraslim. Z izdajo knjige smo želeli poudariti pomen ljudskega izročila in hkrati knjižnico še bolj približati uporabnikom.

Dober odziv bralcev nas je spodbudil k novemu izzivu. Tradicijo smo povezali s sodobnostjo s tem, da smo knjigo prenesli v nov medij, v elektronsko obliko. Zanimalo nas je, v kolikšni meri in na kakšen način je lahko ljudsko izročilo mladim generacijam zanimivo na internetu. Delo na računalniku jim je blizu, saj ga uporabljajo že predšolski otroci, tako doma kot tudi v vrtcih. Zavedamo se, da je branje knjig zelo pomembno in ga z interaktivno knjigo ne želimo nadomestiti, ampak zgolj dopolniti.

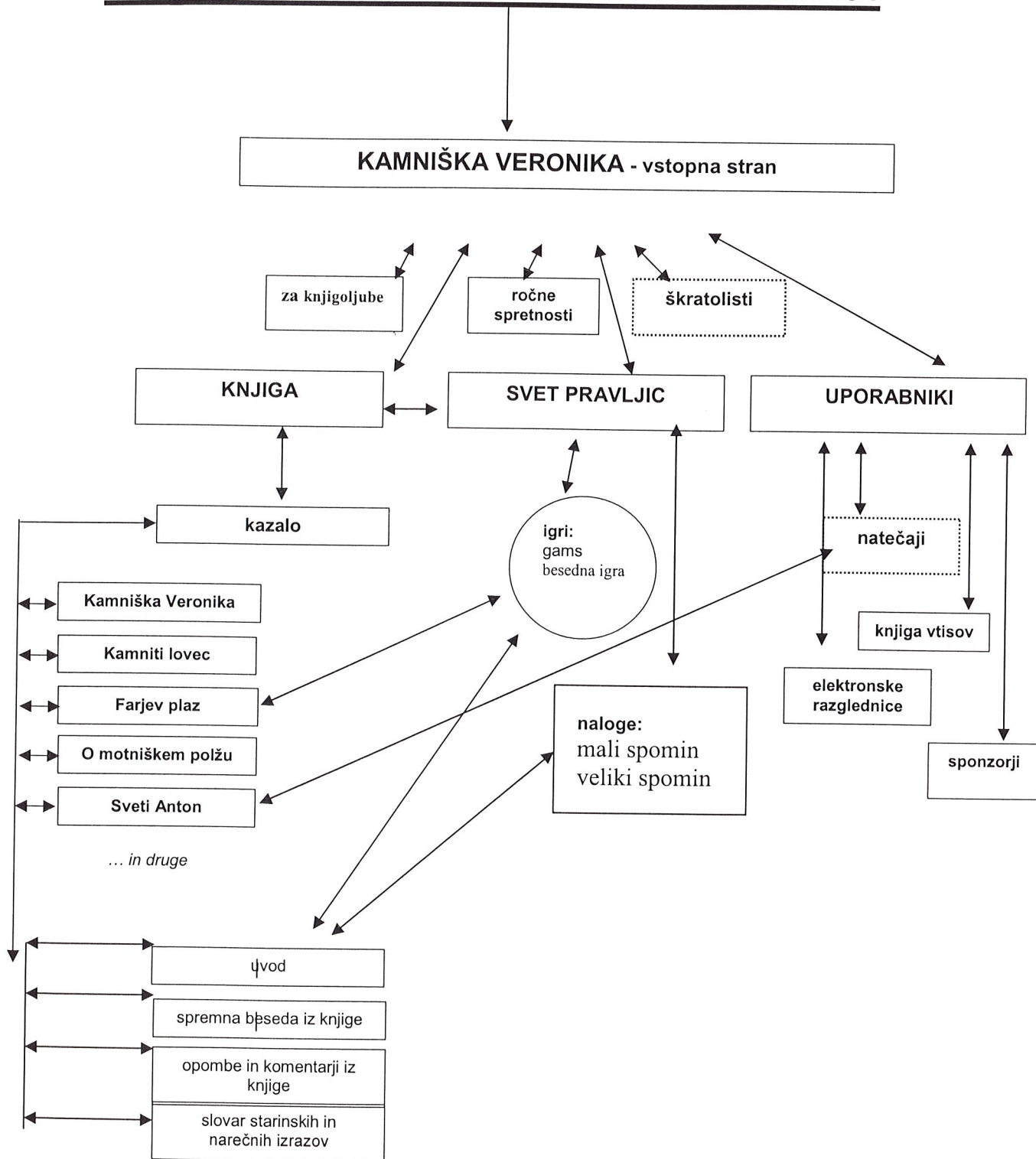
Interaktivno knjigo vsa leta posodabljam in dopolnjujem z novimi vsebinami. V prispevku je predstavljena struktura interaktivne knjige z nadgradnjami, ki nakazujejo smer razvoja tako vsebine kot tudi njene podobe. Predstavljene so nekatere naše izkušnje pri delu z otroki in pri razvijanju aktivnosti povezanih z bibliopedagoškimi dejavnostmi v knjižnici, prostim časom otrok in njihovim šolskim delom.

Struktura interaktivne knjige

Klasično vsebino smo strukturirali v **spletno dogodivščino**, ki nam omogoča dopolnjevanje in nadgrajevanje, postopoma vključujemo še dodatne aplikacije in zanimivosti, ki vzpodbudijo uporabnike strani, da se na stran vračajo vedno znova. Možnosti so neomejene, saj je internet medij, ki omogoča postavitve več med seboj sicer povezanih in prepletenih vsebinskih sklopov, ki pa so strukturno (in zato časovno in nenazadnje tudi finančno) postavljeni neodvisno eden od drugega in se med seboj le dopolnjujejo. Tako smo začeli z dobro postavljeno začetno strukturo

(omejeno število pravljič, iger in dodatnih možnosti), ki pa jo sedaj glede na izkušnje, potrebe uporabnikov in finančne zmožnosti postopoma bogatimo in nadgrajujemo. Osnovna shema interaktivne knjige je bila postavljena na svetovni splet leta 2000.

<http://www.kamniskaveronika.net>

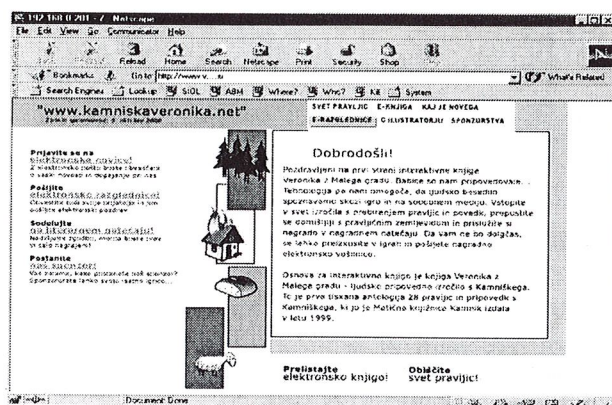
Slika1: Struktura interaktivne knjige

Vstopna stran

Prva vstopna stran je klasična s kratkimi razlagami, povezavami in napotki. Z nje je možna povezava na **tri samostojne vsebinske sklope**:

- knjiga,
- svet pravljič,
- uporabniki.

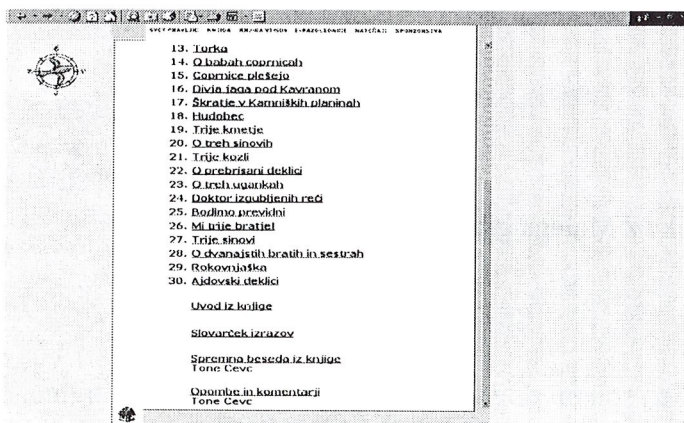
Posamezni sklopi so strukturno ločeni, so pa med seboj povezani s hiperpovezavami (iz igrice v posamezno zgodbo, iz igrice v slovar, iz zgodbe v slovar, iz zgodbe na strokovno razlago itd).

Slika 2: Vstopna stran

▪ Knjiga

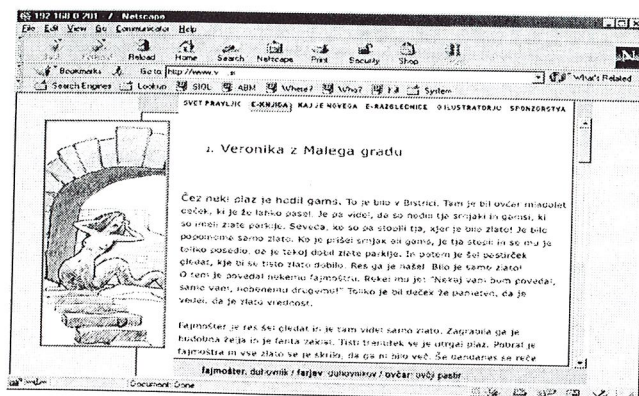
Prvi samostojni sklop je prenesen iz klasične knjige in ohranja njene attribute **zajema 30 pravljič, uvod, slovar starinskih in narečnih izrazov, spremno besedo, ter opombame in komentarje.**

Slika 3: Kazalo pravljič

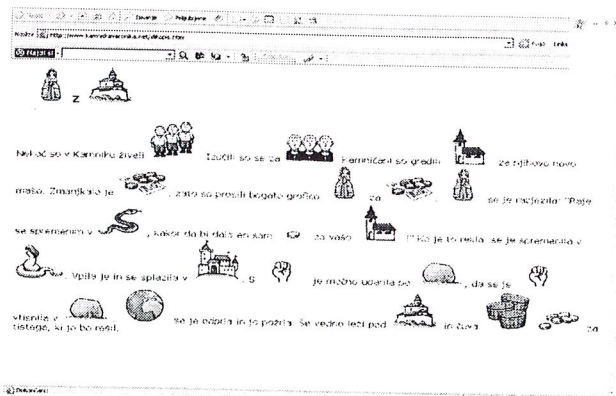
Do posameznih pravljič dostopamo preko seznama, pojavijo se vsaka zase in jih je mogoče ločeno prebirati (podobno kot v knjigi). Posamezne besede oz. deli besedil pa so aktivni in nas povežejo v slovar izrazov ali v strokovno razlago. Pravljičice so

opremljene tudi z ilustracijami iz knjige. V tem delu se lahko odločimo za klasično, linearno branje ali pa pot po spletu nadaljujemo z igrkami in nalogami.

Slika 4: Pravljljica Veronika z Malega gradu

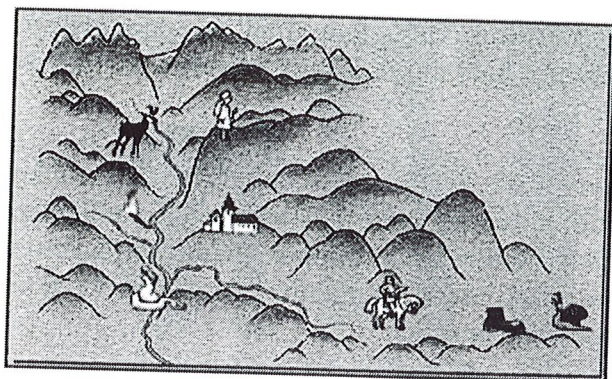
Najmlajšim uporabnikom je namenjen **slikopis** pravljice Veronika z Malega gradu, ki ga lahko prebiramo tako z malimi kot z velikimi tiskanimi črkami.

Slika 5: Slikopis pravljice Veronika z Malega gradu

▪ Svet pravljljic

Drugi samostojni sklop je namenjen spletni dogodivščini, ki je zasnovana centralno, s svojo vstopno stranjo, kjer se pojavi **orientacijski zemljevid**, ki smo ga poimenovali svet pravljljic.

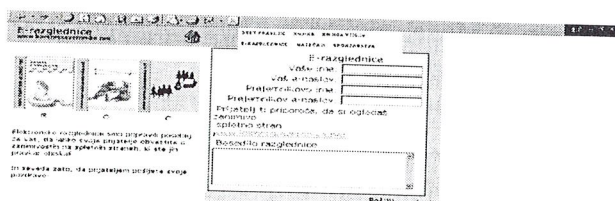
Slika 6: Orientacijski zemljevid sveta pravljic

Na tem zemljevidu so simbolično zajete **geografske značilnosti kamniške pokrajine**. Omogoča nam, da se orientiramo po prostoru, po katerem se premikamo. Na njem so razmeščene »**aktivne točke**«, ki nas popeljejo v posamezno dogodivščino (igrice, kviz, nalogo itd.), ki je običajno povezana z zgodbo in nas z njo tudi poveže. Ta del je namenjen animaciji in aktivni vključitvi obiskovalcev, ki tako postanejo »raziskovalci« oz. »igralci« in niso več le statični element. Orientacijski zemljevid skriva predmete in točke (nekatero so lažje, nekatere pa težje dostopne), ki jih je potrebno najti in ki nas odpeljejo v dogodivščino in k zgodbi; zamišljene so tako, da mora »raziskovalec« - odvisno od težavnostne stopnje igre oz. kviza – pokazati tudi že nekaj znanja iz tematike, ki jo knjiga predstavlja.

Pravljlična pokrajina je predstavljena večplastno, skrivnostno in tudi tako, da uporabnike vedno znova spodbudi k prelistavanju interaktivne knjige.

■ Uporabniki

Tretji sklop je namenjen razvijanju in ohranjanju stikov z uporabniki. Obiskovalci lahko pošljejo **elektronsko razglednico** z motivi iz knjige in tako našo stran priporočajo tudi prijateljem.

Slika 7: Elektronske razglednice

Svoje mnenje in vtise napišejo v **knjigo gostov**. Tu je tudi stran za **sponzorje**. In nenazadnje v ta sklop sodijo tudi **natečaji**, kjer razpisujemo literarne in likovne natečaje na tematiko iz knjige.

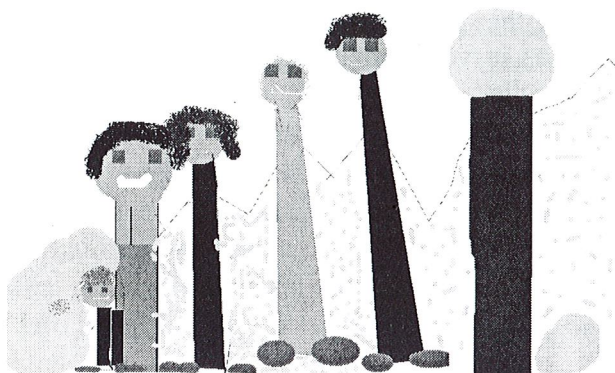
Posebnost interaktivne knjige so **delovni listi**, ki so namenjeni tako otrokom kot staršem in učiteljem. Delovni listi so oblikovno poenoteni in s tem že pripravljeni za tiskanje. Prilavljeni so tako, da ustrezajo naši ciljni skupini otrok in učnemu načrtu v OŠ. Uporabni so kot pomoč pri bibliopedagoških urah v knjižnicah in pouku v OŠ ter za informacijsko opismenovanje in domače raziskovanje.

Pri sami predstavitvi interaktivne knjige in posameznih sklopov je potrebno izpostaviti **pomen povezav**. Povezave omogočajo, da si uporabniki izberejo svojo pot skozi spletno dogodivščino, tako da se aktivno vključujejo v dogajanje, ki jim ga omogoča interaktivna shema. Različnih poti je toliko, da je pri vsakem ponovnem obisku interaktivne knjige možno najti nov izziv.

Nova oblika knjige tako tradicionalne bralce spremeni v opazovalce, poslušalce in aktivne udeležence v spletni dogodivščini. Naš cilj je ohranjanje starega ljudskega izročila in tudi narodne identitete ter posodabljanje, zato da bi bile predstavljene vsebine sprejemljive tudi za nove generacije.

Bibliopedagoške dejavnosti

- V sklopu različnih bibliopedagoških dejavnosti smo pripravili **kulturne dni**, ki smo jih poimenovali ljudsko izročilo. Z njimi smo učencem predstavili del pripovednega ljudskega izročila s Kamniškega. Istočasno smo jim približali dejavnosti, ki so v današnjem času otrokom manj poznane. Tako smo k sodelovanju povabili planšarja z Velike planine ter pastirico in izdelovalko trničev. Predstavili so se tudi rezbar, ki je izdeloval jaslice ter predice, ki so česale in s kolovratom predle volno. Gostje so predstavili svojo dejavnost, spomine na običaje iz njihovega otroštva in odgovarjali na številna vprašanja otrok, ki so lahko tudi sami poskusili, kako se dela trnič, prede s kolovratom... V vse to živahno dogajanje smo vpletli kamniške ljudske pripovedi, ki so se vsebinsko povezovale s predstavljeno dejavnostjo ali pa z letnim časom, v katerem je kulturni dan potekal. Ti kulturni dnevi so bili dobro sprejeti, saj so se mnogi učenci prvič srečali z ljudskim izročilom.
- V okviru **pravljinih uric** za otroke smo s to tematiko obarvali in popestrili prednovoletni program. Pravljičice so v narečju pripovedovale starejše Kamničanke in povedale tudi nekaj zanimivosti o praznovanjih v njihovem otroštvu. Otroci so izdelovali tudi vizitke in okraske za novoletno jelko. Vsi motivi na vizitkah so bili vzeti iz kamniških ljudskih pripovedk, izdelani pa so bili v različnih tehnikah.
- Uveljavile pa so se tudi oblike pravljinih uric, kjer so predšolski otroci spoznavali tudi interaktivno knjigo. Pravljičarke so prebrale eno od kamniških ljudskih pravljic in z njimi izdelovale različne izdelke. Kasneje so otroci na računalnikih na pionirskem oddelku spoznavali in pregledovali gradivo in igrice še na domači strani kamniške Veronike.
Takšna popestritev pravljinih uric je navdušila tako otroke kot njihove starše

Slika 8: Najpomembnejše na svetu je... (Aleksander Hlebš, 8 let, OŠ Simona Jenka Kranj, PŠ Center, mentorica Nataša Šefer). Prvonagrajeni prispevek mednarodnega likovnega natečaja O prebrisani deklici

- Interaktivno knjigo smo večkrat predstavili različnim skupinam otrok iz vrtca in mlajšim osnovnošolcem, ki so bili **na obisku v knjižnici**. Pravlјice ti otroci v večini že poznajo, saj tiskano knjigo Veronika z Malega gradu večkrat prebirajo v vrtcu, šoli, pa tudi doma.

Natečaji

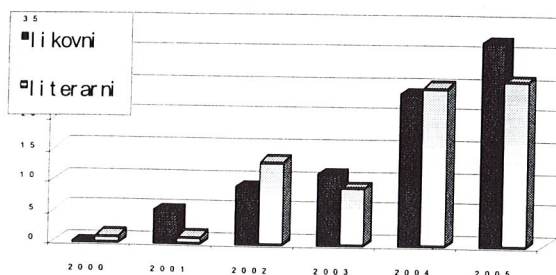
Z natečaji smo začeli že prvo leto, ko je nastala interaktivna knjiga. Namenjeni so mlajšim otrokom, starim do 11 let. Z njimi vzpostavljamo stik z bralci oz. obiskovalci strani ter jih spodbujamo k ustvarjalnemu sodelovanju. Aktivno sodelovanje učence spodbuja k razvijanju zanimanja za ljudsko izročilo, hkrati pa razvijajo svojo računalniško pismenost.

Vsak natečaj izhaja iz posamezne pravljice ali pripovedke. Sprva so otroci ustvarjali sami ali ob pomoči družine, kasneje pa smo se povezali s šolami. To sodelovanje je kmalu preseglo samo lokalne šole in vrtce, saj smo s povezovanjem z Zavodom RS za šolstvo in šport začeli sodelovati tudi z drugimi šolami v Sloveniji. Najprej smo se vključili na **festivalu e-Schola**. To je on-line festival, ki je nastal na pobudo Evropske komisije in Evropskega šolskega omrežja z namenom vzpodbujanja uporabe informacijske tehnologije v vzgojno izobraževalnem procesu in večjega povezovanja med mladimi v Evropi.

Zadnji dve leti sodelujemo pri projektu **Pomladni dan**. To je pobuda, ki med mladimi pospešuje učenje in razpravljanje o Evropski uniji. Dogodki in aktivnosti Pomladnega dne omogočajo partnersko povezovanje med šolami širom Evrope. V letu 2004 je bila tema projekta pridružitve deseterice uniji in povezovanje vzhodne in zahodne Evrope. Za natečaj smo izbrali pripovedko Kako so nastale Kamniške planine, saj so v tem primeru Alpe vez med vzhodom in zahodom. Letos pa je bila tema evropska ustava, ki smo jo pri natečaju povezali s pravljico O prebrisani deklici. V njej hčera revnega čevljarja zelo modro razmišlja o vrednotah, s čemer prepriča še sodnika.

Odločili smo se, da se preizkusimo še nekoliko izven naših meja. Pripravili smo **mednarodni natečaj** v okviru mednarodnega dela projekta Spring day in Europe in

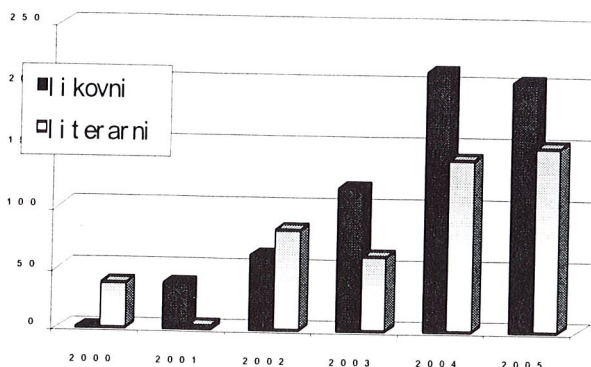
tako prispevali k promoviranju knjižnice in spoznavanju našega ljudskega izročila v drugih evropskih državah. Presenetil nas je velik odziv, saj so prispevke poslali iz osmih evropskih držav, od Finske do Turčije.

Graf 1: Prikaz števila sodelujočih šol na dosedanjih likovnih in literarnih natečajih

Ker se z natečaji v zadnjih letih vključujemo v različne projekte preko Zavoda RS za šolstvo, moramo pri razpisih upoštevati tudi nekatere njihove pogoje. Zlasti nas zavezujejo razpisni termini in pa zahteva, da so vsi izdelki, tudi likovni, narejeni z računalniškimi orodji. Seveda pa s pomočjo takšnega sodelovanja vedno več otrok spoznava kamniške ljudske pravljice v šoli, pa tudi v prostem času. K sodelovanju na natečajih namreč vabimo otroke tudi v knjižnici, kjer lahko svoje izdelke ustvarjajo na računalnikih na pionirskem oddelku. Pritegnili smo zlasti učence »vozače«, ki svoj prosti čas po pouku pa do prihoda avtobusa preživijo v knjižnici.

Doslej smo izvedli 6 literarnih in 5 likovnih natečajev. Najboljše tri prispevke vsakega natečaja nagradimo, vsi sodelujoči učenci in mentorji pa prejmejo priznanja po klasični ali e-pošti. Vsako leto pripravimo razstavo najboljših prispevkov v knjižnici ali prostorih kamniškega muzeja.

Graf 2: Prikaz števila prispevkov na dosedanjih likovnih in literarnih natečajih

Leta 2002 smo pripravili družinsko srečanje vseh nagrajencev dotedanjih natečajev (bilo jih je 5) na Veliki planini. S tem smo želeli preseči zgolj računalniško obliko sodelovanja in se tudi osebno srečati z otroki, ki so sodelovali pri natečajih. Predstavili smo velikoplaninske zanimivosti (domovanja, življenje in delo pastirjev), hkrati pa je to področje, od koder izvira kar nekaj pripovedk. Zadnja leta podeljujemo nagrade ob zaključku Mednarodne izobraževalno računalniške konference MIRK v Piranu, ko je tudi uradni zaključek projekta Pomladni dan. Nagrajenci in njihove družine imajo pred podelitvijo nagrad organiziran ogled mesta in Piranskih

znamenitosti. Na podlagi dosedanjih izkušenj in stikov z udeleženci natečajev lahko rečemo, da so zelo pomembni osebni stiki in neposredna komunikacija.

Z leti sodelovanje pri natečajih narašča, kljub temu, da sprejmemo največ 10 izdelkov iz ene šole. Nekaj šol sodeluje že več let zapored, pridružujejo pa se tudi nove. Pri natečajih pa radi sodelujejo tudi vrtci. Zelo nas veseli, da v nekaterih šolah pripravljajo za vse učence do 5. razreda projekte na temo Kamniškega ljudskega izročila, pri čemer uporabljajo tako klasično kot interaktivno knjigo. Iz poročil ki jih pošiljajo učitelji in vzgojitelji, je razvidna njihova domiselnost in zelo različni pristopi in načini dela.

Zaključek

Interaktivna knjiga ponuja obogateno klasično branje, saj uporabnikom omogoča dodatne aktivnosti. Animirani, interaktivni deli, igre, naloge, sodelovanje v literarnih in likovnih natečajih prek elektronske pošte poglobljajo klasično linearno branje in doživljanje prebranega, hkrati pa otroke uvaja v svet računalništva. Interaktivna knjiga ne more nadomestiti klasične, kar tudi ni bil naš namen, ponuja pa nova doživetja za prosti čas in dodatno motivacijo za delo v šoli. Dosedanje izkušnje kažejo, da so jo tako otroci, kot tudi odrasli dobro sprejeli.

V prihodnjih letih želimo stran dopolnjevati z novimi pravljičami, hkrati pa jo želimo obogatiti z novimi bibliopedagoškimi in didaktičnimi gradivi. Iščemo različne oblike sodelovanja s knjižnicami in šolami, s čimer želimo povečati zanimanje otrok, da obiščejo stran, jo priporočijo prijateljem in se tudi sami odločajo za sodelovanje na natečajih.

GRADSKA KNJIŽNICA «I.G. KOVAČIĆ» KARLOVAC

Kristina Čunović
Zdravko Vuković

SLOBODNO VRIJEME MLADIH

Slobodno vrijeme mladih – teorijski okvir

U sociologiji se mlade promatra kao posebnu društvenu grupu kojoj je zajedničko pripadnost određenoj dobnoj skupini, između 14 i 26 godina, ali se razdoblje mladosti u mnogim slučajevima produžava sve do tridesete godine, ponajprije zbog sve dužega trajanja obrazovanja i otežanoga zapošljavanja, što priječi ranije postizanje socijalne neovisnosti. Mladost je posebno životno razdoblje u kojem se od mladih očekuje da razviju socijalne vještine i sposobnosti za preuzimanje trajnih društvenih uloga na svim područjima ljudskoga djelovanja. Mladi se socijaliziraju i kroz aktivnosti slobodnog vremena i njegova je važnost porasla do te mjere da se mladim ljudima sugerira da u suvremenom životu izbor profesije može ovisiti i o izboru aktivnosti kojima se bave u slobodno vrijeme. Izbor aktivnosti u slobodno vrijeme određeni su subjektivnim faktorima – društveni položaj mladih i njihovih roditelja, obrazovanje, sposobnosti, stečene navike itd., ali i objektivni faktori – kulturno nasljeđe uže i šire okoline, aktualna ponuda i dostupnost određenih sadržaja. Slobodno vrijeme je ono područje svakodnevnog života u kojem pojedinac može realizirati neke od svojih sposobnosti i interesa koji u drugim područjima bivaju zanemareni. Odnosno, odsutnost prinude i različitost sadržaja u slobodnom vremenu načelno omogućuju da se u okviru tog vremena razvijaju postojeći ljudski potencijali koji u profesionalnom radu nisu iskorišteni. Funkcije uže shvaćenog slobodnog vremena su: odmor (rekuperacija), zabava i razonoda te razvoj ličnosti.

Ciljevi istraživanja slobodnog vremena provedenih u Hrvatskoj uglavnom su bili ustanoviti distribuciju, hijerarhiju i strukturiranost promatranih aktivnosti u slobodnom vremenu, utjecaj sociodemografskih i sociokulturnih obilježja mladih na interese i slobodno vrijeme. Za analizu eventualnih razlika unutar mladih korištene su tzv. nezavisne varijable: spol, dob, socioprofesionalni status, obrazovanje roditelja, mjesto stanovanja, regionalna pripadnost i druge. Rezultati empirijskog istraživanja "Vrijednosni sustav mladih i društvene promjene u Hrvatskoj", što ga je krajem devedesetih godina realizirala skupina istraživača Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, pokazuju da su mladi najzainteresiraniji za fenomene koji konstituiraju njihov privatni život. Tako je najveći interes mladih za prijateljstva i poznanstva, zabavu i razonodu, seks i ljubav, putovanja, obiteljski život, rad i posao te školovanje i obrazovanje. Osrednje su zainteresirani za pojave koje podjednako pripadaju i privatnoj i javnoj sferi (sport, znanost, tehnika, umjetnost i kultura, vjera), a najmanje su zainteresirani za pojave koje konstituiraju javnu sferu (vojska, politika, nacija).

Čitateljski interesi mladih u slobodno vrijeme

Istraživanja o čitateljskim interesima mladih u Hrvatskoj postaju češća od šezdesetih godina ovog stoljeća kada dolazi do jačeg prodora tzv. neknjižne kulture i to

prvenstveno televizije. Drugi znak prodora masovne kulture u hrvatsko društvo pojavljuje se na tržištu knjiga koje preplavljuje komercijalna, popularna literatura. Mlada čitateljska populacija pokazuje veliki interes za ovu vrstu literature. Istraživanja koja otkrivaju neke aspekte koji karakteriziraju tinejdžersku kulturu čitanja u Hrvatskoj vrlo je malo, a najpoznatija je provela Dijana Sabolović - Krajina. Istraživanja koja je provela pokazuju da tinejdžeri čitaju usprkos popularnosti neknjižnih medija, ali postoji izvjesna razlika među spolovima. Naime, 53,1% djevojčica čita redovito u svoje slobodno vrijeme, 46,9% čita povremeno, a nikada ne čita 0%. Suprotno tome, čak 28% dječaka nikada ne čita knjige, ponekad čita knjige njih 60%, a redovito ih čita samo 10%. Većina dječaka provodi slobodno vrijeme baveći se sportom. Beletristika je najčitanija vrsta literature. Prema žanru, najpopularnije su pustolovne, detektivske i ljubavne priče, zatim popularno-znanstvena literatura, dok je poezija na periferiji čitateljskih interesa tinejdžera. Posuđivanje knjiga iz knjižnica, kao i posuđivanje od prijatelja, najrašireniji je način dolaženja do željenih knjiga. Većina mladih tinejdžera koristi školske knjižnice, dok stariji posuđuju i iz narodnih knjižnica. Tinejdžeri predlažu i zahtijevaju općenito raznolikiju literaturu za rekreacijsko čitanje ili čitanje u slobodno vrijeme (stripove, pustolovne, detektivske i ljubavne romane), raznolikije časopise, više sekundarne literature itd. Uz knjige i časopise oni zahtijevaju video kasete, računala, organiziranje natjecanja u knjižnici, postojanje literarnog foruma, knjige na stranim jezicima, obavijesti o zbivanjima u lokalnoj zajednici itd.

Nove generacije su u osnovi generacije "čitača elektronskih izdanja" u odnosu na starije generacije «čitača papirnatih izdanja». Mladi danas mnogo čitaju, ali čitaju sa kompjutorskih ekrana, sa elektronskih igrica ili mobilnih telefona. Mogli bi ih nazvati "multimedijski čitači" dok su starije generacije uglavnom "monomedijski čitači". Istraživanja nadalje navode da mladi prikupljaju informacije, ali uglavnom sa Interneta, diskutiraju o temama na forumima koji su organizirani na pojedinim Internet stranicama. Zanimaju ih i međunarodne vijesti i činjenice, ali o tim temama vole saznati na način da pričaju ljudi njihove starosti svježim i neposrednim stilom pisanja u "ja" formi. Privlače ih interaktivne mogućnosti na Internet stranicama kao što su forumi, ankete. Studije također pokazuju da je najlakši način da se dopre do mladih razvoj Internet stranica, ali sa besplatnim pristupom stranicama. Naime, mladi žele čitati i saznati informacije besplatno jer ionako do informacija navedenih u novinama i časopisima mogu doći surfajući Internetom. Ovakva percepcija informacije je u suprotnosti prema tradicionalnoj percepciji da se za više novaca može dobiti kvalitetnija informacija.

Istraživanje o interesima mladih provedeno u Knjižnici za mlade - Karlovac

Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac otvorila je 2003. godine povodom 165. godina postojanja novi odjel - Knjižnicu i čitaonicu za mlade. Knjižnica podsjeća na ugodni dnevni boravak vlastite kuće i prava je oaza za mlade ljude željne zanimljive literature i autorskih filmova, surfanja Internetom ili pak debatiranja o najrazličitijim temama.

Ustanoviti koliko knjižnica uistinu zadovoljava potrebe korisnika važno je svakoj knjižnici, a metoda ankete pruža mogućnosti dobivanja odgovora na velik broj pitanja o željama i potrebama korisnika knjižnice. U Knjižnici za mlade u kolovozu 2004. godine provedeno je istraživanje među korisnicima kojim se nastojalo spoznati što zajednica mladih korisnika radi u slobodno vrijeme, koliko čitaju te u kakvim programima bi voljeli sudjelovati. Ciljevi su bili prikupiti osnovne podatke o

korisnicima, dobiti prijedloge o poboljšanju rada knjižnice. Rezultati služe knjižničarima kao orijentacija u smjeru zadovoljenja potreba korisnika za uslugama Knjižnice tj. kako bi se stvarali kulturni sadržaji prilagođeni mladima i njihovom provođenju slobodnog vremena.

Podatci su prikupljeni u kolovozu 2004. godine metodom ankete na uzorku od 108 ispitanika starosti između 12 i 30 godina. Upitnik je bio namijenjen stvarnim korisnicima Knjižnice i sadržavao je 12 pitanja organiziranih u 4 skupine:

- I. Opći podatci o korisnicima (spol, dob, mjesto boravka, tip škole koji pohađa)
- II. Slobodno vrijeme mladih (koliko i čime se bave u slobodno vrijeme)
- III. Korištenje i stupanj učestalosti korištenja usluga Knjižnice za mlade
- IV. Prijedlozi za poboljšanje rada Knjižnice za mlade

U istraživanju su u najvećem broju bili uključeni srednjoškolci (72,2%), stariji osnovnoškolci (16,7%) dok su mladi u dobi od 20 - 29 godina i studenti bili zastupljeni u nešto manjoj mjeri (11,2%). Najveći postotak ispitanika ima stalno mjesto boravka u užem ili širem centru Karlovca (60,2%), a u okolici Karlovca živi 38% ispitanika. Treća skupina pojašnjenja vezanih uz strukturu uzorka mladih tiče se obrazovanja mladih uključenih u uzorak odnosno vrsta škole koju pohađaju. Gimnazijalci su činili 33,3% uzorka, srednjoškolci obrtničkog smjera 37% uzorka, stariji osnovnoškolci 16,7 %, a studenti 6,5%.

Samoprocjenom vlastitog slobodnog vremena pokazalo se da mladi uglavnom imaju od 3 - 4 sata dnevno slobodnog vremena (37% ispitanika); najmanje slobodnog vremena (do 2h) imaju osnovnoškolci dok najviše vremena za dokolicu imaju studenti. U slobodno vrijeme 73,1 % mladih često ili ponekad igraju kompjutorske i video igrice, kazalište i kino često posjećuje 10,2%, a 64,8% ih ponekad posjećuje. Sportom se u slobodno vrijeme bavi čak 87% mladih, no isti postotak mladih spava i izležava se. Oko 70% mladih često sluša glazbu i gleda TV kod kuće, no najveći se postotak mladih u slobodno vrijeme često druži s prijateljima (91,7%) i njih 88% se često ili ponekad nalazi po kafićima.

Rezultati pokazuju da čak 41,7% često čita knjige i časopise i 47,2% ponekad čita u slobodno vrijeme. Djevojke češće čitaju knjige u slobodno vrijeme (30,6%) za razliku od 11,1% mladića koji često čitaju. Zabrinjava činjenica da čak 11,1% mladih nikada ne čita knjige u slobodno vrijeme, a među njima je najviše ispitanika iz obrtničkih škola (47%). Gimnazijalci, studenti i stariji osnovnoškolci gotovo uvijek čitaju, odnosno među tom populacijom nije bilo onih koji su naveli da nikad ne čitaju.

Jedna od varijabli u istraživanju bila je koliko knjiga utječe na razvoj mišljenja kod mladih. Na to je 18% is Studenti, naime, smatraju da knjiga uglavnom ili vrlo utječe na njihovo mišljenje i među njima nije bilo onih koji tvrde da knjige ne utječu na njihovo mišljenje i stavove, a slično razmišljaju i stariji osnovnoškolci.

pitanika ženskog spola i 27% ispitanika muškog spola odgovorilo da knjiga vrlo utječe.

Mladi se najčešće u slobodno vrijeme druže s prijateljima (91,7%), slušaju glazbu (76,9%) i gledaju televiziju, video (70,4%). Budući da se mladi ljudi najčešće druže s prijateljima u slobodno vrijeme tako i Knjižnicu za mlade najčešće doživljavaju kao mjesto za ugodno provođenje slobodnog vremena, a računalo koriste kako bi izmjenili informacije sa prijateljima putem e-pošte ili surfajući mrežnim stranicama.

Osnovnoškolci najviše dolaze u Knjižnicu kako bi prisustvovali predavanjima i promocijama novih izdanja (44%) dok mladi u dobi od 25 do 30 godina knjižnicu gledaju kao mjesto gdje mogu koristiti računalo ili provoditi slobodno vrijeme, pokazuju rezultati istraživanja. Mladi korisnici koriste računalo za pretraživanje informacija na Internetu (19,4%), za igranje (6,5%), za učenje (5,6%), za pisanje (2,8%). Studenti gotovo uvijek dolaze radi korištenja računala i Interneta, a ne da bi čitali časopise ili prisustvovali nekom predavanju.

Uloga knjižnica za mladež na razvoj mladog čovjeka

Svaka bi knjižnica trebala osnovati službe i usluge za mladež kao dio svojih redovitih usluga. Jedna od ciljeva usluga knjižnica za mladež je upravo poticanje cjeloživotnog učenja promicanjem čitanja, motivacija korisnika na čitanje tijekom cijelog života radi informiranja i uživanja u čitanju te organizacija programa za slobodno vrijeme mladih. Tinejdžerima je potrebno posvetiti posebnu pozornost jer mnogi upravo u tom životnom razdoblju prestaju s čitanjem neobvezne literature. Knjižničari i drugi stručnjaci kojima je poznat psihički i emocionalni razvoj mladih ljudi, trebali bi mladež uvoditi u svijet raznovrsnih knjiga, u skladu s njihovim promjenjivim interesima. Knjižnice mogu biti jako važan čimbenik u uspješnom razvoju osobe i prijelazu iz djetinjstva u odraslu dob. Smjernicama za knjižnične usluge za mladež želi se ohrabriti djelatnike knjižnica da to mogu postići omogućavanjem pristupa građi i okruženjem koje potiče intelektualni, emocionalni i socijalni razvoj te istodobno nudi pozitivne snage kao alternativu društvenim problemima.

Dok se prije više pažnje posvećivalo odnosu knjižničara prema knjižničnoj građi, u smislu prikupljanja i čuvanja građe, danas se sve više pazi na to kakav je odnos knjižničara prema korisniku tj. koliko je knjižničar obrazovan za pružanje raznolikih informacija korisnicima. Knjižničari koji rade u knjižnicama / odjelima za mlade moraju voditi računa o mladim ljudima kod kojih ekstremne oscilacije osjećaja također obilježavaju njihovu dob. Osoblje knjižnice mora biti svjesno toga da dolaskom u knjižnicu osjećajni svijet mladih ne može nestati. Uz emocionalna opterećenja, kod mladih je danas prisutan i sve veći strah od budućnosti. Naša Knjižnica za mlade primjer je intimnijeg prostora u kojem se mladi osjećaju kao u dnevnom boravku svoje kuće i kao takva olakšava socijalizaciju i komunikaciju među mladima kao i između mladih osoba i knjižničara.

Novost Knjižnice za mlade je računalo opremljeno softverom «Jaws» koji omogućuje i slijepim osobama da surfaju Internetom. To je prva narodna knjižnica u Hrvatskoj koja nudi takvu vrst usluge za slijepe. Za slijepe i slabovidne osobe smo osigurali sadržaj na CD-Romovima - enciklopedije prirode, ljudskog tijela, svjetske povijesti pa sve do klasika hrvatske književnosti. Budući da se danas na Internetu mogu naći sve dnevne novine, računalne igre za slijepe (tekstualne avanture, mozgalice, šah, virtualni svjetovi, akcijske zvučne igre i mnoge druge) slijepi u Knjižnici i čitaonici za mlade mogu besplatno pristupiti Internetu i zajedno družeći se provoditi slobodno vrijeme u ugodnom prostoru.

Škole su najvažniji suradnici knjižnica za mlade jer su potrebe i interesi mladeži bolje zadovoljeni zajedničkim planiranjem i provođenjem programa kako bi se stvorila kultura čitanja.

Diapozitiv 1

**MOTIVIRANOST
SLOVENSkih TURISTA ZA
KORIŠTENJE KNJIŽNIČNIH
USLUGA GRADSKÉ
KNJIŽNICE PULA – MUČ-a**

Nela Načinović
KNJIŽNICA – IGRALIŠTE ZNANJA I ZABAVE
Narodne knjižnice i slobodno vrijeme
Novo mesto, 12.-13. rujan 2005.

Diapozitiv 2

LEGERE NECESSE EST

“ Imaš li knjižnicu i vrt,
što ti drugo treba? “

Ciceron

Diapozitiv 3

Kao u školjkama, u kojima djeca prisluškuju
šumu vjetrova i talasa morskih,
tako i u ljudskim riječima šumi
sve što se sa čovjekom dogodilo od početaka.

Krleža

Diapozitiv 4

Slobodno vrijeme (engl. free time, njem. Freizeit), vrijeme oslobođeno od organiziranog rada, ali i vrijeme oslobođeno svih društvenih obveza. Suvremena civilizacija, izrasla na težnjama građanskog društva za jednakošću, demokratizirala je i pravo na slobodno vrijeme, koje se ne može osporavati ni jednom društvenom sloju.

Diapozitiv 5

Pojava slobodnog vremena povezana je s pojavom plaćenog godišnjeg odmora.

Diapozitiv 6

Slobodno vrijeme i dokolica ovisni su o radu, pa tek kvalitativni pomaci u radu mogu dovesti do proširenja slobodnog vremena i vremena dokolice. Sve veći fond slobodnog vremena postavio je pitanje općeg odnosa
rad – slobodno vrijeme,
ali i pitanje o načinu svrsishodnog ispunjenja slobodnog vremena.

Diapozitiv 7

Turistička zemlja je država koja u svjetskom turističkom prometu sudjeluje u većem obujmu i po broju inozemnih turista i po ostvarenom deviznom priljevu od turizma.

Diapozitiv 8

Turist je svaka osoba koja u mjestu izvan svog prebivališta provede najmanje jednu noć u ugostiteljskom ili drugom objektu za smještaj gostiju, radi odmora ili rekreacije, zdravlja, sporta, religije, porodice, javnih misija i skupova.

Diapozitiv 9

Turist je registriran u svakom mjestu ili objektu gdje boravi i zbog toga u slučaju promjene mjesta ili objekta dolazi do njegova ponovnog iskazivanja, a time i dvostrukosti u podacima. Statistika evidentira broj dolazaka turista, a ne broj turista.

Diapozitiv 10

Strani turist je svaka osoba s prebivalištem izvan Hrvatske koja privremeno boravi u Hrvatskoj i koja provede najmanje jednu noć u ugostiteljskom ili drugom objektu za smještaj gostiju.

Diapozitiv 11

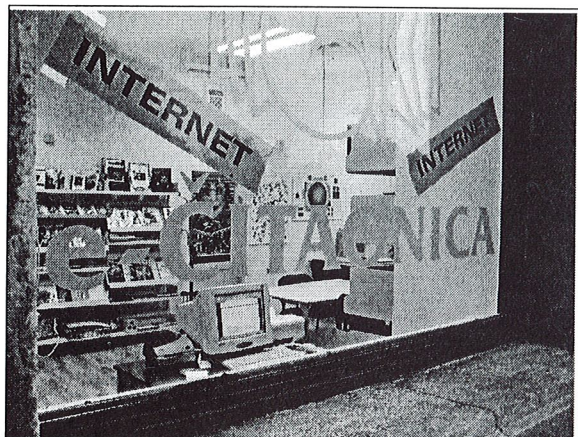

U Gradu Puli je tijekom kolovoza 2003. godine ostvareno 10.130 noćenja stranih turista. Slovenski turisti su treći po briju noćenja i dolazaka u Puli i Istri.

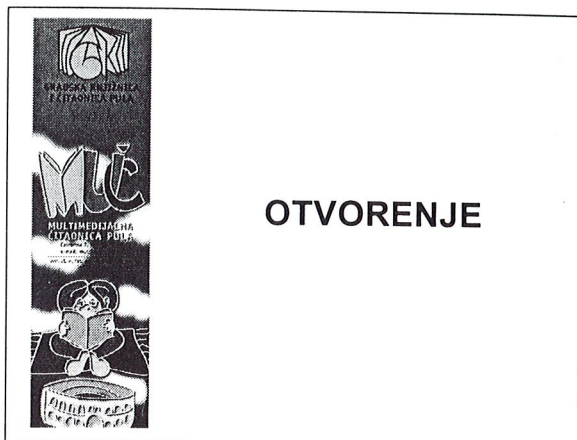
Diapozitiv 12

Diapozitiv 13

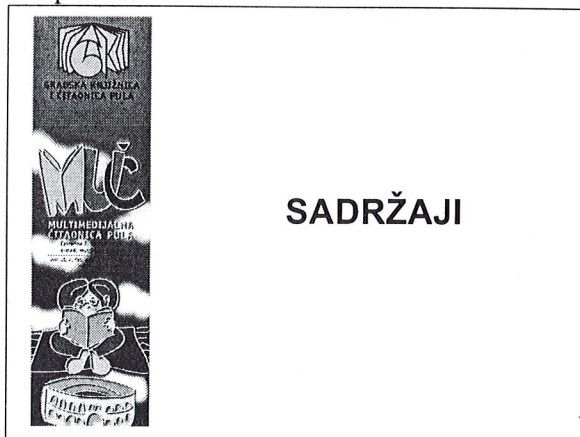
Diapozitiv 14

Diapozitiv 15

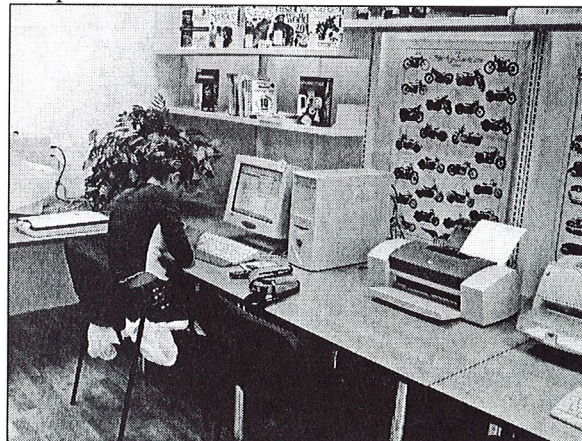
Diapozitiv 16

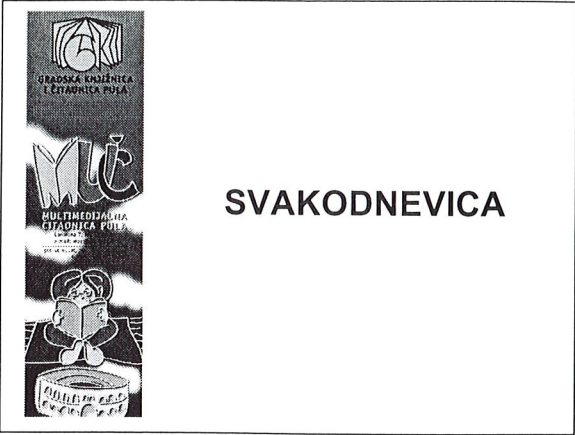
Diapozitiv 17

Diapozitiv 18

Diapozitiv 19

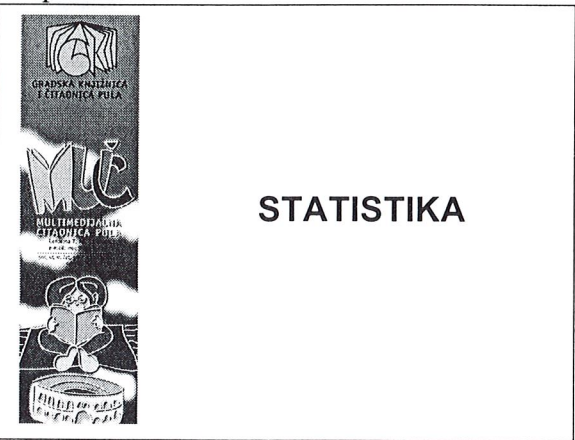
Diapozitiv 20

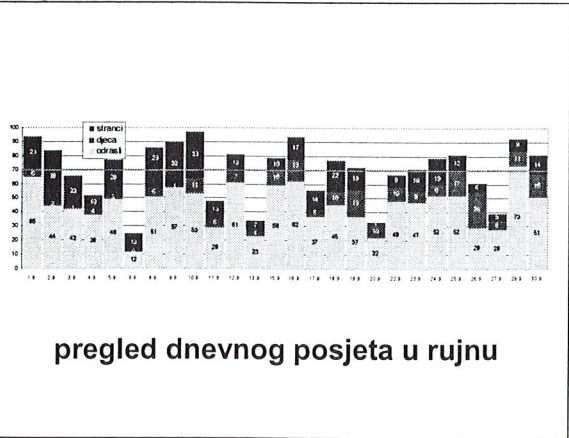
Diapozitiv 21

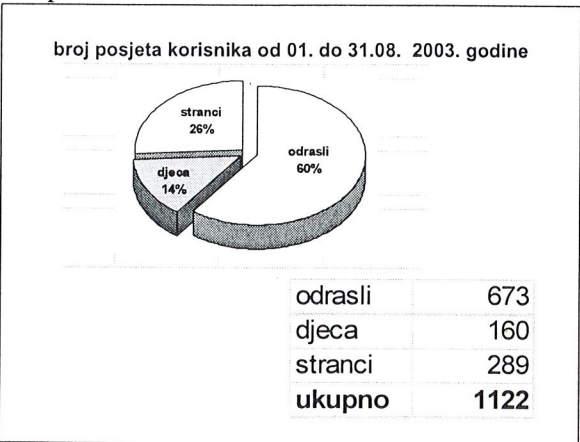
Diapozitiv 22

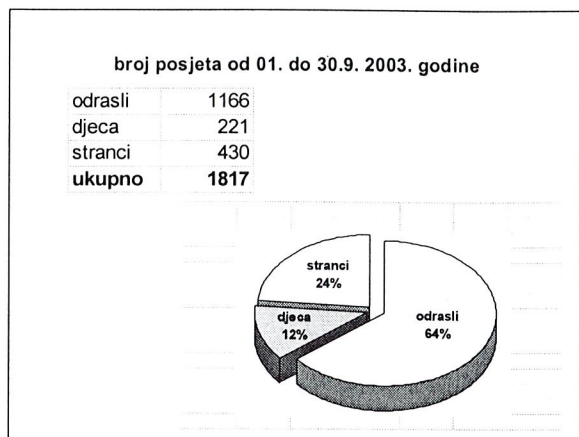
Diapozitiv 23

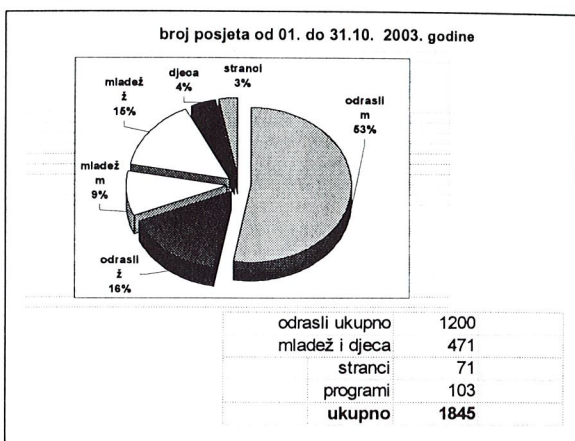
Diapozitiv 24

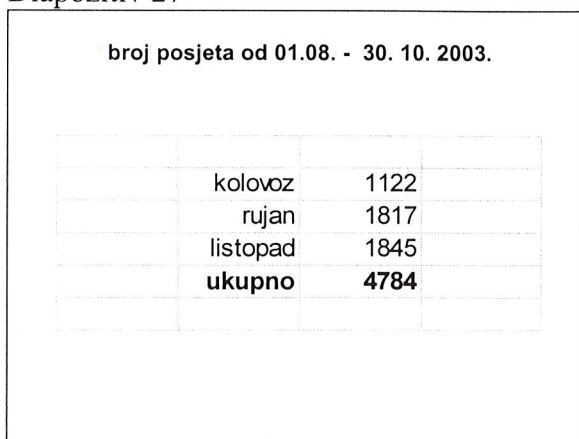
Diapozitiv 25

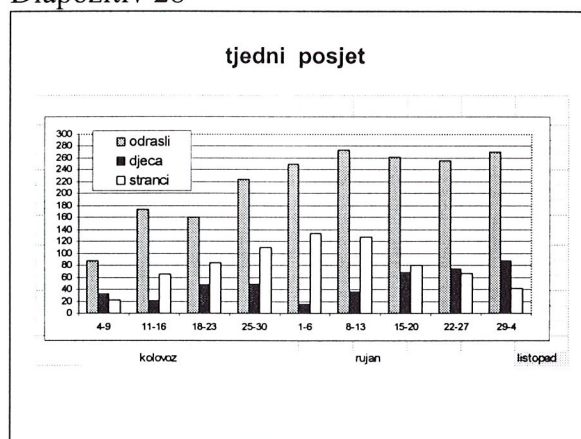
Diapozitiv 26

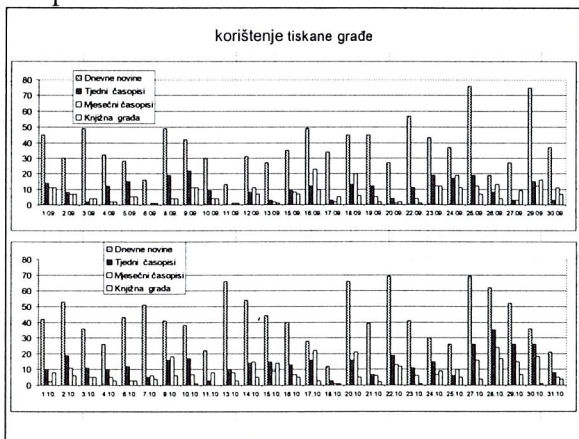
Diapozitiv 27

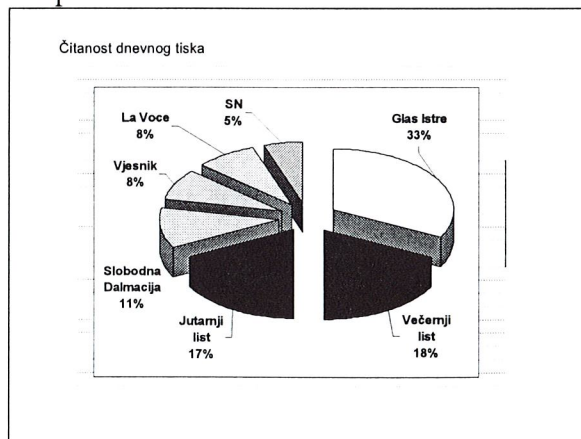
Diapozitiv 28

Diapozitiv 29

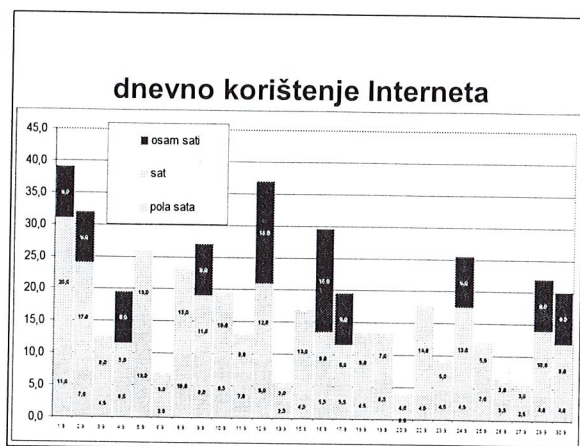
Diapozitiv 30

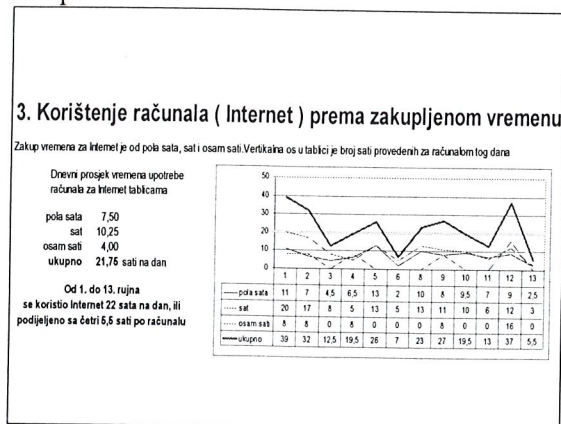
Diapozitiv 31

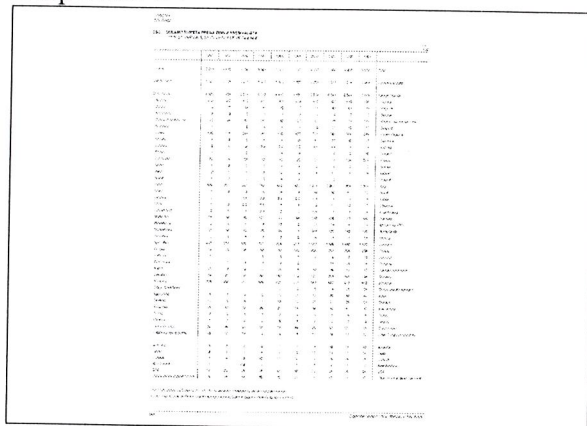
Diapozitiv 32

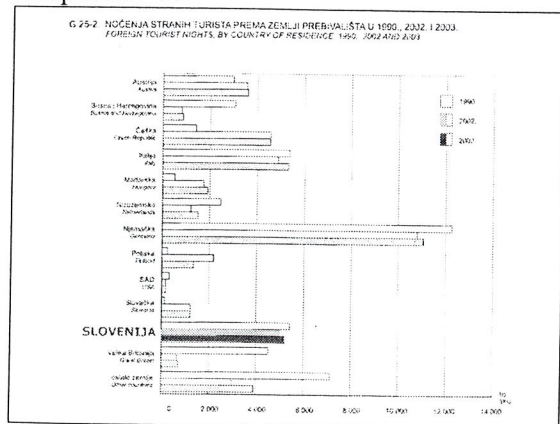
Diapozitiv 33

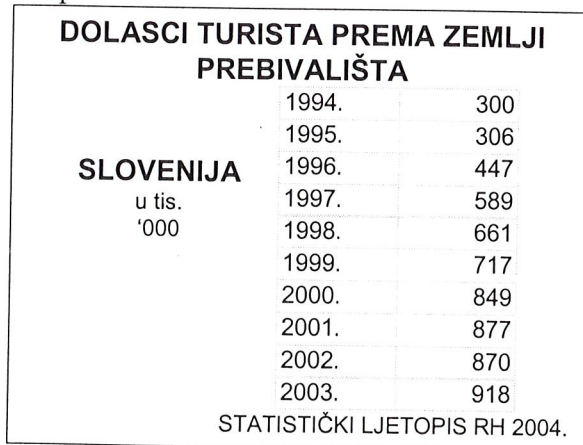
Diapozitiv 34

Diapozitiv 35

Diapozitiv 36

Diapozitiv 37

NOČENJA TURISTA PREMA ZEMLJI PREBIVALIŠTA		
SLOVENIJA u tis. '000	1994.	2.077
	1995.	2.071
	1996.	2.875
	1997.	3.749
	1998.	4.067
	1999.	4.279
	2000.	5.016
	2001.	5.119
	2002.	4.993
	2003.	5.208
STATISTIČKI LJETOPIS RH 2004.		

Diapozitiv 38

PROMET STRANIH TURISTA U ARANŽMANU PUTNIČKIH AGENCIJA PREMA ZEMLJI PREBIVALIŠTA		
SLOVENIJA		
DOLASCI		
2003.	131.023	
NOČENJA		
2003.	910.251	
STATISTIČKI LJETOPIS RH 2004.		

Diapozitiv 39

BROJ OSOBA NA PLOVILIMA PREMA DRŽAVLJANSTVU		
SLOVENIJA		
2003.	14.272	
STATISTIČKI LJETOPIS RH 2004.		

Diapozitiv 40

DOGAĐANJA

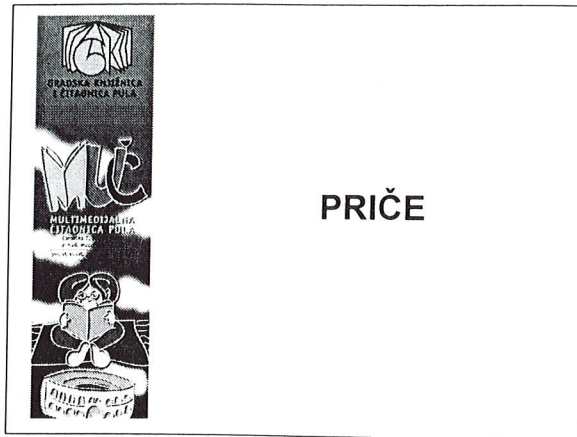
Diapozitiv 41

Diapozitiv 42

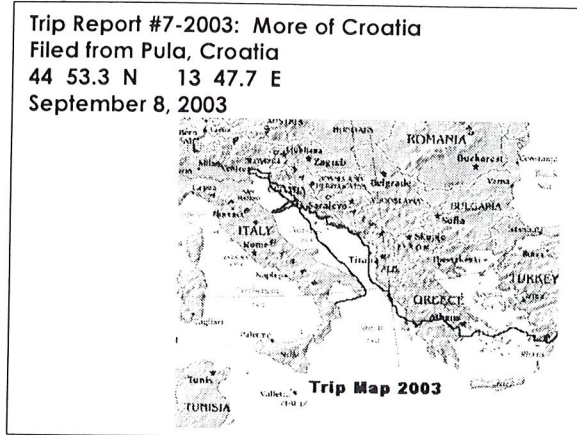
Diapozitiv 43

Diapozitiv 44

Diapozitiv 45

Diapozitiv 46

Diapozitiv 47

Diapozitiv 48

Diapozitiv 1

“NABITO POLNA ZATIŠNOST”

srečanje s poezijo Barbare Simoniti
ob izbranih diapozitivih

Diapozitiv 2

Zgradba prispevka in sožitje pogledov

- Knjižničarskega (Jadranka Matić-Zupančič, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto)
- Pesniškega (interpretativno branje pesnice Barbare Simoniti)
- Fotografskega (Mira Grahek, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto)

Diapozitiv 3

Branje poezije

- “Že od nekdaj je znano, da smo Slovenci narod pesnikov, da je naš temelj lirski” (Uroš Zupan: Pešec 2003)
- V Sloveniji je od junija 2004 do junija 2005 izšlo 386 naslovov pesniških zbirk za odrasle (večinoma v samozaložbi)
- Poezijo se sorazmerno malo bere, zlasti odrasli bralci malokrat segajo po pesniških zbirkah

Diapozitiv 4

Zakaj beremo poezijo?

- Poezijo radi beremo v prostem času, v času, ki je prost obveznosti
- Poezijo beremo in doživljamo v samoti
- Poezijo radi beremo zaradi užitka
- Pri branju poezije se naša najgloblja čustva, miselni svet in izkušnje soočajo s pesniškim svetom avtorja
- V stiku s poezijo se najgloblje dotikamo svojega bistva
- Skozi pesniški jezik bogatimo svoj jezikovni izraz, odpiramo tudi nove možnosti pri poimenovanju opazovanega

Diapozitiv 5

Zakaj ne čutimo potrebe po branju poezije?

- Nismo dovolj pesniško senzibilizirani
- Šola v nas ni razvila potrebe po branju in raziskovanju pesniških svetov
- Nimamo dovolj časa za branje (“Čas za branje je zmeraj ukraden čas, kot je tudi čas za pisanje, ali čas za ljubezen”, Daniel Pennac: Čudežno potovanje 1996)
- Ne znamo ali se ne želimo soočiti z lastnimi doživetji in čustvi, strah nas je lastne notranjosti

Diapozitiv 6

Popularizacija poezije – stanje danes

- Nastopi avtorjev ob različnih priložnostih (aktivnosti DSP, splošnih knjižnic, založb)
- Knjižne nagrade (Jenkova nagrada za najboljšo pesniško zbirko zadnjih dveh let, Veronikina nagrada za najboljšo pesniško zbirko leta)
- Festivali in različne prireditve (Dnevi poezije in vina – Medana, branja ob 21. marcu - svetovnem dnevu poezije, slovenski dnevi knjige, Slovenski knjižni sejem, Trnovski terceti)
- Bralni krožki (Beremo z Manco Košir)
- Novi načini branja poezije, npr. na vlaku, na ladji (Študentska založba)
- Pesniška tekmovanja (akcije Sklada za kulturne dejavnosti RS)
- Šole kreativnega pisanja (različni izvajalci)

Diapozitiv 7

Vloga splošnih knjižnic pri populariziranju branja poezije

- V svoje zbirke naj bi vključevale kvaliteten izbor pesniških zbirk slovenskih in tujih pesnikov
- Prirejale naj bi različne tematske razstave ter razstave ob pomembnih obletnicah domačih in tujih avtorjev
- Izdajale naj bi priporočilne sezname kvalitetnih pesniških zbirk in pesniških novitet
- Z različnimi akcijami naj bi še bolj spodbujale zanimanje za poezijo (glasno branje, promocija novih pesniških zbirk, povezovanje z DSP, s Skladom za kulturne dejavnosti RS, z Bralnim društvom Slovenije, z AGRFT, z igralci domačih gledališč, z lokalnimi pesniškimi in bralnimi klubi, založbami, literarnimi revijami ter z drugimi umetnostni in mediji)

Diapozitiv 8

Značilnosti poezije Barbare Simoniti v zbirkah Zatišnost (1997) in Zlati dež (2000)

- Je izrazito samosvoja, tankočutna in asketsko zgoščena
- Zanj je značilen razvezan in kratek verz, ki obsega največ eno sintagmo, običajno pa eno samo besedo
- Njena metaforika je bogata in večpomenska
- Slikarsko s pomočjo narave riše decentne povezave med svetom stvarnega in duhovnega

Diapozitiv 9

Značilnosti poezije Barbare Simoniti v zbirkah Zatišnost (1997) in Zlati dež (2000)

- Metafizika te lirike izraža bivanjsko občutenje in vasezrenje, manj pa izpovedno čustvenost
- Je jezikovno prečiščena, obenem pa inovativna
- Je poezija, ki zahteva večkratno poglobljeno branje
- Je poezija, ki dobesedno preraja slovensko besedo

Diapozitiv 10

Sožitje med elementi likovnega in poetskega

- Višjo bibliotekarko Miro Grahek je poezija Barbare Simoniti navdihnila za iskanje primernih motivov v naravi
- Za vsako pesem je izbrala en motiv
- Pri njuni predstavitvi, ki sta jo že nekajkrat skupaj izvedli prihaja do pretakanja energij, lahko čutimo, kako se glas pesnice preliva, staplja z našim doživetjem posnetih podob in prizorov ter se zaokroža v celovito doživetje, ki nam ostaja trajneje v spominu

Diapozitiv 11

Prepuščamo Vas čarobnosti trenutka

- Naj Vas moč žive pesniške besede Barbare Simoniti ob tenkočutno posnetih fotografijah Mire Grahek prepriča kako pomembno je brati in doživljati poezijo, notranjost našega sveta, zlasti takrat ko "v novi / zreli dan / zastavim / jezik / iz tišine" (Zatišnost)